T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

TÜRKİYE GİNE DIŞ TİCARET İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

SAİKOU AMADOU DİALLO

DANIŞMAN
DOÇ. DR. SERKAN DİLEK

KASTAMONU 2019

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE GİNE DIŞ TİCARET İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ

SAİKOU AMADOU DİALLO

Danışman	**Doç. Dr. Serkan DİLEK**
Jüri Üyesi	**Doç. Dr. Ozodbek KARAMATOV**
Jüri Üyesi	**Doç. Dr. Hayrettin KESKİNGÖZ**

KASTAMONU – 2019

TEZ ONAYI

Saikou Amadou DİALLO tarafından hazırlanan **"Türkiye Gine Dış Ticaret İlişkilerinin İncelenmesi"** adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve **oy birliği / oy çokluğu** ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **İktisat Anabilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman	Doç. Dr. Serkan DİLEK Kastamonu Üniversitesi
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Ozodbek KARAMATOV Kastamonu Üniversitesi
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Hayrettin KESKİNGÖZ Karabük Üniversitesi

06.09.2019

Enstitü Müdürü Prof. Dr. Cevdet YAKUPOĞLU

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

İmza

Saikou Amadou DİALLO

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

TÜRKİYE GİNE DIŞ TİCARET İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ

Saikou Amadou DİALLO
Kastamonu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İktisat Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Serkan DİLEK

Uluslararası ticaretin her geçen gün yaşanan gelişmelerle daha da önem kazandığı ve çok sesli bir hâl almaya başladığı zamanları yaşıyoruz. Bu durumda, her devletin ve toplumun bir diğeri ile mutlaka ticari ilişki içine girmeye çalıştığı, az da olsa ticaret yapmanın hedeflendiği gerçeğiyle karşılaşıyoruz. Ticaretin para kazanma çabasının yanı sıra, bir dost kazanma çabası esasıyla yürüten devletlerin sayılarının da gün geçtikçe arttığını biliyoruz.

Tüm bu gerçeklerden yola çıkarak bu tezde hedeflenen, Türkiye Cumhuriyeti ve Gine Cumhuriyeti arasında 2002 yılında başlayan ve günümüze dek süregelen ticaret ilişkileri örneğinden yola çıkarak, ticari geçişkenliğin iktisadi boyutlarını da göz ardı etmeden, sosyal ve kültürel açılardan kazanımlarını incelemektir.

Anahtar kelimeler: Türkiye Cumhuriyeti, Gine Cumhuriyeti, dış ticaret, ithalat, ihracat

2019, 130 sayfa

ABSTRACT

MSc. Thesis

A STUDY ON FOREİGN TRADE BETWEEN TURKEY AND GUİNEA.

Saikou Amadou DIALLO
Kastamonu University
Institute for Social Science
Department of Economy

Advisor: Doc. Dr. Serkan DILEK

The world through globalization has become a place in which the commercial connection has become crucial, we admit, that international trade has very important factors for social economic developments of nations. and this situation impacts our daily life In this example, we are confronted with the fact that every state and society is trying to enter into a commercial relationship with each other. In addition to the effort to make money, we know that the number of states that carry out a friendly effort is increasing day by day. so we can say that international trade is an inseparable factor for the development of nations.

This research explains the certain condition of economical relations between both countries , the Republic of Turkey and the Republic of Guinea, the current commercial relations began in 2002 and still continuing, the economic dimension in commercial transmission is to examine the achievements of social and economical aspects.

Key Words: Republic of Turkey, Republic of Guinea, foreign trade, İmports, Export

2019, 130 pages

TEŞEKKÜR

Bu tezin yazılması aşamasında çalışmalarımı özenle ilgilenen ve yönlendiren değerli hocam Doç. Dr. Serkan DİLEK'e, yüksek lisans süreci boyunca çalışmalarım boyunca bana desteklerini esirgemeyen hocalarıma ve benden yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarıma değerli katkıları için içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

İlaveten beni bu süreçte yanlız bırakmayan sevgili babam Mamadou Saidou DİALLO'ya, Annem Mariama Dalanda DİALLO'ya ve desteklerini hissettiren arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Saikou Amadou DİALLO
Kastamonu, Nisan, 2019

ÖNSÖZ

Dünya üzerinde farklı devletler ve farklı milletler vardır. Bu ülkelerin varlığı beraberinde kültürel, ekonomik ve sosyal ilişkileri beraberinde getirmiştir. Bu sosyal, ekonomik ve kültürel ilişkiler bazı devletleri ve milletleri birbirine yaklaştırmıştır. Yakınlaşmalar sayesinde devletler birbirleri ile uzun dostluklar kurmuşlardır hatta savaş gibi zor durumlarda birbirlerine askeri ve maddi anlamda destekte bulunmuşlardır.

Günümüzde de dünya ticaret yapısı, bir devletin tüm diğer devletlerle bir şekilde bağlantı halinde olunması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Devletler kendi ülkelerinde bir şeyler üretebilir ve bu üretim unsurları diğer ülkelere satarak ek gelir elde eder aksi takdirde ülkelerin ekonomileri kısır bir döngüye girer ve daimi olamaz. Aynı zamanda bir ülke diğer ülkelerden de kendi ülkesinde sahip olmadığı teknolojik, tarımsal, hayvansal ve daha birçok çeşitlilikte ürünü dış ülkelerden kendi halkının o anki ihtiyaçlarını karşılayabilmek ve refah seviyesini yükseltebilmek için almalıdır.

Toplumların birbirlerini aynı zamanda kültürel açıdan da tanımalarını sağlayan küresel ticaret, devletlerin hem ithalat, hem de ihracat konusundaki seçim yapabilme imkânlarını da iyileştirmiştir.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET v
ABSTRACT vi
KISALTMALAR DİZİNİ xi
TABLOLAR DİZİNİ xii
GRAFİKLER DİZİNİ xv
RESİMLER DİZİNİ xvi
1. GİRİŞ 1
2. GİNE EKONOMİSİNİN ÖZELLİKLERİ 4
2.1. Coğrafi Özellikler ve Doğal Kaynaklar 4
2.1.1. Coğrafi Özellikler 5
2.1.2. Doğal Kaynaklar 5
2.2. Gine'de Demografik Yapı 6
2.2.1. İdari Yapı 7
2.3. Temel Ekonomik Göstergeler 7
2.4. Büyüme ve Enflasyon 9
2.4.1. Kuruluşundan(1958) İtibaren Gine'de İhracat 10
2.4.2. 1960 ve Sonrası Gine'de İhracat 13
2.5. Gine'de Tarım ve Hayvancılık Sektörü 15
2.5.1. Gine'de Tarım 15
2.5.2. Gine'de Hayvancılık 21
2.6. Gine'de Madencilik Sektörü 22
2.7. Gine'de Sanayi Sektörü 24
2.8. Gine'de Turizm Sektörü 27
2.9. 2006 Yılında Gine'de Ekonomi İhracat 28
2.10. 2006-2011 Yılında Mal ve Hizmet İhracatının İncelenmesi 29
2.11. 2006-2015 Mal ve Hizmet İhracatının İncelenmesi 29
2.12. 2006-2015 Mal ve Hizmet İthalatı 31
2.13. 2016-2017 Mal ve hizmet ithalatı ve göstergeleri 32
2.14. 2016-2017 Mal ve Hizmet İhracatı ve Göstergeleri 35
2.15. 2006- 2015 Arasında Gelir ve Giderler 36
3. TÜRKİYE İKTİSADİ YAPISI 37
3.1. Coğrafi Özellikler ve Doğal Kaynaklar 38
3.1.1. Coğrafi Özellikler 38
3.1.2. Doğal Kaynaklar 39

3.2. Demografik Yapı 39
3.3. Türkiye Temel Ekonomi Göstergeleri 47
3.3.1. Büyüme 48
3.3.2. Enflasyon 49
3.3.3. İşsizlik 50
3.3.4. İhracat 55
3.3.5. İthalat 57
3.4. Türkiye'de Tarım Sektörü 65
3.4.1. Tarım Sektörünün Tarihsel Gelişimi 66
3.4.2. Tarım Sektörünün Ekonomik Kalkınma Üzerinde Etkileri 70
3.5. Türkiye'de Madencilik Sektörü 74
3.6. Türkiye'de Sanayi Sektörü 77
4. TÜRKİYE VE GİNE ARASINDA DIŞ TİCARET HAREKETLİLİĞİ 81
4.1. Gine'den Türkiye'ye İhraç Edilen Ürünlerin Dış Ticaret Analizi 81
4.2. Türkiye'den Gine'ye İhraç Edilen Ürünlerin Diş Ticaret Analizi; 94
5. GRANGER NEDENSELLİK ANALİZ VE SONUÇLARI 101
5.1. İki Değişkenli Modellerin Granger Nedensellik Analizleri 101
5.2. İki Değişkenli Modellerin Granger Nedensellik analizi sonuçları 106
6. SONUÇ 109
KAYNAKLAR 110
ÖZGEÇMİŞ 114

KISALTMALAR DİZİNİ

AOF	Afrique Occidentale Française
BCRG	Banque Central de la Replublique de Guinee
BDT	Bağımsız Devletler Topluluğu
BEC	Geniş Ekonomik Grupların Sınıflaması
BSD	Bureau Strategie et de Developpement
CAF	Coûts, Assurance, Fret
CBG	Compagnie des Bauxites de Guinee
CNT	Conseil National de la Transition
DB	Dünya Bankası
DGD	Electricité de Guinée
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
DSA	Debt Sustainability Analysis
DSBP	Direction des Stattistiques et de la Balance des Paiements
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
ECOWAS	Economic Community of West African States
EDS-MICS	Enquête Démographique et de Santé a Indicateurs Multiples
EFTA	Avrupa Serbest Ticaret Birliği
EİT	Ekonomik İşbirliği Teşkilatı
FMI	Fond Monétaire International
FOB	Free On Board
GSYİH	Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla
GTHB	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
IMF	International Monetary Fund
INS	Institut National de la Statistique de la Guinee
ITC	International Trade Center
İGSAŞ	İstanbul Gübre Sanayi A.Ş.
İKT	Türk Cumhuriyetleri ve İslam Konferansı Teşkilatı
KEİ	Karadeniz Ekonomik İşbirliği
MICTA	Ministère du Tourisme, de l'Hôtellerie et de l'Artisanat
NAPA	National Adaptation Programmes of Action
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development
RGPH	Recensement Général de la Population et de l'Habitat
SITC	Standart International Trade Center
TCZB	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası
TSKB	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası
TŞFAŞ	Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.
TÜFE	Tüketici Fiyatları Endeksi
TÜGSAŞ	Türkiye Gübre Sanayi A.Ş.
YEP	Yeni Ekonomi Programı

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 2.1. Gine Cumhuriyeti'nin Son Yıllarda Büyüme Göstergeleri…….9
Tablo 2.2. Genel İhracattaki Madencilik Yıllara Bağlı Değişimi…….12
Tablo 2.3. 1959 Yılında Gine'de Tarım Alanında Yapılan İhracat Ürünleri……....12
Tablo 2.4. 1959 Yılında Gine'de Yeraltı Kaynaklarında Yapılan İhracat Madenleri ve Miktarları…….13
Tablo 2.5. 1959 Yılında Gine'nin Ekonomisini Etkileyen İhracat Ürünleri…….....13
Tablo 2.6 Günümüzde Gine ihracatı……..... 14
Tablo 2.7. 1959 Yılında Gine'nin Ekonomisini Etkileyen İthalat Ürünleri…….....14
Tablo 2.8. Gine'nin 1958 Yılında Üretmiş Olduğu Tarım Ürünleri…….....15
Tablo 2.9. 2011/2012 Döneminde Cinsiyete Göre İdari Bölgelere Göre Tarım Nüfusu Sayısı……...18
Tablo 2.10. Piyasadaki Bazı Tarım Ürünlerinin Ortalama Fiyatı…….19
Tablo 2.11. Ana Faaliyete ve Cinsiyete Göre Aktif Tarım Nüfusunun Sayısı…….....20
Tablo 2.12. Bazı Tarım Ürünlerinin İhracat Miktarları …….....20
Tablo 2.13. Sınır Ötesi Hayvancılık Transferinin Gelişimi ……....21
Tablo 2.14. Hayvan Sayılarının Türe Göre Evrimi …….22
Tablo 2.15. Gine'de Karşılaşılan Mineral Kaynaklar……...22
Tablo 2.16. Maden Üretimi ve Ticareti……23
Tablo 2.17. Bütçe ile ilgili olarak Sanayi Bakanlığı Bütçesinin Oranı……....25
Tablo 2.18. Evolution de la Production Manufacturières de 2010 à 2015……25
Tablo 2.19. 2010'dan 2015'e Kadar Kimyasal Üretim Miktarına ve Değerine Göre İthalat……..……26
Tablo 2.20. 2010'dan 2015 Yılına Kadar Üretilen Malların Özerk Konakry Limanı'ndan İthal Edilmesi……...…….26
Tablo 2.21. Turizm İçin Tercih Edilen Ulaşım Yöntemleri Tablosu……....28
Tablo 2.22. 2006 – 2015 Yılları Dış Ticaret İncelemesi……...…30
Tablo 2.23. 2006'dan 2015'e İthalatın Yapısı……...31
Tablo 2.24. 2016-2017 İthalatın Yapısı……...33
Tablo 2.25. 2016-2017 İhracatın Yapısı……..35
Tablo 2.26. Vergi ile İlgili Temel Göstergeler……36
Tablo 3.1. Türkiye'nin Coğrafi Konumu……39
Tablo 3.2. İller İtibariyle Dönemlere Göre Nüfus Artış Hızı……...40
Tablo 3.3. 1945-97 Dönemi Türkiye Nüfusu - Genel Değerlendirme……..42
Tablo 3.4. Türkiye Ve Bazı Ülkelerdeki Yaşlanma Hızı ……43
Tablo 3.5. Türkiye'de Yaşlı ve Toplam Bağımlılık Oranları……...44
Tablo 3.6. Türkiye'de 1990-2000 Döneminde, Bölgelere Göre Toplam Nüfus Miktarları ve Değişim Oranları……...……...47
Tablo 3.7. Türkiye Ekonomisi Temel Göstergeler 2016-2018……47
Tablo 3.8. 2014 – 2015 Yılı Dünya Ekonomik Büyüme Oranları……48
Tablo 3.9. Enflasyon Oranları……50

Tablo 3.10. Kurumsal Olmayan Nüfusun İşgücü Durumu……..54
Tablo 3.11. Yıllar İtibariyle İhracatçı Firma Sayısı…….55
Tablo 3.12. Türkiye İhracat Göstergeleri…….56
Tablo 3.13. Türkiye'nin Yakıt İthalatı…….58
Tablo 3.14. Basamaklı Standart Ticaret Sınıflandırmasına Göre En Çok İthal Edilen Ara Malları……..59
Tablo 3.15. İthalatın Sektörel Dağılımı……...61
Tablo 3.16. İthalatın Mal Gruplarına Göre Dağılımı ……...62
Tablo 3.17. İthalatın Ülke Gruplarına Göre Dağılımı……..62
Tablo 3.18. Türkiye'de 2010-2017 Yılları Arasında Yapılan Büyükbaş Hayvan İthalatı…….65
Tablo 3.19. Tarımsal Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla ve Yıllar İtibari ile Gelişim Hızları…..71
Tablo 3.20. Türkiye'de 1997-2013 Yılları Arasında Tarımsal Üretim Değerleri…….71
Tablo 3.21. Türkiye Madencilik Sektörü İthalatı Ülke Dağılımı…….76
Tablo –3.22: Dünyada ve Türkiye Hizmet Ticareti İstatistikleri (AB ayrı)……..80
Tablo 4.1. Gine'den Türkiye'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2002)……..81
Tablo 4.2. Gine'den Türkiye'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2003)……...81
Tablo 4.3. Gine'den Türkiye'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2004)……82
Tablo 4.4. Gine'den Türkiye'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2005)……....82
Tablo 4.5. Gine'den Türkiye'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2006)……83
Tablo 4.6. Gine'den Türkiye'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2007)……84
Tablo 4.7. Gine'den Türkiye'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2008)……....85
Tablo 4.8. Gine'den Türkiye'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2009)……86
Tablo 4.9. Gine'den Türkiye'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2010)……86
Tablo 4.10. Gine'den Türkiye'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2011)……..87
Tablo 4.11. Gine'den Türkiye'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2012)……..88
Tablo 4.12. Gine'den Türkiye'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2013)……..89
Tablo 4.13. Gine'den Türkiye'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2014)……..90
Tablo 4.14. Gine'den Türkiye'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2015)……..91
Tablo 4.15. Gine'den Türkiye'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2016)……..92
Tablo 4.16. Gine'den Türkiye'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2017)……..93
Tablo 4.17. Gine'den Türkiye'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2018)……..94
Tablo 4.18. Türkiye'den Gine'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2002)……..94
Tablo 4.19. Türkiye'den Gine'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2003)…….96
Tablo 4.20. Türkiye'den Gine'ye Satılmış Olan Mal ve Miktarı (2004)……98
Tablo 4.21. Türkiye'den Gine'ye Yapılan İhracat (2005-2018) (Ü.K. 260)…….100
Tablo 4.22. Türkiye, Gine'nin Dış Ticaret Karşılaştırması(2002-2018)(Ü.K. 260)..101
Tablo 5.1. Logginegelir Değişkeni Philips Perron Birim Kök Testi Sonuçları (t statistic ve p değerleri)……..…….102
Tablo 5.2. Loggineihracat Değişkeni Philips Perron Birim Kök Testi Sonuçları(statistik ve p değerleri)…...……..…….102
Tablo 5.3. Loggineithalat Değişkeni Philips Perron Birim Kök Testi Sonuçları (t statistic ve değerleri)…….……..……103

Tablo 5.4. Logginegelir, Loggineihracat, Loggineithalat VAR Modelinin Gecikme Uzunluğu……...103
Tablo 5.5. Granger Nedensellik Sonuçları…….104
Tablo 5.6. Gelir ve İhracat Granger Nedensellik……...106
Tablo 5.7. Gelir ve İthalat Granger Nedensellik……107
Tablo 5.8. İhracat ve İthalat Granger Nedensellik…….108

GRAFİKLER DİZİNİ

Sayfa

Grafik 2.1. Ulusal Üretimde Ürün ve Üretim Alanının 2011'deki Değişim…….18
Grafik 2.2. Sanayi Üretim Endeksininin 2006-2015 Yılları Arasında Evrimi…….24
Grafik 2.3. Yurtdışı Yerleşik Turistlerin 2010-2015 Yılları Arasında Gine'ye Varışları……..27
Grafik 2.4. 2014 ve 2015 Turist Grubuna Göre Kıyaslama……..……...……27
Grafik 2.5. 2014-2015 Yıllarında Turizm Nedenleri…….....28
Grafik 3.1. İhracat Performansı (1995=100)…….....56

RESİMLER DİZİNİ

Sayfa

Resim 2.1 Forécariah Vilayetinde Pirinç Tarlası……16
Resim 2.2. Boffa Vilayetinde Pirinç Tarlası……...16
Resim 2.3. Labe Vilayetinde Patates Yetiştirme.....……16

1. GİRİŞ

Bir toplumun gelişmiş ya da geri kalmış bir toplum olduğunu belirleyebilmek o toplumun ekonomik gücü, eğitim sistemi, sağlık konusunda yapılan yatırımları, o toplum içerisinde yaşayan insanların refahı ve rahatlığı arasındaki güçlü bağ, kalkınma türlerinin en önemli konuları arasında başlıca önemli noktalardır. Dünya üzerinde bulunan bütün toplumlarda ekonomi önemli bir güçtür. Ekonomi biliminin sınırları sürekli olarak değişmekte bunun sebebi sürekli gelişen ve dönüşen dünyada yeni ihtiyaç algılarının belirmesi ve gün geçtikçe yeni ticari faaliyet yöntemlerinin ortaya çıkmasıdır. İnsanlar, devletler ve diğer ticari yapılar ihtiyaç ve uygulamalarına göre bu alana yenilikler katmışlar ve temeli mal ve/veya hizmetin takası üzerine kurulu ekonomik faaliyetlerini farklı şekillerde tanımlamış ve uygulamışlardır. Bu farklı tanımlar için ekonomistler, kendi özel yaşamları ve kültürel ortamları dışında yaşadıkları dönemde kültürel, sosyal ve politik olayların etkisinde kalmıştır. Aynı zamanda, ekonominin bir başka tanımı da insanların refah seviyesini yükselten ve önemli bir iş kolu açan ve bu sektörlerde istihdam sağlayan geniş bir kavramdır. (Yıldırım ve Şahin, 2015).

Ekonomi aynı zamanda ülkelerin eğitimini de etkilemektedir. Örneğin gelişmiş ülkeler arasında olan Avrupa ülkelerinin bu durumlarına sebep olarak ekonomileri ve eğitim düzeyleri gösterilebilir. Asya ve Afrika gibi gelişmemiş ya da gelişmekte olan kıtalar içerisinde bulunan ülkelerin eğitimleri hakkında birçok sorunların, kısıtlamaların, eksiklerin olduğu bir gerçektir. Örneğin; bu ülkelerin eğitimde yaşadığı büyük sorunlardan birisi, istihdamı sağlayacak araçların oluşturulamamasıdır. Eğitimin en önemli amaçlarından birisi, ülke geleceği adına istihdama katkı sağlayabilecek nesillerin yetiştirilmesini temin iken, bu ülkeler ekonomik ve politik sıkıntılarından dolayı her iki şartı da yerine getirmekte zorluk çekmişlerdir. Bir başka açıdan gelişmemiş ülkelerde dil konusu büyük sorunlar oluşturmuştur. Ülke içerisinde eğitim eksikliği nedeniyle insanlar ülke istihdamına katkı sağlayabilecekleri çeşitli konularda uzmanlaşamıyorlar ve ülke yeterince nitelikli işgücünü kendi bünyesinden karşılayamıyor, bu nedenle dışarıdan nitelikli işgücü alımı yapmak durumunda kalabiliyor. Sanayiden geri kalmaları, üretim verimliliğini olumsuz etkilediğinden ve

insanlar katma değeri düşük işlerde çalışmak zorunda kaldıklarından, ülke iç üretim ve dış ticaret konusunda zayıf kalıyor.

Eğitim, üretim ve ticaret unsurlarının etkili işlememesi, Afrika Kıtası ülkelerinin bulunduğu coğrafi şartların da etkisiyle geniş kitleleri olumsuz etkileyen sağlık sorunlarına dönüştürebiliyor.

Hammadde sahibi ülkelerin kaynaklarını dış pazara açmaları, dünya ekonomisi için önemli bir değişkendir. Bu kaynaklar o ülkenin coğrafi konumu, kaynakları ve dolayısıyla yaşantıları açısından belirleyici unsur haline sanayileşmeyle birlikte dönüşmüştür. Her ülkenin olduğu gibi Batı Afrika Bölgesi'nde bulunan Gine ülkesinin de kalkınabilmesi için öncelik, ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilebilmesidir. 1958'de bağımsızlığını kazanan Gine, Batı Afrika'da bağımsızlığını ilan eden ilk ülkelerden birisidir.

Yer altı kaynakları bakımından zengin bir ülke olan Gine, 1898 yılından 1958 yılına kadar bağımsızlığa dair bütün haklardan münezzeh bırakılmış, üretim ve iş birliği konusunda tamamıyla Fransa'ya bağlı kalmışlardır. 1958 yılında Sekou Toure'nin *"Özgürlüğün olmadığı bir haysiyet yoktur: kölelikte refah olmadığı için yoksul olup özgür olmayı tercih ederiz"* söylemi üzerine bağımsızlık istediğini ve ülkesinin tamamını sömürgelikten kurtarmak istediğini dile getirmiştir. Fransa ile Gine'nin gireceği bir savaş, riskli ve maliyetlidir. Fransa bu nedenle bağımsızlık ilanını rıza göstermesiyle Gine, 28.9.1958 tarihinde tamamen bağımsızlığını ilan etmiştir. 1958'de bağımsız bir millet olan Gine halkı 1984 yılına kadar Sekou Toure tarafından yönetilmiştir. Fransa hükümeti ile bu yıllar arasında ekonomik bağlar biraz daha zayıflamış, ülke kendi parasını basmış, eğitim ve üretime ağırlık vererek kalkınmaya ve güçlenmeye başlamıştır. Halkın refahı ve rahatlığı bu yıllar arasında düzelme yolunda ilerlerken dönemin cumhurbaşkanı olan Sekou Toure hastalığından dolayı 1984 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde bir hastanede hayatını kaybetmiştir. Gine aynı yıl içinde bir askeri darbe yaşadı. Darbe yolu ile yönetimi ele alan Lansana CONTE 1984 - 2008 yılları arasında cumhurbaşkanı olarak ülkeyi yönetmiştir. Bu askeri darbe ülkeye seneler kaybettirmiş, Gine halkının yıllardır verdiği özgürlük ve tam bağımsızlık mücadelesine rağmen darbe yoluyla devletin başına geçen Lansana

CONTE döneminde dış müdahalelere açık bir yönetim anlayışı izlemiştir. 2008 yılına kadar ülkeyi yöneten Lansana CONTE, ülke ekonomisine pek fazla katkıda bulunamamış, eğitimi, üretimi ve ticareti yeterince desteklememiş ve ülke kaynaklarının katma değeri düşük halde satılmasına rıza göstermiştir. 2008 yılında hastalıktan dolayı hayatını kaybetmiştir. Gine'de, yine bir askeri darbe ile Moussa Dadis CAMARA yönetimi ele geçirmiş ve Gine sahip olduğu ekonomik gücü günden güne zayıflamaya devam etmiştir. Bu yönetim 2010 yılana kadar 2 yıl devam etmiş ve meclisin desteğini halkın sevgisini de kazanan Moussa Dadis CAMARA demokrasiyi ülkeye getirmiştir. İlk kez seçim ile yönetime geçen başkan Alpha CONDE olarak tarihe geçmiş ve Gine resmen demokratik bir ülke haline gelmiştir.

Günümüzde teknolojik gelişmelerde yaşanan hız ile birlikte, ülkeler arasında sermaye, hizmet ve mal ticareti artmış, coğrafi sınırlar küreselleşme sonucu ortadan kalkmıştır. Küreselleşme; evrenselleşme anlamında algılanmaktadır. Tüm dünyanın adeta tek bir pazar haline gelmesi, küreselleşmenin bir sonucu olarak görülmektedir. Bu pazardan daha çok pay alabilmek için bütün ülkeler rekabet içindedir.

29 Ekim 1923 günü ilan edilen cumhuriyet ile resmen kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti hem Avrupa kıtasında hem de Asya kıtasında topraklara sahiptir. Ayrıca Türkiye 31 Aralık 2018 itibarı ile 82 milyon 3 bin 882 kişi olmuştur ve gelişmekte olan bir ülke statüsündedir. Zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklara sahip olan Türkiye yüksek seviye de bor, taş kömürü, kaya tuzu ve linyit rezervlerine sahiptir. Türkiye'nin ilk cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk 1923'ten 1938'e kadar Türkiye'yi yönetmiştir. Türkiye tarihinde pek çok darbe yaşamıştır bu darbeler ile demokrasi biraz gölgelenmiş olsa da tamamen demokrasiden kopulmamıştır. Türkiye'nin son yaşadığı olan 15 Temmuz 2016 darbesi halkın büyük gayretleri neticesinde başarılı olmamış ve mevcut Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan görevine devam etmiştir. Son 15 yılda yakaladığı istikrarlı büyümesi sayesinde Türk iktisadı kayda değer bir performans yakalamıştır ve Dünya Bankası 2017 yılı Nisan ayı Dünya Ekonomik Görünüm Raporuna göre 2016 yılında, satın alma gücü paritesi (SGP)'e göre Avrupa'nın 5. Dünya'nın ise 13. Büyük ekonomisidir. Bu çalışmada Gine ve Türkiye arasındaki ticari ilişkiler detayları ile ortaya konulacaktır.

2. GİNE EKONOMİSİNİN ÖZELLİKLERİ

Gine, 1958 yılında cumhuriyet ilan ederek bağımsız bir ülke olmuştur. Ekonomiyi kalkındırabilmek için ithalat ve ihracatta 1958 yılından başlayarak yıllara göre ticari kaynakları ve ticaret miktarları geliştirmeye çalışmıştır. Gine ticareti için önemli olan yollar ve şehirler vardır. Conakry-Kindia-Mamon yolu üzerinden ticaret sağlanmaktadır. Diğer bir yol bölgesi ise Fouta Djalon Bölgesi, Dubreka Boffa ve Böke üzerinden geçmektedir. Orman Bölgesi ise Gine'nin kahve üretimini gerçekleştirir. Üç ayrı şehirde (Boké – Mamou – Forécariah) muz ve ananas üretilir. Genel olarak bu saydığımız bölgelerden Gine'nin ihracatı bu şehirlerden ve bölgelerden gerçekleşir (Cournanel, 2012).

2.1. Coğrafi Özellikler ve Doğal Kaynaklar

Gine, bir Batı Afrika ülkesidir, toprakları 245.860 kilometrekare üzerinde bulunmaktadır. Kuzeyinde Senegal, Mali ve Gine Bissau; güneyinde ise Liberya, Fildişi Sahilleri ve Sierra Leone ile sınır komşuluğu bulunmaktadır (Şahin, 2018). Dünya Bankası'nın 2017 yılı için yaptığı tahminler Gine'nin nüfusunu 12,72 milyon olarak göstermektedir.

Zengin maden kaynaklarına sahip Gine, madencilik sektöründe bir ekonomik lider olabilecek durumdadır. Gine, dünyanın boksit rezervlerinin (alüminyum cevheri) yarısından fazlasını karşılamaktadır (25 milyar metrik ton). Boksit, Gine'deki en etkin madencilik sektörü olarak mevcut ihracatının yarısından fazlasını oluşturur. Gine dört milyar tonun üzerinde fazla kaliteli demir cevheri, elmas ve altın rezervleri, belirsiz miktar uranyum ve potansiyel offshore petrol kaynaklarına sahiptir (Şahin, 2018).

Lojistik altyapı ve rafineri projeleri gibi ülkenin batısında da stratejik cevher üretimi artmaktadır. Société minière de Boké / Boke Madencilik Şirketi (SMB) gibi şirketler boksit çıkarma faaliyetlerini yönetmektedir. Sektör hızla büyümekte, yatırımlar gittikçe artmakta ve daha fazla ülke (Çin, ABD, Rusya, Arap Emirlikleri, Fransa, İngiltere, Avustralya vb.) Gine Cumhuriyeti'nde boksit madenine ilgi göstermektedir (Jeune Afrique, 2018).

Dadco, Halco Mining Inc.'in ortağıdır, Rio Tinto Inc., Alcoa World Alumina ve Chemicals ile olan bu ortaklığın geri kalan kısmı Gine Hükümeti'ne bağlı olan Gine'deki Compagnie des Bauxites de Guinee (CBG) şirketinin % 51'ine aittir. CBG, 2038 yılına kadar Gine'nin kuzeybatısında bulunan boksit rezervleri ve kaynaklarına münhasır haklara sahiptir. Sangaredi'deki madenciliğe ek olarak, CBG Kamsar Limanı'nda dünya çapında alüminyum rafinerilerine boksit kurutmak ve nakletmek için bir tesis işletmektedir (Dadco Alumina, 2019).

2.1.1. Coğrafi Özellikler

Gine, Batı Afrika Bölgesi'nde bulunan Mali ve Senegal'in bir bölümü ile kuzey sınırını paylaşan, Gine-Bissau'yla kuzeybatı sınırını paylaşan, batı tarafında Atlantik Okyanus, güney tarafında Liberya ve Sierra Leone, doğu tarafında ise Mali ve Fildişi Sahili sınırının bir kısmıyla komşu olan bir ülkedir (COMHAFAT, 2014).

Gine ülkesi coğrafi olarak dört bölgeye ayrılır. Ülkenin kuzey yarısı ovada batıdan doğuya doğru uzanır ve Aşağı Gine'dir. Yaylaların, dağların bulunduğu bölge Orta Gine'dir. Yukarı Gine ise kurak bir platoya sahiptir. Kıta'nın güneybatı ucunda yağışlı mevsim daha uzun sürer ve bölge Gine Ormanı olarak bilinir. Ormanlık dağların bir bölgesidir ve burada Gine'nin en yüksek noktası olan Nimba Dağı (1.752 m) Liberya'nın yanındadır (COMHAFAT, 2014).

2.1.2. Doğal Kaynaklar

Gine, altın ve boksit bakımından önemli kaynaklara sahiptir. Mineral kaynaklar, boksit ve altın olmak üzere 2015 yılı Gine'de ihracatın %85'ine karşılık gelmektedir. Ülkede

boksitin çoğu, Kamsar'daki belirlenmiş bir liman aracılığıyla Compagnie des Bauxites de Guinee (CBG) tarafından ihracatı yapılmaktadır. Gine Devleti, Anglo-Avustralya firması Rio Tinto ve Amerikan şirketi Alcoa ile ortak girişim olan CBG, boksit üreticilerinin en büyüğüdür. Yeni pazarlara olan ihtiyaç nedeniyle yapılan arayışların yanı sıra CBG'ye sağlanan taze yatırımlar önümüzdeki beş ila on yıl içinde Gine'nin boksit üretimini önemli ölçüde yükseltmesi beklenmekte olup başta demir olmak üzere sıkıntı yaşanan emtia piyasaları, madencilik işlemlerini yavaşlatmış ve maden kaynaklı işleri Simandou da dâhil olmak üzere durdurmuştur (Şahin, 2018).

Gine'nin çok yağışlı ve güneşli havası, doğal bir iklim ile birleşince yenilenebilir enerji ve hidroelektrik enerjisi üretimine uygun şartlar oluşturmaktadır. Gine'de enerji alanındaki en büyük yatırım olan 240 MW Kaleta Baraj projesi, ilk özelliği taşıyan hidro türbini Mayıs 2015'te devreye girmesini sağlamıştır. Çin tarafından üstlenilen (526 milyon $) Kaleta, Gine'nin elektrik arzını ikiye katlamış, ilk defa Conakry'ye kısmen güvenli elektrik sunmuştur. Hükümet, hidroelektrikle ilgili projeleri destekleri desteklemek, Batı Afrika'ya enerji kaynağı sağlamak adına dağıtım altyapısı yatırımlarına önem vermektedir. Hükümet bunun yanında, Gine'de kuru geçen aylar için kaybedilen hidroelektrik enerjisini yerine koymak adına güneş enerjisi yanı sıra diğer enerji kaynakları yatırımlarında bulunmayı hesaplamaktadır (Vidzraku, 2018).

2.2. Gine'de Demografik Yapı

Gine'nin toplam nüfusunun 2012 yılında 11,505,768 kişi olduğu tahmin edilmektedir (RGPH / INS). Tüm ülke için ortalama yoğunluk km^2 başına 46.8 kişidir**.** Gine'li nüfusu eşitsiz bir şekilde ulusal topraklara dağılmıştır. Nüfusun çoğu kırsal alandadır (%72,08). Kentte yaşayan nüfusun yarısından fazlası Conakry'dedir. Ayrıca nüfus arasında büyük farklılıklar vardır. İdari kurumlar (idari bölgeler, valilikler ve kaymakamlıklar) ve diğer bölgeler arasındaki kısım (Aşağı Gine, Orta Gine, Yukarı Gine ve Gine Orman)**.** Kentsel nüfusun büyüme oranı %4,1 ve bölgedeki nüfus çoğunluğu esas olarak kadınlardan oluşuyor (%51). Çocuk doğurma çağındaki kadın nüfusunun (15 ila 49 yaş arası kadınlar) RGPH(Genel Nüfus ve Konut Sayımı)'ye göre 2010 yılında 2,532,237 kadın olduğu bilinmektedir. Ayrıca, Soruşturmaya göre Demografik, Sağlık Araştırması ve Çoklu Gösterge Kurumu (EDS-MICS-2012)'na

göre kadın doğurganlığı azaldı. Halen yüksek olan doğurganlık oranı, kadın başına 5.1 çocuk ortalamasıyla verilere yansıyor. Fakir hanelerde kadın başına düşen çocuk sayısı zengin hanelere kıyasla iki katı kadardır. Fakir hanelerden (6.5) en zengin hanelerden (3.4). Kadınların %11'i 15 yaşında önce en az bir doğum yapmıştır (Institut National de la Statistique, 2012).

2.2.1. İdari Yapı

Gine Cumhuriyeti 7 idari bölgeye ve özel Conakry bölgesine sahiptir. merkezi olmayan bir kolektivite statüsüne sahiptir. Ülke, 33 şehre sahiptir. Ülkenin başkenti Conakry'de 5 belediye bulunmaktadır. Ülkede toplam 38 adet belediye, 304 köy muhtarlığı, 524 mahalle muhtarlığı, 342 kaymakamlık, 2936 semt bulunmaktadır. (Institut National De La Statistique, 2012)

2.3. Temel Ekonomik Göstergeler

GSYİH'nin 2015 yılında %8,9 kadar tahmini yapılan toplam açık sonrası zayıflayan Gine'nin iktisadi vaziyetinin, 2016 yılı için tahmin edilen %1,3 oranında bütçe açığı ile düzelmesi hesaplanmaktadır. IMF, incelemesinde gelir girdisindeki düzelmeyi kaydetmiştir. GSYİH'nın 2015 yılında %17,2 oranındaki gelir giriş oranı 2016 yılında GSYİH'nın %19,2'sini kapsamıştır. Gelir girdisindeki iyileşmenin nedeni, 2016'da yapılan bir takım siyasi ve iktisadi önlemlerdir. Gene de yoksullar için olan giderler muhafaza edilmiştir. 2015 yılına kıyasla cari harcamalar 2,5 azalmıştır (2015'te GSYİH'nın %18,4'ü düzeyinden, 2016'da GSYİH'nın %15,6'sı düzeyine). Enflasyonun, 2016'da, 2015 yılındaki gibi %8,2 olması bekleniyor (The World Bank, 2016).

Dünya Bankası'nın ve IMF Borç Sürdürülebilirlik Analizi'nin (DSA) tespitlerine bakıldığında, Ocak 2015'den bu yana Gine Cumhuriyeti, dış borç konusunda bir düzeyinde riskli kabul edilmektedir. Ekim 2013'te, bir araştırmada % 5'lik (daha önce % 3) indirim oranı olarak temel şartların değişmediği sonucuna ulaşılmıştır. Orta düzeyde, Gine'nin büyümeyi, ihracatı, doğrudan yatırım girişlerini, finansal performansı ve madencilik proje performansını geciktiren olumsuz şoklara karşı direncine dayanmaktadır. Dünya Bankası'nın ve IMF'nin ekipleri, 2016 yılından bu

yana bütün yeni krediler için yüksek ayrıcalıklara ve güçlü kalkınma etkilerine sahip olmalarını sağlamak adına yetkili makamlarla yakın işbirliği içinde çalışmaktadır (Şahin, 2018).

Gine için bir başka zorluk, 20 milyar dolar tutarında olan Simandou isimli projenin Temmuz 2016 yılında ertelenmesiydi. Rio Tinto ile beraber diğerleri de dahil olmak üzere bu önemli projenin uluslararası pazar için kalitesi yüksek demir cevheri sağlaması, bunun yanında Gine'de 50 bin kişilik istihdam imkanı oluşturması hedeflenmektedir. 2016 yılının Temmuz ayında Rio Tinto firması, Conakry ilinde olan varlığında daralmaya gittiğini açıkladı. Shimandu firmasının faaliyetlerini askıya alması uluslararası madencilik topluluğuna bir sinyal veriyor ve Gine ekonomisi üzerinde olumsuz bir etkisi var (African Development Bank Group, 2016).

Ayrıca, Gine ekonomisi 2016 ve 2017 yılları sonrasında iki büyük risk ile karşılaşmıştır. Birincisi, 2017 makroekonomik ve mali yenilikleri sürdürmektir. İkincisi, emtia fiyatlarındaki düşüşünü telafi etmek için Gine'ye sermaye akışı sağlamak EBOLA sonrası Gine'yi yeniden inşa planına desteğini sürdürmektir. Finansman açısından, bu planın 2015 - 2017 döneminde toplam tahmini maliyet tutarını 2015 yılında 857 milyon dolar, 2016 yılında 1.2 milyar dolar, 2017'de 3.0 milyar dolar, 2017'de ise 864 milyon dolardır (Şahin, 2018).

Çeşitli yolsuzluklara ve mali yönetim zayıflığına karşın, Gine'nin uzun dönemli iktisadi gelişimi, enerji olanakları, doğal kaynaklar, ekili alan, zengin ve güvenilir yağmurun desteğiyle ümit vaat etmeye devam ediyor. Katı bir bütçe tarafından yönlendirilen Gine, büyümeyi teşvik için giderek daha fazla yabancı yatırım talep ediyor. Gine'nin ticaret alanındaki en büyük ortağı Çin, yatırımlarıyla rolünü önemli ölçüde genişletti (Durand, 2018).

Gine, iktisadi istikrara sahip değildir. Ebola virüsü, 2014 ve 2015 yıllarında Gine'de iktisadi büyüme ihtimaline zarar vermiştir ve hükümetin Gine'de destekleyeceği neredeyse başka iktisadi kaynağı kalmamıştır. Doğal kaynakların satışındaki düşüş ve hükümetin olumsuz sonuçlanan kredi talepleri, devlet bütçesini zorladı. Küçük işletmelerin kredi talepleri, mevcut kaynakların ötesindedir. Devlet, büyümeye teşvik,

istihdam sağlamak ve ekonomiyi düzeltmek amacıyla giderek daha çok uluslararası sermaye arıyor. Ancak, EBOLA korkusu yatırımcıları olumsuz etkilemeye devam ediyor (Nations Unies, 2015).

Devlet işlerinin işleyişindeki bürokratik aksaklıklar ve yolsuzluk Gine'nin iktisadi gelişimini önemli ölçüde olumsuz yönde etkilemektedir. 2016 yılında Dünya Bankası'nın yayınladığı İş Yapma Kolaylığı Endeksi'ne bakıldığında Gine, dünyada yüz seksen dokuz ülke içinde yüz altmış beşinci sırada bulunmaktadır. Şeffaflık Örgütü'nün 2015 yılında yayınladığı Yolsuzluk Algı Endeksi, 167 ülke ve bölgede 139. sırada Gine'yi listeliyor. Bu, 2012 endeksinden dokuz sıra ileri. Ayrıca yetersiz altyapı, yetersiz bürokrasi, yetkin işçi eksikliği ve politik belirsizlikten mustariptir (African Development Bank Group, 2016).

Gine kısa bir süre önce Yatırım Kanunu'nu güncelleyerek uluslararası sermaye girişini yükseltmeye çalıştı. Gine Özel Yatırım Teşvik Ajansı, şeffaflık sağlamak ve yatırımı kolaylaştırmak adına 2016'da invest.gov.gn'yi kurdu (Şahin, 2018).

2.4. Büyüme ve Enflasyon

Tablo 2.1. Gine Cumhuriyeti'nin son yıllarda büyüme göstergeleri

Büyüme Göstergeleri	2016	2017	2018(tv)	2019(tv)	2020(tv)
GSYİH (milyar $)	8,70	10,25	11,50	12,47	13,49
GSYİH (yıllık büyüme yüzdesi ve sabit fiyat)	10,5	8,2	5,8	5,9	6,0
GSYİH (kişi başına $)	687	790	865	915	966
Devlet Borcu (GSYİH'nın % si)	41,8	37,9	40,4	43,1	42,6
Enflasyon %	8,2	8,9	8,2	8,0	8,0
Cari Hesap Bakiyesi (milyar $)	-2,71	-0,71	-2,43	-2,05	-2,35
Cari Hesap Bakiyesi (GSYİH'nın % 'si)	-31,1	-6,9	-21,2	-16,4	-17,4

Kaynak: (FMI, Octobre 2018)

Not: (tv) Tahmini veri

Gine ekonomik potansiyeli önemli düzeydedir. Elmas ve altın rezervlerine sahiptir. Gine, dünyanın boksit rezervlerinin yarısına ve bol su kaynaklarına sahiptir. 2014 yılında Ebola salgını Gine ekonomisini daraltmıştır. Ekonomideki hızlı düzelmeye rağmen, Dünya Bankası GSYİH'nın 2014 - 2015 döneminde Ebola kaynaklı zararını

%0.7 ile %2.3 arasında tahmin etmektedir. Bununla beraber, 2016 yılında ekonomi, yüksek boksit ve altın üretiminin yanında tarım sektörünün de etkisiyle %5,2 oranında büyürken, GSYİH büyümesi 2017 yılında %6,9 olmuştur. Ekonomik yavaşlamanın 2018 (IMF) yılı için %5,8 olması beklenmektedir (FMI, Octobre 2018).

Gine'nin 2017 yılında mali durumu genel olarak düzelmiştir. 2015'te GSYİH'nın %8,1'i oranında mali açığı olan Gine'nin 2017 yılı mali açığı %0,3 oranında açıklanmıştır. Gine'nin 2018 yılı mali açığı GSYİH'nın %2,1'i olarak beklenmektedir (IMF). Kamu borcu 2017 yılında %42,9 olarak tahmin edilmiştir. Enflasyon oranı halen yüksektir (%8,5) ve para biriminin değer kaybı nedeniyle yerel fiyatlarda artış 2018'de bu seviyede kalması gerekir (FMI, Octobre 2018).

Gine'de işgücü piyasası az gelişmiş durumda ve kamu sektörü halen resmi işlerin büyük kısmını temsil etmektedir. Ülke, eğitim ve sağlık konularını daha çok önemsemektedir ancak ülke çok fakir kalmaktadır ve nüfusunun çoğu için kişi başına düşen GSYİH yıllık 1200 ABD doları olan yoksulluk sınırının altında kalmaktadır. İnsani gelişme göstergeleri genelde bölge ortalamanın altında bulunmaktadır ve gıda ürünleri oldukça pahalı kalmaktadır. Yoksulluktan etkilenen insan sayısı kırsal yerlerde kentsel yerlerden daha fazla olmaya devam ederken, işsizlik ise fazladır (FMI, Octobre 2018).

2.4.1. Kuruluşundan(1958) İtibaren Gine'de İhracat

X.X. yüzyıllardan önce Gine serbest bölge üyesiydi (A.O.F) yani uluslararası kısıtlamalara üye olmayan anlamına gelmektedir. Mallar sadece tüketici hakları üzerinde dikkate alınmıyordu (Cournanel, 2012).

Vali Balley, 1897 yılında Gine'ye ithal edilen mallarla ilgili yeni bir vergi sistemi getirmiştir. İthalatı yapılan mallar, Gine'nin gümrük vergileri yüksek olduğundan dolayı daha düşük gümrük vergisine sahip komşu ülkeler yoluyla Gine'ye aktarılıyordu. Bu durum, Gine'nin vergi geliri elde etmesinin önüne geçiyordu. Yeni sistem ile gümrük vergileri düşürüldü ve ülkeye doğrudan ithalatın yolu açılmalıydı. Bu sayede doğrudan mallar Gine'nin başkenti Conakry'ye gelecekti. Yeni sistem 14 Nisan 1905'te uygulamaya başladı ve bu vergi sistemi 1904'te %32, 1908'de ise %60

olarak etkileyerek Fransa'nın kârlılığına olumsuz şeklinde yansıdı. 1906'da kauçuk için bir istisna gösterildi fakat bu istisna birinci dünya savaşı sonuna kadar devam etti. Aynı yıllarda kauçuk üretimi herkesin dikkatini çekmekteydi. Gine yağı gibi gıda üzerine ihracat ürünleri de aynı şekildeydi. Bu yüzden beklenen gerçekleşti ve pirinç fiyatları o yıllarda ciddi şekilde yükselmiştir. (Cournanel, 2012).

1914 ile 1918 arasında gerçekleşen Birinci Dünya Savaşı sonrasında Gine Hükümeti ihracat amacıyla kahve dikme politikasını ortaya koymuştu. Bu konuda ki amacı Gine daha çok üreten ve ürettiğini satan bir ülke haline gelsin ve bu durum ülkenin iktisadi durumundan eğitimine, refahına olumlu katkılar sağlasın şeklindeydi. Bu amaç üzerinde 1943 yılı itibari ile yakalanan başarı dikkati çekmiştir fakat belirtmemiz gereken şeylerden biri Güney Amerika ülkelerine nazaran Gine, fiyat, üretim kalite ve miktarı bakımından rekabet güçlüğü nedeniyle kahve üretimi ve satışı konusunda hedeflediği başarıyı tam olarak yakalayamamıştır. 1929 dünya ekonomik krizleri ile beraber, Fransa ile yapılan ticari faaliyetler zayıflamıştır. Ülke ekonomisini bu yeni durumda ayakta tutmak için yeni ihracat malları ve pazarları araştırıldı. Kauçuk, kahve, muz benzeri ürünler Fransa'ya gönderilirken Fransa yararına farklı vergi sistemi uyguluyordu, 1960 yılları kadar Gine'den en çok muz, kahve gibi ürünlerin ihracatı yapılıyordu. Muz ve kahvenin üretimi Gine'de bu şeklinde artmıştır (Cournanel, 2012).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Fransa, kolonilere tekrar bağlantı kurabilmesi amacı ile yakınlaşmayı tercih etmiştir. Üretimi artırmayı isteyerek daha iyi bir verimlik sağlayabilmek için bir yöntem ortaya koymak istemişti. Üretimi artırmak istemesi olumlu gözükse de bu isteğin sadece tarıma indirgenmesi Fransa'nın niyetini ortaya koymuş ve Gine ülkesi insanını sadece işgücü olarak gördüğünü kanıtlasa da Fransa 1944 yılı ve sonrasındaki bir süreçte Gine'ye daha çok yakınlaşmayı başarmış hatta sadece ticaret yönü değil, tüm ekonomi dallarında düşünmeye başlamış o yüzden 1944 yılında Frank, bir para birimi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Gine'deki maden üretimi 1952 tarihinde Societe Des Bauxite firması aracılığı ile başlamıştır. 1951 yılında verilen istatistiklere göre veri verilmemiş ya da daha doğrusu dikkat edilmemişti. Madencilik üretiminde altın; 3 ton olup değeri 750 milyon, elmaslar;

60 000 karat olup değeri 60 milyon resmi istatistiklerde yer almıyor. Aşağıdaki yüzdeler, genel ihracattaki madencilik ürünlerinin önemini yansıtmaktadır (Cournanel, 2012).

Tablo 2.2. Genel ihracatta madenciliğin payının yıllara bağlı değişimi

Yıllar	**Maden İhracatı (%)**
1956	25,6 %
1957	27,3 %
1958	15,4 %
1959	27 %
1960	36 %
1961	52 %

Kaynak: Cournanel, A. (2012). "L'ÉCONOMIE POLITIQUE DE LA GUINÉE (1958 – 2010)". L'Harmattan, ISBN : 978-2-296-99810-0, s. 12, Paris 2012.,

Gine'de tek üretilen sanayi ürünü meyve suyuydu ve 1958'li yıllarda meyve suyu satımı ülkeye yaklaşık 27 Milyon Frank gelir sağlıyordu.

Tablo 2.3**.** 1959 Yılında Gine de tarım alanında yapılan ihracat ürün ve miktarları

Tür	Miktar (ton)	Fiyat (KG)	Değer(Milyon Frank)
Muz	60,000	20	1200
Ananas	5,000	20	100
Palm Yağı	15,000	25	525
Kahve	12,000	152	1825
Çekirdek	2,500	40	100
Toplam	94,500	252	3750

Kaynak: Cournanel, A. (2012). "L'ÉCONOMIE POLITIQUE DE LA GUINÉE (1958 – 2010)". L'Harmattan, ISBN : 978-2-296-99810-0, s. 12, Paris 2012.

1959 yılında Gine'nin tarım alanında en önemli ihracat ürünü getirisi bakımından kahvedir. Muz ise üretim miktarı olarak üstündür.

Tablo 2.4. 1959 Yılında Gine de yeraltı kaynaklarında yapılan ihracat madenleri ve miktarları

Tür	Miktar	Fiyat (KG)	Değer(Milyon Frank)
Demir Mineral	190 000 (ton)	0,9 F. / Kg	165
Boksit	280 000 (ton)	1,8f. / Kg	483
Elmaslar	950 000 Kırat	1 350 F. / C.	1 280
Toplam	-	-	1 928

Kaynak: Cournanel, A. (2012). "L'ÉCONOMIE POLITIQUE DE LA GUINÉE (1958 – 2010)". L'Harmattan, ISBN : 978-2-296-99810-0, s. 12, Paris 2012.

1959 yılında Gine, yeraltı kaynağı olan elmas madeninden en büyük kârlılığı sağlamıştır. Boksit üretimi bu yıl için ülkenin yeni kurulmuş olmasından kaynaklanan nedenlerle çok azdır.

Tablo 2.5**.** 1959 Yılında Gine'nin ekonomisini etkileyen ihracat ürünleri

Tür	Miktar	Fiyat (KG)	Değer(Milyon Frank)
Turunçgiller	5 500 (ton)	56 F. /kg	375
Sığırlar	30 000 kafa	18,500 F. / tane	555
Koyun, keçi	50.000 kafa	2100 F. / tane	105
Altın	2000 KG	225 F. /GR	450
Toplam			1 485

Kaynak: Cournanel, A. (2012). "L'ÉCONOMIE POLITIQUE DE LA GUINÉE (1958 – 2010)". L'Harmattan, ISBN : 978-2-296-99810-0, s. 12, Paris 2012.

Gine 1959 yılında toplamda ihraç ettiği malları 7,2 milyar kadar F.O.B iken ithalatın ise C.A.F 9,3 milyar rakamlara varmıştı bunu bu şekilde gösterebiliriz.

2.4.2. 1960 ve Sonrası Gine'de İhracat

Fransa'ya ürün girişinde uygulanan özel bir vergi ile beslenen kauçuk, kahve, muz için tazminat fonları, ihracatçılara ürünlerin fiyatı ile maliyeti arasındaki farkın ödenmesine izin vermiştir. Kaydedilen sonuçlar, özellikle muz ve kahve gibi yeni ürünler için dikkat çekicidir. Muz, kahve ve hurma çekirdeği gibi yeni ürünler, 1960'larda Gine'nin ihracatına önemli katkılar sağlamıştır.

2.4.3. Ürüne göre ihracat yapısı, Gine günümüzde yapılan Ticaret.

Tablo 2.6. Günümüzde Gine ihracatı

Dış Ticaret Göstergeleri	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Mal ihracatı (milyon ABD doları)	1.701	2.007	2.071	1.839	3.258
Hizmet ihracatı (milyon ABD doları)	100	n/a	n/a	n/a	n/a
Mal ve hizmet ihracatı (% olarak yıllık büyüme)	-10	7	6	24	32
Mal ve hizmet ihracatı (GSYİH'nın% 'si olarak)	26	26	23	29	43

KAYNAK: OMC - Organisation Mondiale du Commerce ; Banque Mondiale - Dernières données disponibles.

Tablo 2.7**.** 1959 Yılında Gine'nin ekonomisini etkileyen ithalat ürünleri

Tür	Değer (Milyar Frank)
Nihai Tüketim Ürünleri	6,6
Hammadde, yarı mamul	1,4
Ekipman eşyaları	1,3
Toplam	9.3

Kaynak: Cournanel, A. (2012). "L'ÉCONOMIE POLITIQUE DE LA GUINÉE (1958 – 2010)". L'Harmattan, ISBN : 978-2-296-99810-0, s. 12, Paris 2012.

Gine'nin diş ticaret açığı ise 2,1 Milyar Frank'a kadar ulaşmıştı. Dış ticaret tamamen Fransa'ya bağlıydı. Hesaplara göre Fransa ile 1938'de %73,5 ithalat ve %69,9 ihracat görünmektedir. Genel olarak ithalat ve ihracatın yapıldı yer Gine'nin başkenti olan Conakry'dir. Fransa hükümetinin yönetimi altında olan bu ülkenin ticaret bölgesinin sınırları Frank bölgesinde (Niger, Burkina Faso, Benin, Gine Bissau, Togo, Mali, Senegal, Fildişi Sahilleri) kısıtlanmış olması sonucunda bu şekilde bir farkın

oluşmasına neden olmuştur. Gine ise Frank birimi kullanıyordu ama diğer ülkelerden biraz farklı olduğunu söyleyebiliriz.

2.5. Gine'de Tarım ve Hayvancılık Sektörü

2.5.1. Gine'de Tarım

Gine, geçmişte Fransa'nın Batı Afrika'daki kolonileri içinde en önemli tarım üreticisiydi. Sonralarda sektör çöküntü yaşadı ve verimli topraklarına karşın Gine, gıda ürünlerinde ithalatçı durumuna düştü. Tarım üretimi, istisnalar dışında geçimlik seviyededir. Buna ek olarak madencilik sektörüne yabancı yatırımın doğrudan gelmesiyle beraber, diğer yabancı firmaların Gine'nin kuzeyindeki Boké bölgesinde, pirinç üretimi gibi tarımsal faaliyetlere ilgileri artmıştır. Hükümet, Kankan şehrinin dışında yer alan Koundian Ovası içinde bir pirinç sulama projesi işini sağlamaktadır. Devlet, 2020 yılına dek pirinç üretiminde kendi kendine yetebilmeyi ummaktadır (Şahin, 2018).

a. Kurulumundan (1958) İtibaren Gine de Tarım

Tablo 2.8. Gine'nin 1958 Yılında üretmiş olduğu tarım ürünleri

Pirinç	282 000 ton	4 230 Milyon FCFA
Manyok	330 000 ton	2 640 Milyon FCFA
Fonyo	77 500 ton	1 162 Milyon FCFA
Mısır	55 000 ton	1 674 Milyon FCFA
Patates	121 000 ton	998 Milyon FCFA
Yer Fıstığı	23 000 ton	480 Milyon FCFA
Kusurlar	33 100 ton	264 Milyon FCFA
Le Mil	13 000 ton	200 Milyon FCFA
TOPLAM	934 600 ton	11,648 Milyon FCFA

Kaynak: Cournanel, A. (2012). "L'ÉCONOMIE POLITIQUE DE LA GUINÉE (1958 – 2010)". L'Harmattan, ISBN : 978-2-296-99810-0, s. 12, Paris 2012.

Pazarlanmamış tarımsal üretim 11,648 Milyon Frank miktarında olup gıda üretimi ise yaklaşık 13 Milyon Frank'a kadar ulaşmıştı, ayrıca ihraç edilen tarımsal ürünler ise 3,642 Milyon Frank değerinde olmuştu. Bununla beraber kayıt dışı ticari faaliyetler de mevcuttu ve devlet düzeyinde bu ticari faaliyetlerin tespit ve denetiminde Gine Devleti zorluk yaşıyordu. Bu tür faaliyetler komşu ülkeler arasında gerçekleşiyordu. Bu tür ticari faaliyetlere neden olarak, ticaretin yasal uygulamalara takılmadan, hızlı ve

maliyetsiz gerçekleştirilebilmesi olarak gösterilebilir. Kayıt dışı ticaret, Sierra Leone Fildişi Sahilleri gibi ülkeler arasında oluyordu. Bu yasal olmayan ticari mallar o kadar yüksek yapılıyordu ki, yaklaşık olarak 1 Milyar Frank civarında gösteriyordu (Cournanel, 2012).

b. Son Yıllarda Gine'de Tarım

Resim 2.1. Forécariah Vilayetinde pirinç tarlası

Resim 2.2. Boffa Vilayetinde pirinç tarlası

Resim 2.3. Labe Vilayetinde patates yetiştirme

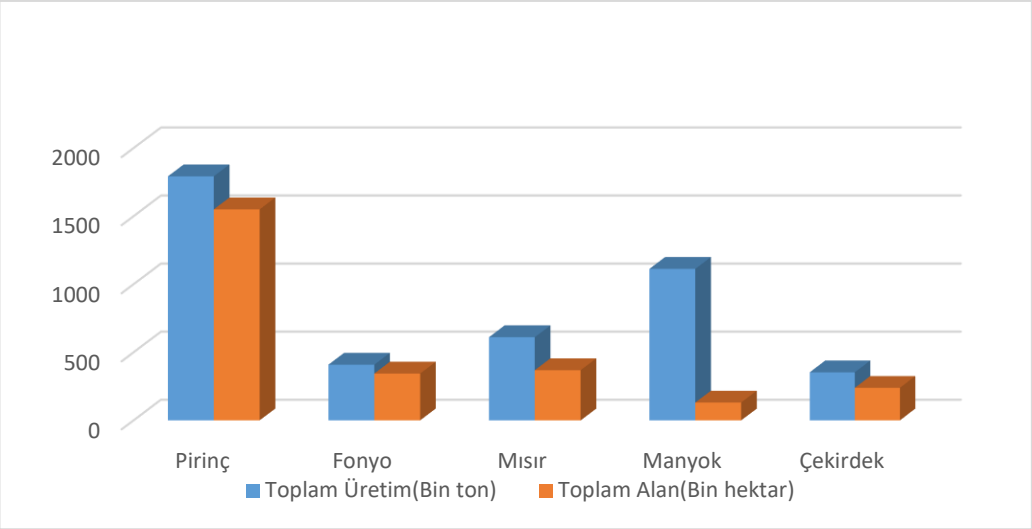
Gine, Batı Afrika'nın batı tarafında önemli tarımsal kaynakları olan ülkelerden biridir. Tarımsal alan, 245.857 km2'lik bir alanı kapsamaktadır. Tarım alanı 14.240.000 hektar olarak tahmin edilmektedir. 2011 verilerine göre ülke topraklarının %57.92'sine

karşılık gelen 14,24 milyon hektar alanı tarım faaliyetleri için uygunken, sadece 2 milyon hektara karşılık gelen kısmı bu faaliyetler için değerlendiriliyor. Ekili alan 1,6 milyon hektar, tarım alanının % 11,24'ü ve ülkenin toplam alanının % 6,5'ine karşılık gelmektedir. Bu ülkede, 362.000 hektarlık bir sulama potansiyeline sahip sadece 30.200 hektar peyzaja uygun arazi vardır. Sonuç olarak, Gine'deki tarımsal üretim çok çeşitlidir. Bazı çayırlık bölgelerde (darı ve sorgum) büyürken, diğerler yiyecek mahsulleri ülkenin tüm bölgelerinde yetişir, ancak bir bölgeden diğerine farklılık gösterir. Bu ürünler sadece yerel pazar için değil, aynı zamanda ihracat için de geçerlidir (INS, 2012).

Tahıllar (2011'de ekili alanların %84,49'u), yumru bitki temeline dayanır. (Alanların %7,22'si) ve yağlı tohumlar (yer fıstığı %8,29'dur). Pirinç ekimi ekili 2,883,539 hektarlık toplam alanda hakimdir ve %53,75'i temsil eder. Mangrov bölgesinde pirinç üretimine uygun alan daha büyüktür ve bölgedeki ortalama yıllık artışının % 3.3'ünü oluşturur. Etkin dağılımın(popülasyonun) %61,59'una hakimdir. Bu nedenle, tarım ülke ekonomisi açısından hayati bir sektör olarak görülebilir çünkü ekonominin %19.7'sini kapsamaktadır. Ulusal Uyum Eylem Planı "NAPA" nın iklim değişikliğine karşı raporuna göre, şu anda tespit edilen tehditler aşağıdaki gibidir (INS, 2012):

a. Toprakların, nehirlerin ve göletlerin susuzlaşması
b. Ana kaynakların bozulması
c. Sosyal çatışmalar
d. Düşük toprak verimi
e. Hasat kaybı
f. Hastalıkların ve zararlı bitkilerin çoğalması
g. Tarımsal takvimin bozulması
h. Düşük üretim

Bu tehditler; en çok Moyenne, Haute Gine, Gine Maritime ve Gine Forestière bölgelerinde etkilidir (INS, 2012).

Grafik 2.1. Ulusal üretimde ürün ve üretim alanının 2011'deki değişimi

Tablo 2.9. 2011/2018 Döneminde cinsiyete göre idari bölgelere göre tarım nüfusu sayısı

BÖLGELER	**Erkek**		**Kadın**		**TOPLAM**	
	Etkili	%	Etkili	%	Etkili	%
BOKE	463,271	11,99	469,860	12,08	933,131	12,03
FARANAH	358,056	9,27	333,027	8,56	691,083	8,91
KANKAN	651,295	16,86	582,604	14,97	1233,899	15,91
KINDIA	638,107	16,51	665,427	17,1	1303,534	16,81
LABE	378,820	9,8	426,217	10,95	805,037	10,38
MAMOU	346,769	8,97	364,570	9,37	711,339	9,18
N'ZEREKORE	1027,768	26,6	1049,319	26,97	2077,087	26,78
Toplam	3864,086		3891,024		7755,110	
%	49,83	100,00	50,17	100,00	100	100,00

Kaynak: Ministere de l'agriculture/Agence Nationale des Statistique Agricole et Alimentaire (ANASA)/EAP _2011_2018)

Tablonun verilerine göre, N'Zerekore Bölgesi tarım istihdamında %26,78 ile ilk sırada yer alırken, Kindia Bölgesi %16,81'lik oran ile ikinci sıradadır. Toplama baktığımızda tarımda çalışan kadınların oranı(%50,17), tarımda çalışan erkeklerin oranına(%49,83) göre daha fazladır (ANASA, 2012).

Tablo 2.10**.** Piyasadaki bazı tarım ürünlerinin ortalama fiyatı

Tür	Birim	2009	2010	2011	2012
1 - TAHILLAR VE UN					
Yerel kırmızı kaynatılmış pirinç, barbara	Gine Frankı/kg	4708	5 224	8 199	11 274
İthal Pirinç Çin tipi	Gine Frankı/kg	2 978	3 690	4 909	4 712
Yıkanmış Fonio	Gine Frankı/kg	6 798	6 593	9 517	12 129
Mısır taneciği	Gine Frankı/kg	4 767	5 051	5 894	8 081
Mısır unu	Gine Frankı/kg	4 905	5 517	6 180	7 451
Süpürge darısı	Gine Frankı/kg	4 260	6 114	5 756	8 389
Buğday unu	Gine Frankı/kg	6 492	7 049	8 770	9 451
2 - YUMRULAR					
Taze manyok	Gine Frankı/kg	2867	2877	3 347	4 353
Tatlı patates	Gine Frankı/kg	2 175	2 334	2 507	3 804
Taro	Gine Frankı/kg	3 896	4 032	4 336	5 812
Tatlı patates	Gine Frankı/kg	4174	4499	6 346	8 115
Patates	Gine Frankı/kg	3 706	4 607	6 346	9 014
3 – SEBZE					
Manyok yaprakları	Gine Frankı/kg	2 775	2 644	2 988	4 187
Patatesin yaprakları	Gine Frankı/kg	2 251	2 231	2 829	4 015
Yerel patlıcan (uzun	Gine Frankı/kg	3755	4580	6 132	7 708
Taze domates	Gine Frankı/kg	5 761	5 714	7 294	9 154
Kabak	Gine Frankı/kg	2 881	3 094	3 578	4 528
Yeşil lahana	Gine Frankı/kg	5 454	6 113	7 413	9 015
Soğan yer	Gine Frankı/kg	4 878	5 895	7 634	9 293
Salatalık	Gine Frankı/kg	3 294	3 791	4 417	6 435
Taze havuç	Gine Frankı/kg	5 223	6 426	7 574	9 023
4 – MEYVE					
Taze ananas	Gine Frankı/kg	2452	2974	3 396	4 558
Tatlı muz	Gine Frankı/kg	2417	2665	3 245	4 897
Meyve avokado	Gine Frankı/kg	1 208	1 346	1 132	2 836
Yerel turuncu	Gine Frankı/kg	1580	2022	2 822	4 430
Mango	Gine Frankı/kg	1544	1906	2 623	3 467
Mango Aşılı	Gine Frankı/kg	1 683	1 835	2 797	3 509
Limon	Gine Frankı/kg	4 628	5 570	7 159	9 201
Karpuz	Gine Frankı/kg	1290	1307	1 447	1 530
Papaya	Gine Frankı/kg	1 629	2 636	2 800	4 154

Kaynak: Institut National de la Statistique. (2012). *Annuaire Des Statistiques De L 'environnement 2012.* République De Guinée Ministére Du Plan, Conakry.

Tabloda 2009 – 2012 yılları arası bazı tarım ürünlerinin ortalama fiyatları verilmiştir. Tarım ürünleri, *tahıllar ve un, yumrular, sebze ve meyve* olmak üzere dört farklı başlıkta incelenmiştir. Kilogram cinsinden değerlendirildiğinde üretimine en çok önem verilen ürünlerin başında *yıkanmış fonio, barbara, domates, buğday unu, patates, yeşil lahana, soğan, havuç ve limon* sayılabilir.

Tablo 2.11. Ana faaliyete ve cinsiyete göre aktif tarım nüfusunun sayısı

ETKİNLİK	**Erkek**		**Kadın**		**TOPLAM**	
	Etkili	%	Etkili	%	Etkili	%
TARIM	1 136 409	55,91	1 506 332	66,71	2 642 741	61,59
HAYVANCILIK	33 385	1,64	30 114	1,33	63 499	1,48
BALIKÇILIK	4 223	0,2	4 332	0,19	8 555	0,2
ZANAAT	12 575	0,62	13 891	0,61	26 466	0,62
TİCARET	21 646	1,06	85 753	3,8	107 399	2,5
İŞÇİ	76 474	3,76	22 992	1,02	99 466	2,32
MEMUR	19 476	0,96	10 629	0,47	30 105	0,7
İŞSİZ	404 197	19,89	357 602	15,84	761 799	17,76
DİĞER	324 143	15,96	226 410	10,03	550 553	12,83
TOPLAM	**2 032 528**		**2 258 055**		**4 290 583**	
%	47,37	100,00	52,63	100,00	100	100,00

Kaynak: Institut National de la Statistique. (2012). *Annuaire Des Statistiques De L 'environnement 2012.* République De Guinée Ministére Du Plan, Conakry.

Tablo 2.12**.** Bazı tarım ürünlerinin ihracat miktarları (ton)

Yıllar	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Kahve	29018	30220	17907	5844	41500	45750	45950
Kakao	15160	39600	8040	5273	7500	7500	8200
Pamuk	0	0	680	912	15000	Nd	15000
Kaju	Nd	Nd	Nd	Nd	8600	9340	10570
Palm Yağı	5200	9500	408	121	30	Nd	Nd

Kaynak: Tableau de bord de l'économie Guinéenne/ Ministère du plan/Direction nationale du plan/Division études et stratégie macro Économique/ Direction nationale de l'agriculture (DNA)/Division filières de production

Son yıllardaki tarımsal faaliyetlerle ilgili veriler bu şekildedir. 2010 yılından itibaren en çok pazar payına kahve sahiptir. 2012 yılında hükümete tepki göstermek üzere ortaya çıkan bir halk hareketi sonucu kahve başta olmak üzere ihracat mallarının satışı azaldı ve 2013'e kadar süren karmaşa ortamında ihracat bir hayli geriledi. 2014 yılında hükümetin halkın taleplerini dikkate aldığından ve adımlar attığından dolayı başlayan istikrar ortamı sayesinde kahve ve diğer ürünlerin ihracatı önemli noktalara ulaştı, 2013 yılında 5273 ton olan kahve ihracatı, 2014 yılında 41500 ton düzeyine ulaştı. Bu istikrar ortamında 2016 yılı kahve ihracatı ise 45950 tondur.

Ayrıca son yıllarda ortaya çıkan önemli bir ihracat ürünü de kajudur. 2014 yılında ilk kez ihracatı yapılan kaju, çoğunlukla her yıl ikinci sırada yer alan kakaonun önüne geçerek 8600 ton ile üçüncü sırada yer edinmiştir. İhracatı 2012 yılında azar azar başlayan pamuk ise 2014 yılında 15000 ton ile ikinci sıraya yükselmiştir. 2015 ve 2016 yıllarında EBOLA hastalığı nedeniyle palm yağı üretimi ve satışı durdurulmuştur. 2016 yılında ise 45 bin 950 ton kahve ihracatı yapılmıştır

2.5.2. Gine'de Hayvancılık

Tablo 2.13**.** Sınır ötesi hayvancılık transferinin gelişimi (ithalat ve ihracat)

Yıllar		2013	2014	2015	2016
İthalat					
Mali	Sığır	4 595	2 546	10 061	13 847
	Koyun	1 434	4 818	11 856	15 187
	Keçi	416	2 030	7 199	8 707
Fildişi Sahilleri	Sığır	60	23	14	0
	Koyun	0	1	0	33
	Keçi	6	0	0	1
	Domuz	0	0	0	445
İhracat					
Gine Bissau	Koyun	0	Nd	0	181
	Keçi	464	Nd	1 091	1 613
	Sığır	362	Nd	2 259	4 586

Kaynak: BSD /Ministere de l'elevage et des productions animales

Gine Cumhuriyeti, kırsal geleneği güçlü, çevresi itibariyle tarımsal koşulların çeşitliliği nedeniyle çok iyi doğal olanakları olan bir ülkedir. Hayvancılık, kırsal faaliyetlerin tarım sonrası ikinci önemli işi olmaya devam etmektedir. 2000 yılında saptanan 283.000 yetiştirici ailelerin ile 2016 yılında işgücünün 6.759.000 sığır, 2.380.000 koyun, 2.851.000 keçi, 130.000 domuz ve 30.000.000 kanatlı hayvan sahibi oldukları tahmin edilmiştir. Bu sayı kırsal nüfusun %30'unu geçindirmektedir. Yetiştirilen türlerin başlıcaları sığır, koyun, keçi ve kümes hayvanlarıdır (yerel ve gelişmiş). Sürü, çoğunluk yerel ırklardan oluşur: N'dama sığır (sığırların% 99.9'u), koyun ve keçi djallonkés (% 99.7), kırsal özelliklidir. Genel olarak Gine Ormanı ve Aşağı Gine'de olan domuzların yanı sıra, diğer türler tüm kırsal bölgelere dağılmıştır (Bureau de Stratégie et de Développement (Ministère de l'Elevage et des Productions Animales de Guinée), 2017).

Tablo 2.14**.** Hayvan sayılarının türe göre evrimi (bin)

Yıllar	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Sığır	4 906	5 175	5 459	5 758	6 074	6 407	6 759
Koyun	1 615	1 723	1 838	1 961	2 092	2 231	2 380
Keçi	1 931	2 061	2 199	2 347	2 504	2 672	2 851
Domuz	95	100	105	110	115	121	127
Yerli Kümes Hayvanları	21 231	22 504	23 855	25 286	26 803	28 411	30 116
Kanatlı(tavuk)	Nd	Nd	Nd	Nd	Nd	1 500	1 730

Kaynak: Bureau strategie et de developpement (BSD)/Ministere de l'Elevage

2.6. Gine'de Madencilik Sektörü

Tablo 2.15. Gine'de karşılaşılan mineral kaynaklar

Kaynaklar	Birlik	Miktar
Boksit	Ton	40 000 000 000
Altın	Ton	700 000
Elmas	Kırat	40 000 000
Nikel	Ton	185 000
Berilyum	Ton	76 000
Turmalin	Nd	Ölçülmedi
Korindon	Nd	Ölçülmedi
Yakut	Nd	Ölçülmedi
Uranyum	Nd	Ölçülmedi
Kalker	Nd	Ölçülmedi
Grafit	Nd	Ölçülmedi
Bakır	Nd	Ölçülmedi
Çinko	Nd	Ölçülmedi
Kurşun	Nd	Ölçülmedi
Kobalt	Nd	Ölçülmedi
Manganez	Nd	Ölçülmedi
Gümüş	Nd	Ölçülmedi
Granit	Nd	Ölçülmedi
Mermer	Nd	Ölçülmedi
Gabroların	Nd	Ölçülmedi
Petrol	Nd	Ölçülmedi

Kaynak: Direction nationale des Mines, 2010

Gine'de 40 milyar ton tespit edilmiş boksit vardır. Tespit edilmiş olan 40 milyon kırat elmas madeni de dikkat çekmektedir. Berilyum, nikel ve altın kaynaklarının rezervleri de tespit edilebilmişken diğer kaynakların rezervleri henüz hesaplanamamıştır. Rezervi bilinmeyen kaynakların en önemlileri arasında sayabileceğimiz petrol, uranyum, yakut gibi kaynaklar vardır.

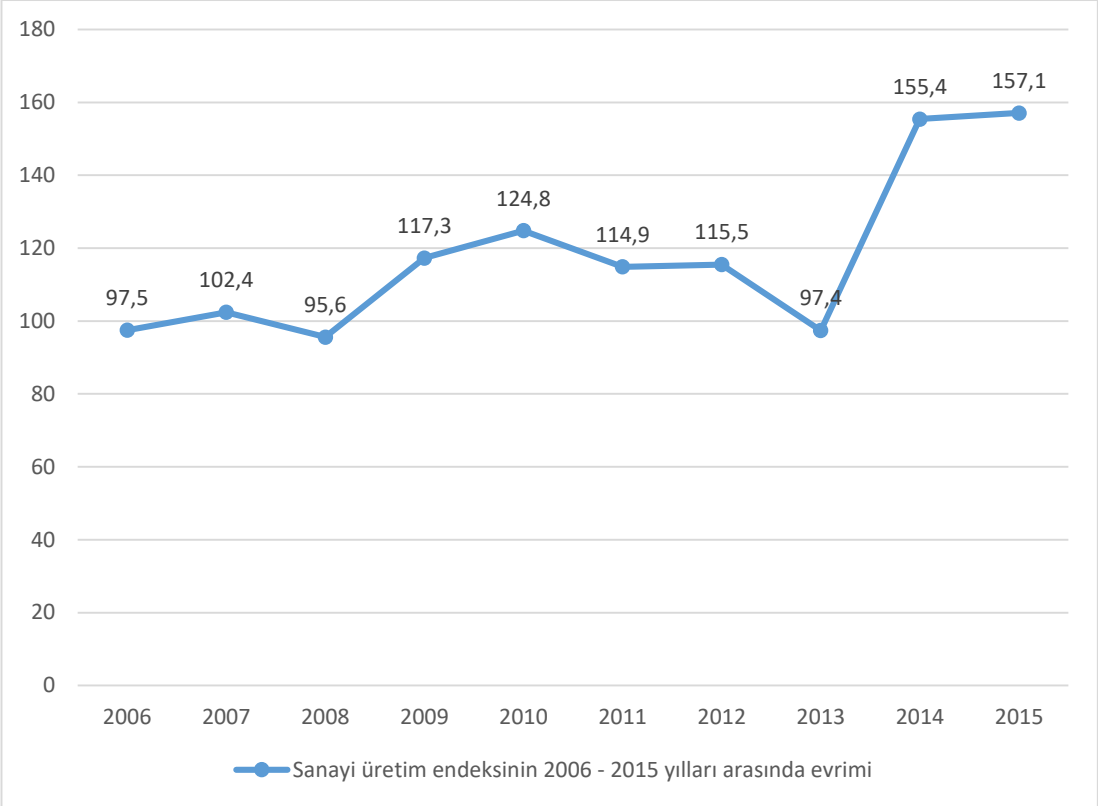
Tablo 2.16. Maden üretimi ve ticareti

Cevherleri	**Birimler**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Boksit Üretimi	**Bin ton**	16 614,9	17 546,5	19 530,3	20 348,7	20 170,2	20 307,0	30 406,1
Altın sanayi üretimi	**Bin ons**	523,3	496,6	496,6	514,1	563,0	526,4	583,3
İşlenmiş altın üretimi	**Bin ons**	Nd	Nd	147,5	201, 6	267,9	83, 8	438,2
Yarı endüstriyel üretim ve zanaat elmasları	**Bin karat**	274,1	303,8	266,8	202,4	164,1	166,9	112,8
Granit üretimi	m^3	nd	Nd	Nd	Nd	Nd	174 022	163 030
Satılan granit	m^3	nd	nd	Nd	Nd	Nd	147 280	258 523

Kaynak: Institut National de la Statistique/Sous Direction statistiques des Entreprises

Gine'de üretimi ve satışı yapılan madenlerden bazıları tabloda verilmiştir. Boksit, 30 milyon 406 bin 100 ton üretim ile öne çıkmaktadır. Önemli madenlerden altın 583 bin 300 ons, altın üretimi ve 438 bin 200 ons işlenmiş altın üretimi önemlidir. Ayrıca 2010'dan itibaren neredeyse sürekli azalan bir yarı endüstriyel elmas zanaatı üretimi de mevcuttur. 2015 yılı itibari ile ortaya çıkan bir granit üretimi ve satışı da söz konusudur. En son 2016 yılında 163 milyon 30 bin m^3 granit üretimi ve 258 milyon 523 bin m^3 granit satışı gerçekleşmiştir.

2.7. Gine'de Sanayi Sektörü

Grafik 2.2. Sanayi üretim endeksinin 2006 - 2015 yılları arasında evrimi

Gine'de 2006 yılında 97,5 Milyon Frank olan sanayi üretimi, ülkedeki istikrar sorunu nedeniyle 2015 yılına kadar inişli çıkışlı bir grafik ortaya koymuştur. Özellikle 2012 yılında başlayan halk hareketleri de ülkede üretim ve ticareti olumsuz etkilemiştir. 2014 yılında 97,4 Milyon Frank düzeyinden 155,5 Milyon Frank düzeyine sıçrayan sanayi üretimi, Gine'nin içinde bulundurduğu üretim gücünü de ortaya koymuş olması açısından da önemlidir.

Tablo 2.17**.** Bütçe ile ilgili olarak sanayi bakanlığı bütçesinin oranı

Yıllar	Sanayi Bakanlığı Bütçesi	Devlet Bütçesi	Devlet Bütçesinin % 'si
2010	-	8041,1	-
2011	2,22	6919,9	0,03
2012	48,91	10146,1	0,48
2013	7,78	11788,8	0,07
2014	6,91	11680,1	0,06
2015	1,96	14286,07	0,014

Kaynak: Loi de Finances/Ministère de l'Economie et des Finances/Direction Nationale du Budget

Tablo 2.18**.** 2010'dan 2015'e İmalat üretiminin gelişimi

Yıllar	Çimento	Boyama	Un	Alkollü İçki	Tatlı İçki	Kontrplâk (Orman Yüksek)	Sabun	Boyalı Sac	Metal Levha Galvanize
Birlik	000t	Ton	000t	hl	hl	Yaprak Sayısı	Karton Sayısı	Yaprak Sayısı	Yaprak Sayısı
2010	237,2	6 080,40	23	136 474	177 345	218837	373 720	204 907	262 210
2011	364,8	7 352,30	23,6	216 910,00	226 172	0	389 070	141 172	285 105
2012	311,91	7 832,8	4,86	190 160	320 230	0	469 759	164 735	657 018
2013	376,5	8 639,29	0	169 950	280 180	0	623 204	178 807	352 491
2014	435,33	9 591,98	0	143 170	221 260	…	…	…	…
2015	825,65	9 632,36	0	160,06	232 730	…	…	…	…

Kaynak: Tableau de Bord)/ Savonnerie Alpha

Tablo 2.19. 2010'dan 2015'e Kadar kimyasal üretim miktarına ve değerine göre ithalat

Tayin	Birimler	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1-In hacim (endüstriyel gazlar, gübreler, herbisitler, ilaçlar vb.)	Milyon Kilogram	143,12	153,58	148,57	296,08	129,94	146,11
2-In değeri (endüstriyel gazlar, gübreler, herbisitler, ilaçlar vb.)	Milyon Amerikan Doları	115,05	151,28	192,36	151,71	189,74	172,81

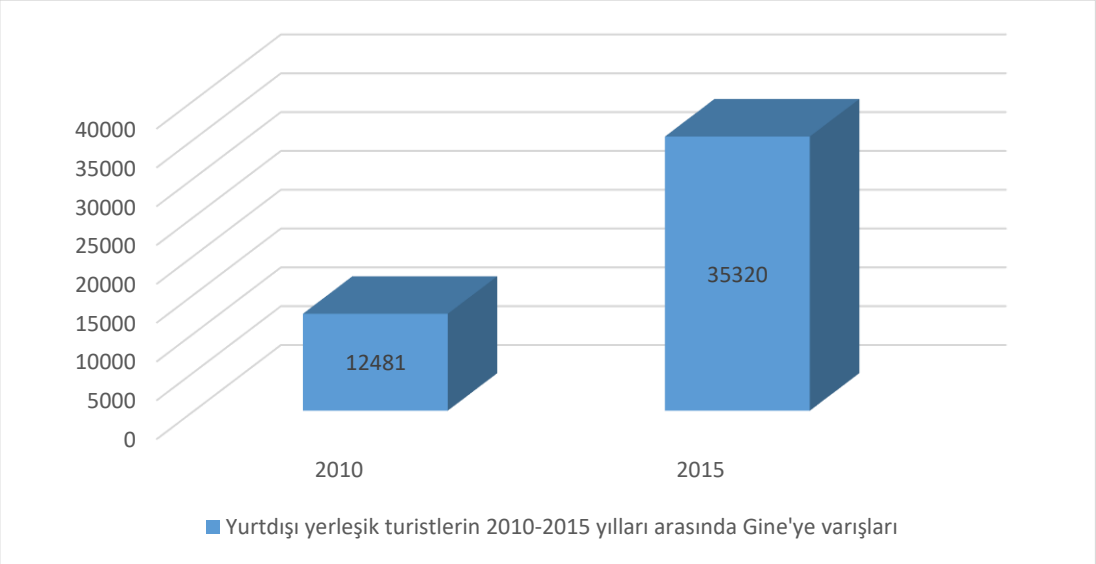
Kaynak: BCRG/DSBP/DGD

Tablo 2.20. 2010'dan 2015 Yılına kadar üretilen malların özerk conakry limanı'ndan ithal edilmesi

Ürünler	Birimler	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Alkollü içki	Ton	10 647	9 778	9 302	12 556	13 027	21 728
Alkolsüz içecek	Ton	17 179	21 627	22 384	32 527	46 228	44 307
Sigaralar	Ton	11 958	56 631	14 565	16 502	14 276	13 590
Dökme çimento	Ton	220 850	231 439	195 508	57 862	48 017	-
Şartlandırılmış çimento	Ton	287 909	183 098	313 926	353 308	92 740	12 253
Klinker	Ton	-	-	-	333 181	300 609	464 088
Alçıtaşı	Ton	-	-	-	23 289	7 533	18 677
Pozolan	Ton	-	-	-	295 508	705 363	676 947

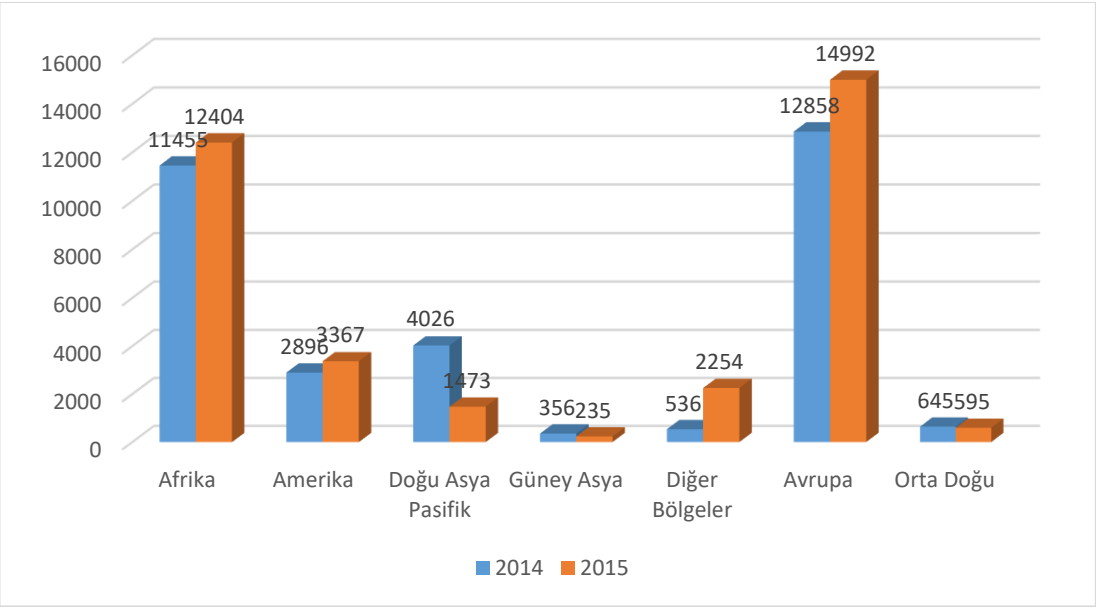
Kaynak: Direction Exploitation/ Port Autonome de Conakry (PAC)/ Ministère des Transports

2.8. Gine'de Turizm Sektörü

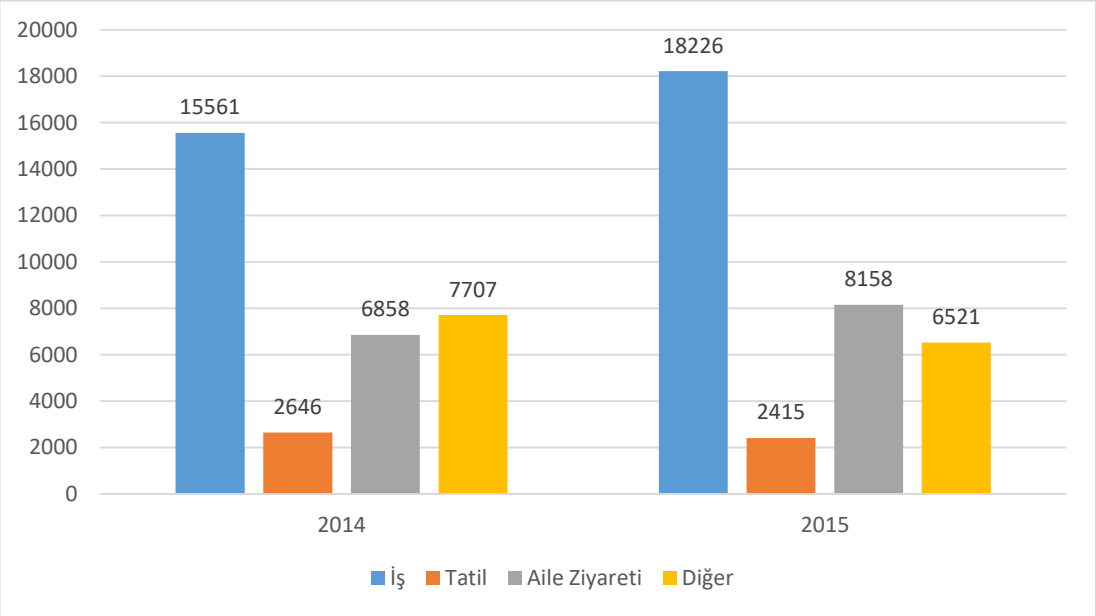
Grafik 2.3. Yurtdışı yerleşik turistlerin 2010-2015 yılları arasında Gine'ye varışları

Gine, 2010 yılında 12481 turist çekmesine rağmen, 2015 yılında 35320 turist çekmeyi hem de EBOLA salgınından kısa bir süre sonra başararak Afrika Kıtası'nda bir turizm merkezi haline gelebileceğini göstermiştir. Özellikle Safari Turizmi, turizm gelirlerine önemli katkılar sağlamıştır. Arazi şartlarına uygun araçlar ile Gine'nin çöl ve ormanlarında Safari Turizmi yapılabilmektedir.Turizm, gelişmekte olan ülkeler açısında önemli fırsatlar sunmaktadır. (Dilek ve Kandemir , 2013)

Grafik 2.4. 2014 ve 2015 Turist grubuna göre kıyaslama

Gine'de 2014 yılında 32772 olan turist sayısı, 2015 yılında küçük bir yükselişle 35320 düzeyine ulaşmıştır. Afrika, Amerika, Avrupa, ve Diğer Bölgeler sınıflarında 2014'e kıyasla 2015 te artan turist sayıları, Doğu Asya Pasifik ve Güney Asya sınıflarında azalmıştır.

Grafik 2.5. 2014 - 2015 Yıllarında turizm nedenleri

Tablo 2.21. Turizm için tercih edilen ulaşım yöntemleri tablosu

Yıllar	Hava	Deniz	Yol	Toplam
2005	45 334			45 334
2006	46 096	501		46 597
2007	30 194	500		30 694
2008	23 747			
2009				
2010	12 410		258	12 668
2011	131 070		714	131 781
2012	96 064		1 304	97 868
2013	56 146			56 146
2014	32 772		396	33 168
2015	35 320		21	35 341

Kaynak: Ministère du Tourisme, de l'Hôtellerie et de l'Artisanat/Observatoire du Tourisme (MICTA)

2.8. 2006 Yılında Gine'de Ekonomi İhracat

2006-2011 döneminde, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) reel büyüme oranı ortalama %4.02 olmuştur. Bu büyüme, %1,1 ile %6,8 arasında, ülkenin bu dönemde yaşadığı çeşitli sosyal-politik ve ekonomik krizlerin sonucudur. Zayıf ekonomik büyümenin faktörleri olan sosyal -politik olayların getirdiği düzensizlikler ve özel yatırımı caydırabilecek zayıf kurumlar olabilir. GSYİH deflatörü için, %1,8'den %16,7'ye değişiyor olarak görünmekteydi. GSYH'nin dönem içindeki ortalama büyüme hızı, nüfusun %3,1'lik büyüme hızına göre yüksek görünmektedir. 2009 yılında ekonomik sıkıntının sebeplerinden biri (%1.1), 2008 yılı Aralık ayında başlayan sosyal-politik krizlerden kaynaklanmaktadır (Cumhurbaşkanı'nın ölümü, Moussa Dadis Camara darbeli bir şekilde hükumete geçmesi ya da cumhuriyetçi kurumların tasfiyesi vb.) ülkede düzensizliğe yol açmıştır. Büyüme 2010 yılında Geçici Ulusal Konsey'in (CNT) kurulması ve sivil toplumun başkanlık ettiği cumhurbaşkanlığı seçimlerinin organizasyonu olan anayasal düzene geri dönüşü kolaylaştıran bir anlaşma hükümetinin kurulmasıyla devam etmişti. Bu durum, 2011 yılında büyümenin % 5,6'ya ulaşmasını sağlamıştır (INS, 2017).

2.9. 2006-2011 Yılında Mal ve Hizmet İhracatının İncelenmesi

Dış ticaret, mal ve hizmetlerin ithalatı ve ihracatını ilgilendirir. 2006 ve 2011 arasında, Gine'nin Dünyanın Geri Kalanı ile olan ticareti ortalama olarak GSYH'nim% 21,0'dır, İhracatın ithalattaki karşılama oranı ortalama% 55,3'tür. Ülkenin dış ticarete bağımlılığı, 2006 yılında% 34,7'den ithalat artışıyla% 43,0'a yükselmiştir (INS, 2017).

2.10. 2006-2015 Mal ve Hizmet İhracatının İncelenmesi

Ortalama 1,4 puanlık büyümenin ekonomik büyümeye katılımıyla, ihracat esasen madencilik ürünleri ve türevlerinden oluşuyor.

Tablo 2.22**.** 2006 – 2015 Yılları dış ticaret incelemesi

Ürünler	**2006-2010 Ortalaması**	**2011-2015 Ortalaması**	**2006-2015 Genel Ortalaması**
Tarım, ıslah, avcılık ve ilgili faaliyetler	5,08	5,04	5,06
Hammadde	76,94	82,98	79.96
Gıda ürünleri, içecekler ve tütün	0,74	0.4	0.57
İmalat Ürünleri	13.54	10.08	11.81
Elektrik, gaz ve su dağıtım	0.0	0.0	0.0
İnşaatı	0.0	0.0	0.0
Onarım faaliyetleri	0.08	0.0	0.04
Oteller ve restoranlar	0.0	0.0	0.0
Ulaşım ve İletişim	1.32	0.16	0.74
Finansal aracılık	0.28	0.3	0.29
Gayrimenkul, ticari hizmetler	1.76	0.34	1.05
Kamu yönetimi faaliyetleri	0.0	0.0	0.0
Eğitim	0.0	0.0	0.0
Sağlık hizmeti faaliyetleri	0.0	0.0	0.0
Toplu veya kişisel faaliyetler	0.2	0.42	0.31
Hane halkı personelinin işverenleri	0.0	0.0	0.0
Bölgesel düzeltme	0.08	0.28	0.18
Toplam	100	100	100

Kaynak: INS, Département de la Comptabilité Nationale. (2017). *Comptes Nationaux Série 2006 - 2011 et 2012 - 2013 et 2014 - 2015.* Ministere du Plan et de la Cooperation Internationale, Departement de la Comptabilite Nationale. Conakry: Institut National de la Statistique - INS.

Çıkarma faaliyetleri kapsamındaki ürünler, 2006 – 2015 yılları arası 10 yıllık süreç dikkate alındığında ülkenin yıllık ihracatının ortalama % 79,96'sını temsil etmektedir. *İmalat ürünleri,* sınıfında ahşap işleri en büyük paya sahiptir. Ortalama olarak, bu ürünler Gine'nin toplam ihracatının yaklaşık % 11,81'ini oluşturuyor. Ülke ihracatının %91,77 gibi önemli bir oranını çıkarma faaliyetleri ve imalat ürünlerinin toplamı oluşturuyor. Geri kalan %8,23'lük oranın ise %5,06 gibi önemli bir kısmını *tarım, ıslah, avcılık ve ilgili faaliyetleri* oluşturuyor. Ülkenin bunlar dışındaki ihracat

faaliyetleri *gayrimenkul, ticari hizmetler, ulaşım ve iletişim, gıda ürünleri, içecekler ve tütün, finansal aracılık, toplu veya kişisel faaliyetler, onarım faaliyetleri, bölgesel düzeltme* alanlarından oluşmaktadır.

2.11. 2006-2015 Mal ve Hizmet İthalatı

2006-2015 arasında 10 yıllık süreçte, başlıca ithal ürünler, özellikle petrol ürünleri ile makine ve teçhizat ürünleri (ortalama ithalatın % 81'i) kadar verilmiştir.

Tablo 2.23. 2006'dan 2015'e İthalatın yapısı (toplam %)

Ürünler	**2006-2010 Ortalaması**	**2011-2015 Ortalaması**	**2006-2015 Genel Ortalaması**
Tarım, ıslah, avcılık ve ilgili faaliyetler	0.74	0.6	1.04
Çıkarma faaliyetleri	0.02	0.12	0.07
Gıda ürünleri, içecekler ve tütün	10.74	12.06	11.4
İmalat Ürünleri	80.92	82.28	81.6
Elektrik, gaz ve su dağıtımı	0.0	0.0	0.0
İnşaat	0.0	0.0	0.0
Ticaret ve onarım	0.0	0.06	0.03
Oteller ve restoranlar	0.0	0.0	0.0
Ulaşım ve İletişim	3.16	0.3	1.73
Finansal aracılık	0.38	0.54	0.92
Gayrimenkul, ticari hizmetler	3.3	3.8	3.55
Kamu yönetimi faaliyetleri	0.0	0.0	0.0
Eğitim	0.0	0.0	0.0
Sağlık hizmeti faaliyetleri	0.0	0.0	0.0
Bölgesel düzeltme	0.7	0.3	0.5
Toplam	100,0	100,0	100,0

INS, Département de la Comptabilité Nationale. (2017). *Comptes Nationaux Série 2006 - 2011 et 2012 - 2013 et 2014 - 2015.* Ministere du Plan et de la Cooperation Internationale, Departement de la Comptabilite Nationale. Conakry: Institut National de la Statistique - INS.

İmalat ürünleri ülkenin ithalatının %81,6'sını oluşturmaktadır. Bu önemli oran, ülkenin ihtiyaç duyduğu ürünlerin büyük bir kısmını başka ülkelerden satın aldığını gösterir. Ülke, 2006 – 2015 yılları dış ticaret incelemesi isimli tabloya bakıldığında %79,96'lık oranla kendi topraklarından elde ettiği hammaddeyi işlemeden ihraç ediyor. Oranlardaki yakınlık göstermektedir ki, ülkede imalat sektörü yetersiz.

Ülkenin bir diğer ithalat kalemi olan *gıda ürünleri, içecekler ve tütün* %11,4'lük bir orana sahiptir. Bu durum, ülkenin aynı ürün çeşidinin %0,57'lik ihracat oranıyla birlikte incelendiğinde, ülkenin gıda ihtiyacını da dışarıdan alım yoluyla karşıladığı görülmektedir.

2.12. 2016-2017 Mal ve hizmet ithalatı ve göstergeleri

Gine, özellikle ülkede (boksit, altın ve elmas) emtia ticaretinin egemen olduğu dış ticarete açık. Gine ekonomisinde ticaretin önemi büyüktür. İhracatın ve ithalatın toplamı GSYİH'nın % 78'ine denk gelir. Ülke, DTÖ ve ECOWAS'a üyedir ve bir ACP ülkesidir. AB ile iktisadi ortaklık görüşmesi sürdürmektedir.

Gümrük vergileri nispeten yüksek (ortalama tarife% 11,9'dur) ancak Gine, gümrük vergileri harici engelleri azaltarak ticari faaliyetlerin önünü açmak için çalışmayı sürdürmektedir. İstikrar sorunu, yolsuzluk, vasıfsız iş gücü, vergi şeffaflığı konularındaki sıkıntılar ve diğer vergiler, ülkenin ticari gelişimini sınırlayan etkenlerdir.

Gine'nin yapısal bakımdan açık bir ticaret dengesi vardır. Gine 2016 yılında 6,5 milyar Amerikan Birleşik Devletleri doları ihracatı ve 6,8 milyar Amerikan Birleşik Devletleri doları ithalatı yapmış ve 609 milyon ABD doları cari açık meydana getirmiştir. Toplam ihracatın % 46'sını altın, ardından % 34'ünü alüminyum cevheri oluşturmuştur. Başlıca ithalata konu olan ürünler, pirinç, rafine petrol ve taşıtlardır. Gine'nin başlıca ihracat yaptığı ülkeler Gana ve Hindistan'dır. İthalat ise çoğunlukla Çin, Hindistan ve Hollanda'dan sağlanmaktadır (Orde des Experts - Comptables, 2018).

Tablo 2.24. 2016-2017 İthalatın yapısı (toplam %)

Bölümler ve Konular Arasındaki Adlandırmalar	**2016 ithalat**		**2017 ithalat**	
	Net ağırlık (ton)	**Gine Frankı (milyar)**	**Net ağırlık (ton)**	**Gine Frankı (milyar)**
Canlı hayvanlar ve hayvanlar âleminin ürünleri	53,3	215,5	50,9	260,5
Sebze ve meyve ürünleri	871,0	4440,4	980,5	1988,7
Hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar	45,9	157,4	65,9	260,8
Gıda ürünleri, içecekler ve tütün ürünleri	238,4	1146,5	301,0	1639,0
Madenler	2437,8	3332,5	2561,2	5168,6
Kimya ve ilgili sanayi ürünleri	127,0	1843,4	262,1	2227,8
Plastik malzemeler ve kauçuk	76,3	509,0	83,6	744,0
Deri, kürk ve işlemeler	8,2	40,3	4,8	48,1
Tahta ve eserler; mantar, saman ve hasır işi	6,3	36,9	6,7	35,9
Odun hamuru, kâğıt veya karton uygulamaları	23,6	187,8	21,0	177,6
Tekstil ürünleri	77,9	371,7	71,0	402,4
Ayakkabılar, saç modelleri, şemsiye	27,3	152,2	18,6	150,7
Taş, sıva, çimentodan eşya	90,1	214,6	114,5	330,0
İnce inciler, değerli taşlar, değerli metaller, kitaplar	1,1	4,9	1,1	7,5
Ortak metaller ve yapılar	161,2	832,1	153,9	1464,4
Elektrikli ev aletleri, diğer elektrikli cihazlar ve parçalar	105,0	4866,9	110,9	6200,9
Ulaşım Ekipmanları	172,3	20391,8	186,6	10000,2
Aletler ve cihazlar	1,8	109,6	1,9	126,8
Silahlar ve mühimmat	0,0	0,0	0,0	0,0
Çeşitli mal ve ürünler	24,9	263,2	27,3	373,6
Sanat eserleri, koleksiyonlar ve antikalar	9,8	115,1	0,2	0,6
TOPLAM	4559,4	39231,9	5023,7	31608,2

Kaynak: (INS, Direction Des Statiques Economiques Et Sociales, 2016-2017)

Maden ithalatı, 2 milyon 437 bin 800 ton ile 2016 yılında ağırlık olarak en büyük paya sahiptir. 2016 yılında maden ithalatı 3 milyar 332 milyon 500 bin Gine Frankı tutarında gerçekleşmiştir. 2016 yılıyla karşılaştırdığımızda miktar olarak 2017 yılında 123 bin 400 ton artışla, 2 milyon 561 bin 200 ton maden ithalatına rağmen, 5 milyar 168 milyon 600 bin Gine Frankı ile pahada yaşanan 1 milyar 836 milyon 100 bin Gine Frankı tutarındaki önemli fark, yakıt ve yapı malzemelerindeki fiyat artışına bağlı yaşanmıştır.

Ulaşım sadece ülke bireylerin taşınması açısında önemli değildir. Üretilen malların ulaştırılması açısından da önemlidir. (Dilek, 2017)

Ulaşım ekipmanları ithalatı, fiyat bakımından 20 milyar 391 milyon 800 bin Gine Frankı ile 2016 yılında, 10 milyar 200 bin Gine Frankı ile 2017 yılında en yüksek paya sahiptir. 2016 yılında yapılan 172 milyon 300 bin ton ithalatın maddi değerinin 2017 yılında 186 milyon 600 bin tona kıyasla ortaya koyduğu ton başına iki kattan fazla fiyat artışının nedeni, deniz ve nehir taşımacılığı ile ilgili 2016 yılında yapılan ithalatın payıdır.

2016 yılında 871 milyon ton olarak yapılan sebze ve meyve ürünleri ithalatı, 2017 yılında 980 milyon 500 bin ton olarak yapılmıştır. Buna karşılık 2016 yılında 4 milyar 440 milyon 400 bin Gine Frankı olarak yansıyan bedel, 2017 yılında 1 milyar 988 milyon 700 bin Gine Frankı değerine gerilemiştir. Miktarda yaşanan artışa rağmen fiyatta yaşanan düşüş, yenilebilir meyvelerdeki fiyat farkından dolayıdır. Yenilebilir meyve ithalatı 2016 yılında 4 milyon 200 bin ton ağırlığa karşılık 2 milyar 251 milyon 100 bin Gine Frankı, 2017 yılında 5 milyon 400 bin ton ağırlığa karşılık 23 milyon 500 bin Gine Frankı olarak gerçekleşmiştir.

Elektrikli ev aletleri, diğer elektrikli cihazlar ve parçaların ithalatı 2016 yılında 105 milyon ton ile 4 milyar 866 milyon 900 bin Gine Frankı, 2017 yılında ise hem miktar hem de fiyat artışı ile 110 milyon 900 bin ton ile 6 milyar 200 milyon 900 bin Gine Frankı olarak gerçekleşmiştir.

2.13. 2016-2017 Mal ve Hizmet İhracatı ve Göstergeleri

Tablo 2.25. 2016-2017 İhracatın yapısı (toplam %)

Bölümler ve Konular Arasındaki Adlandırmalar	**2016 ihracat**		**2017 ihracat**	
	Net ağırlık	**FAB değeri**	**Net ağırlık**	**FAB değeri**
Canlı hayvanlar ve hayvanlar âleminin ürünleri	19,1	78,6	11,9	202,3
Sebze ürünleri	61,6	135,6	65,5	535,5
Hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar	0,7	2,3	1,3	17,3
Gıda ürünleri, içecekler ve tütün ürünleri	15,6	22,4	2,9	30,9
Madenler	20019,9	16740,8	31360,2	35376,0
Kimya ve ilgili sanayi ürünleri	0,4	1,2	39,0	76,2
Plastik malzemeler ve kauçuk	28,1	146,7	40,2	517,9
Deri, kürk ve işlemeler	0,0	0,0	0,0	0,3
Tahta ve eserler; mantar, saman ve hasır işi	26,6	17,6	29,4	61,3
Odun hamuru, Kağıt veya karton uygulamaları	0,1	0,3	0,0	65,2
Tekstil ve tekstil ürünleri	0,1	0,3	3,7	43,9
Ayakkabılar, saç modelleri, şemsiye	0,0	0,0	0,0	0,1
Taş, sıva, çimentodan eşya	0,2	0,4	1,0	2,8
İnce inciler, değerli taşlar, değerli metaller, kitaplar	19,8	3528,2	27,6	1120,8
Ortak metaller ve yapılar	14,3	8,1	16,1	49,9
Elektrikli ev aletleri, diğer elektrikli cihazlar ve parçalar	7,5	25,4	20,2	254,8
Ulaşım Ekipmanları	1,4	11,5	4,0	3307,6
Aletler ve cihazlar	0,1	0,8	0,1	3,8
Silahlar ve mühimmat	0,0	0,0	0,0	0,0
Çeşitli mal ve ürünler	0,3	1,4	0,5	9,7
Sanat eserleri, koleksiyonlar ve antikalar	0,2	2,5	0,1	2,3
TOPLAM	20216,0	20724,0	31623,8	41678,5

Kaynak: (INS, Direction Des Statistiques Economiques Et Sociales, 2016-2017)

Maden ihracatı 2016 yılı verilerine bakıldığında 20 milyar 19 milyon 900 bin ton ile 16 milyar 740 milyon 800 bin Gine Frankı tutarında gerçekleşmiştir. 2017 verilerine göre ise 31 milyar 360 milyon 200 bin ton olan maden ihracatı, 35 milyar 376 milyon Gine Frankı değerindedir. Maden ihracatının maden ithalatına göre fazla olması, ülkenin hammaddeleri işleyerek katma değerli ürünler elde etmek yerine satmayı

tercih ettiğini gösterir. Ülkenin en önemli ihracat ürünü miktar ve ekonomiye katkısı bakımından maden ürünleridir ancak ulaşım ekipmanlarında 2016 yılına göre 2017 yılında yaşanan artış dikkat çekmektedir.

2.14. 2006- 2015 Arasında Gelir ve Giderler

Vergilendirme; Ortalama olarak 2006-2011 döneminde yaratılan yıllık servetin %9'u devlete vergi şeklinde geri ödenmiştir. Daha az vergilendirilmiş görünen tarım, hayvancılık, balıkçılık, ormancılık ve kayıt dışı sektör hariç tutulursa vergi oranı %9'dan %17,7'ye yükselmiştir. Aynı kategorilerde ancak farklı bir amaç için sosyal katkıların dikkate alınması, zorunlu katkıların kayıt dışı sektör dışındaki GSYİH'ya oranla ortalama %18,3 oranına yükseldiğini göstermiştir. Sosyal yardımların GSYİH'ya oranı tüm dönem boyunca neredeyse sabittir (% 0,1). Sermayedeki vergiler en düşük vergi indirimi kategorisidir. (INS, Département de la Comptabilité Nationale, 2017)

Tablo 2.26. Vergi ile ilgili temel göstergeler

Başlıklar	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Üretim ve ithalat vergileri	1 137	1 806	2 363	2 280	2 667	3 361
Gelir ve sermaye üzerindeki cari vergiler	358	439	536	875	1 038	1 524
Sermaye Vergileri (Sermaye Transferi)	1	1	1	2	7	6
Sosyal katkılar	58	84	67	107	104	212
GSYH	21 728	26 370	32 047	32 248	39 243	46 309
Vergi oranı (%)	6.9	8.5	9,1	9,8	9,5	10,6
Sosyal güvenlik oranı (%)	0.3	0.3	0,2	0,3	0,3	0,5
Zorunlu kesinti oranı (% olarak)	8.5	10.6	9,3	10,1	9,7	11,0
Tarım Dışı Gösterge						
Tarım hariç GSYİH	18 342	21 935	26 926	26 972	32 382	39 049
Vergi oranı (%)	8,2	10,2	10,8	11,7	11,5	12,5

Tablo 2.26. Devamı

Sosyal güvenlik oranı (%)	0,3	0,4	0,2	0,4	0,3	0,5
Zorunlu kesinti oranı (% olarak)	8,5	10,6	11,0	12,1	11,8	13,1
Kayıt Dışı Sektör Dışındaki Gösterge						
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	10 539	12 098	15 772	17 000	21 677	25 394
Vergi oranı (%)	14,2	18,6	18,4	18,6	17,1	19,3
Sosyal güvenlik oranı (%)	0,5	0,7	0,4	0,6	0,5	0,8
Zorunlu kesinti oranı (% olarak)	14,8	19,3	18,8	19,2	17,6	20,1

(INS, Département de la Comptabilité Nationale, 2017)

3. TÜRKİYE İKTİSADİ YAPISI

İktisat, bir toplum bilimidir. Toplum bilimlerinde doğa bilimlerine ek olarak, bir disiplinin birden fazla doğrusu olabilir. Örnek olarak, benzer önlemleri içeren iktisadi uygulamalar, farklı ülkelerde veya zamanlarda yapıldığında farklı gerçekler doğurabilir. Benzer şekilde, dünyada farklı yerlerdeki farklı olaylar, (iktisadi veya toplumsal konularla ilgili olabilir) olaylara benzer şekilde yanıt verebilir, ancak bazı durumlarda yanıt geniş ölçüde değişebilir. Bu tepkiler arasında, ülkenin coğrafi yapısı, gelişmişlik düzeyi ve ülkenin toplum yapısı gibi farklı faktörler vardır. Bu gerçekler göz önüne alındığında, bir ülkenin iktisadi yapısını değerlendirirken ülkenin bütün kaynaklarını göz önünde bulundurmak gerekir (Toprak, M. & Çatalbaş, N, 2015).

Dünya krizi ardından gelişmiş ülkelerde iktisadi etkinlik 2009 yılında küçüldü, ancak gelişmekte olan ülkelerde iktisadi büyüme devam etti. 2010 yılı dünya ticaretinde bir toparlanma yılı olmasına rağmen, iktisadi olarak gelişmiş ülkelerde bu toparlanma hala sınırlıdır. Bu durum nedeniyle, 2010 yılında, iktisadi seviyesi yüksek ülkelerde genişleyici mali uygulamalar devam etse de, küresel likidite zenginliği, gelişmekte olan ülkelere sermaye akışını güçlendirmiştir (TSPB, 2010).

3.1. Coğrafi Özellikler ve Doğal Kaynaklar

Türkiye'nin 783.577 kilometrekare alanı kuzey yarımkürede, izdüşümü alan 779.452 kilometrekaredir. Göller ve adalar eklendiğinde, toplam alan 814.578 kilometrekare ve izdüşümü alan 783.562 kilometrekaredir. Türkiye, yüzölçümü bakımından dünyada 37. büyük ülkedir. Ülkenin topraklarının yarısından fazlası dağlar ve engebeli arazilerle kaplı olduğundan, ortalama yüksekti çoktur (1,132 metre). Bu sebeple, asıl yüzey alanıyla yansıtılan alan arasında mühim bir fark vardır (Toprak, M. & Çatalbaş, N, 2015).

Jeolojik yapısı nedeniyle, Türkiye birçok madenle donatılmıştır. Dünyada ticareti gerçekleştirilen doksan tür madenden sadece on üçü Türkiye'de bugüne dek tespit edilememiştir. Türkiye, hammadde gereksiniminin önemli bir kısmını öz kaynaklarıyla karşılayabilecek ülkelerinden biri olmasına rağmen, özellikle petrol, doğal gaz ve kömür madeni gibi yabancı yakıtlarda dış bağımlılığa sahiptir (Toprak, M. & Çatalbaş, N, 2015).

3.1.1. Coğrafi Özellikler

Coğrafi olarak Türkiye birbirine yakın üç kıta (Asya, Avrupa ve Afrika) ortasında, Asya'yla Avrupa'yı yakınlaştıran önemli bir bölgede, iki önemli boğazın (Çanakkale ve İstanbul) üzerinde yer alıyor. Türkiye'nin toprakları, %97 oranında Asya'da ve %3 oranında Avrupa kıtasındadır. Ülke, 35° - 42° (enlem) ve 25° - 44° boylamları arasındadır. Türkiye'nin doğu – batı arasındaki mesafesi 1.660 kilometre, kuzey – güney arasındaki mesafesi ise 650 kilometredir. Doğu tarafında Nahçıvan (Azerbaycan) 18 km, Ermenistan 328 km, Gürcistan 276 km ve İran 560 km, batıda Bulgaristan 269 km ve Yunanistan 203 km güneyde Suriye 911 km ve Irak 384 km ile komşudur. Ülke sınırının uzunluğu 10.765 km'dir. Bunlardan 2,949'u kara, deniz sınırı ise 7,816 kilometredir (Toprak, M. & Çatalbaş, N, 2015).

Tablo 3.1. Türkiye'nin coğrafi konumu

Yönler	Uç Noktalar	Enlem	Kuzey	Boylam	Doğu
Doğu	Küçük Ağrı Dağı'nın 34 km doğusunda Türk-İran- Azerbaycan (Nahcivan) sınırlarının kavşak noktası	39^0	37^0	44^0	49^0
Batı	Gökçeada'da İnceburun	40^0	08^0	25^0	40^0
Kuzey	Sinop ilinde İnceburun	42^0	06^0	34^0	57^0
Güney	Hatay ili Yayladağ ilçesinin Topraktutan (Beysun) Köyü'nün güney	35^0	48^0	36^0	09^0

Kaynak: TÜİK (2012), *İstatistiklerle Türkiye 2011,* s. 2.

Türkiye'nin coğrafi konumu jeopolitik ve ekonomik fırsatlarla birlikte tehditler de getirmiştir. Günümüze kadar Türkiye'deki mevcut fırsatların tam olarak değerlendirilemediği görülmektedir. Örneğin, üç taraftan denizle çevrili olan Türkiye'de, denizcilik sektörünün su ürünleri konusunda ekonomiye katabileceği değer potansiyeline rağmen, ülke ekonomisine yaptığı katkı halen oldukça sınırlıdır. Ülkelerin ekonomik başarısı çevrelerindeki fırsatları değerlendirilmesine ve tehditlerinden kaçınmalarına bağlıdır (Dilek, 2017).

3.1.2. Doğal Kaynaklar

Dünyada nüfusun hızla arttığı gerçeğinden hareketle artan çeşitlilik ve toplum ihtiyaçlarının miktarı, su ve toprakta bulunan doğal kaynak talebini de arttırdı. Mevcut uluslararası siyaset ortamında, sürdürülebilirliği sağlayacak ürünlerin üretimini ülkelerin önemsediğini ve ticarileştirilmeye çalıştığı anlaşılıyor. Tarih boyunca *fiziksel savaşlar* kısa süre ve aralıklarla yerel unsurlar arasında meydana geldiyse, aynı şekilde bunun yerini günümüzde *ekonomik anlaşmazlıklar* almıştır (Zanbak, 2009).

Türkiye toprakları, jeolojisi gereği madencilik alanında önemli bir durumdadır. Genel bir bakış açısıyla, Türkiye dünyadaki toplam madencilik üretimi alanında 28'inci, üretilen mineral çeşitliliği ile ilgili olarak 10'uncu sırada yer almaktadır (DPT, 2007).

3.2. Demografik Yapı

Günümüz dünyasında nüfus, devletlerin kalkınma düzeyine göre dünyanın her yerinde farklıdır. Dünya'nın nüfus artışının yıllık ortalaması binde 17'dir. Az gelişmiş ve

gelişmekte olan ülkelerde binde 23'tür. Bazı Ortadoğu ülkelerinde ise binde 32'ye kadar yükselmektedir (Sergün, 1988).

Tablo 3.2. İller itibariyle dönemlere göre nüfus artış hızı (%)

Plaka	**İller**	**1940-50**	**1950-60**	**1960-70**	**1970-80**	**1980-90**
1	Adana	30.7	41.4	31.3	36.8	26.8
2	Adıyaman	12.6	38.4	31.0	19.3	33.9
3	Afyon	16.5	21.2	16.8	9.7	21.6
4	Ağrı	25.0	33.0	30.4	24.0	17.4
5	Amasya	18.7	46.3	17.8	10.6	4.6
6	Ankara	30.8	49.9	45.6	33.5	24.4
7	Antalya	19.7	29.4	33.3	26.3	42.2
8	Artvin	13.3	11.6	12.1	1.4	-7.3
9	Aydın	17.7	27.7	19.1	14.5	23.7
10	Balıkesir	15.5	17.6	11.2	13.0	13.3
11	Bilecik	6.9	6.2	-4.8	5.7	17.9
12	Bingöl	33.2	30.4	30.8	25.4	9.3
13	Bitlis	25.6	38.2	37.0	33.5	25.0
14	Bolu	16.5	15.4	13.5	15.7	13.0
15	Burdur	13.4	27.7	16.0	11.2	8.2
16	Bursa	16.9	24.3	20.2	38.0	33.9
17	Çanakkale	-5.1	15.5	16.7	8.2	9.9
18	Çankırı	16.8	10.6	8.0	-0.6	7.2
19	Çorum	12.1	27.2	15.1	9.5	6.9
20	Denizli	17.8	22.6	18.5	16.7	22.1
21	Diyarbakır	13.3	31.8	37.6	29.6	34.7
22	Edirne	-12.7	22.5	13.6	13.9	10.8
23	Elazığ	11.5	27.0	30.8	15.8	12.3
24	Erzincan	22.4	20.8	12.9	2.2	5.9
25	Erzurum	21.9	21.2	18.7	15.9	5.6
26	Eskişehir	29.3	29.4	22.2	17.1	16.5
27	Gaziantep	6.8	28.4	33.9	29.2	35.0
28	Giresun	7.0	24.5	17.0	6.1	3.9
29	Gümüşhane	11.6	16.8	15.6	-1.0	-3.0
30	Hakkari	29.6	54.0	48.5	47.4	39.2
31	Hatay	18.9	40.4	29.7	37.8	26.3
32	Isparta	8.2	26.6	21.6	15.6	21.9
33	İçel	21.2	34.1	28.9	36.3	41.5
34	İstanbul	16.4	49.0	48.4	46.2	44.2
35	İzmir	18.4	33.0	29.9	33.1	31.5
36	Kars	10.7	13.6	18.1	7.4	-1.0
37	Kastamonu	10.9	5.1	3.0	0.8	-6.1
38	Kayseri	16.8	24.7	22.3	26.6	19.4
39	Kırklareli	-28.8	23.4	6.4	9.8	8.8
40	Kırşehir	18.3	26.2	20.3	11.3	6.6

Tablo 3.2.'nin Devamı

41	Kocaeli	18.9	25.9	26.2	44.7	46.1
42	Konya	18.0	29.5	27.4	21.3	23.2
43	Kütahya	16.4	18.8	18.1	12.3	15.2
44	Malatya	15.5	17.9	26.3	17.4	14.6
45	Manisa	12.3	30.9	20.6	15.8	20.5
46	Kahramanmaraş	36.4	30.4	31.0	33.9	19.2
47	Mardin	9.8	25.8	24.4	22.2	27.5
48	Muğla	13.4	21.7	21.0	16.7	25.4
49	Muş	37.9	45.6	34.0	25.9	22.2
50	Nevşehir	18.2	22.8	20.6	11.2	12.0
51	Niğde	19.2	21.0	24.2	17.6	12.1
52	Ordu	20.3	23.2	26.3	16.0	15.2
53	Rize	5.0	32.1	24.0	13.6	-3.5
54	Sakarya	28.5	40.1	24.0	18.0	22.1
55	Samsun	27.3	32.4	22.9	20.7	14.0
56	Siirt	4.8	19.8	16.8	25.3	10.7
57	Sinop	16.9	10.2	6.2	4.0	-4.2
58	Sivas	14.7	21.4	8.9	2.4	2.4
59	Tekirdağ	6.9	20.3	9.8	17.6	26.6
60	Tokat	20.4	11.9	21.4	14.5	14.2
61	Trabzon	7.3	24.0	21.5	10.4	8.5
62	Tunceli	11.2	28.5	11.7	0.4	-17.0
63	Şanlıurfa	19.7	30.2	29.6	11.4	52.1
64	Uşak	18.5	19.0	11.7	17.7	16.2
65	Van	25.9	37.6	44.4	30.7	31.2
66	Yozgat	16.1	21.8	14.4	8.3	13.9
67	Zonguldak	15.6	31.7	30.0	26.2	11.9
68	Aksaray	22.9	27.1	23.3	29.2	30.8
69	Bayburt	12.3	19.0	14.1	-5.0	1.9
70	Karaman	16.9	22.4	22.7	11.2	24.3
71	Kırıkkale	34.2	41.7	34.9	39.1	11.1
72	Batman	14.4	39.4	46.4	30.7	44.0
73	Şımak	-7.3	39.0	33.8	31.5	41.1
74	Bartın	36.0	20.8	16.5	21.4	11.6
75	Ardahan	19.0	21.6	18.4	0.4	-23.0
76	Iğdır	14.9	26.6	27.6	12.4	11.5

Kaynak: Kasarcı, R. (Yıl Yok), Türkiye'de Nüfus Gelişimi.

Nüfus artış hızında dikkat çeken şehirlerin başında ayrıca süreklilik göstermesiyle birlikte İstanbul gelmektedir. Bunun dışında 1980-90 arası köyden kente göç dalgasının da etkisiyle Şanlıurfa'nın nüfus artış hızı %52,1 olarak dikkat çekmektedir. Çevre illerin merkez, ilçe ve köylerinden aldığı göç bu oranın oluşmasında etkili olmuştur. Tarım alanında sanayilerin yaygınlaşmaya başlaması, tarım illerine göçü yükseltmiştir.

Tablo 3.3. 1945-1997 Dönemi Türkiye nüfusu - genel değerlendirme

		1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990*	2000**
Türkiye	Nüfus (Bin)	18.790	20.947	24.064	27.754	31.391	35.612	40.347	44.736	50.664	56.473	67.803
	Artış (%)	–	2,17	2,77	2,85	2,46	2,52	2,5	2,07	2,49	2,17	1,82
	Endeks	100,00	111,48	128,07	147,71	167,06	89,53	214,73	238,09	269,63	300,55	360,85
Kentsel Alanlar	Nüfus (Bin)	4.375	5.058	6.770	8.476	10.376	13.193	16.350	19.164	26.418	31.804	44.006
	Artış (%)	–	2,9	5,83	4,49	4,04	4,8	4,29	3,18	6,42	3,71	2,68
	Toplamdaki payı	23,28	24,15	28,13	30,54	33,05	37,05	40,52	42,84	52,14	56,32	64,9
	Endeks	100,00	115,61	154,74	193,74	237,17	301,55	373,71	438,03	603,84	726,95	1005,85
Kırsal Alanlar	Nüfus (Bin)	14.103	15.702	17.137	18.895	20.585	21.921	23.478	25.091	23.798	23.033	23.797
	Artış (%)	–	2,15	1,75	1,95	1,71	1,26	1,37	1,33	–1,06	–0,65	0,42
	Toplamdaki payı	75,06	74,96	71,21	68,08	65,58	61,56	58,19	56,09	46,97	40,79	35,1
	Endeks	100,00	111,34	121,51	133,98	145,96	155,44	66,48	177,91	168,74	163,32	168,74
İstanbul	Nüfus (Bin)	860	983	1.268	1.466	1.742	2.132	2.547	2.772	5.475	6.629	10.018
	Artış (%)	–	2,66	5,1	2,9	3,45	4,03	3,56	1,7	13,61	3,82	3,3
	Toplamdaki payı	18,36	18,74	18,32	16,55	16,13	15,58	15,1	14,11	20,38	19,83	22,77
	Endeks	100,00	114,30	147,44	170,47	202,56	247,91	296,16	322,33	636,63	770,81	1164,88

Kaynak: TÜSİAD, Türkiye'nin Fırsat Penceresi: Demografik Dönüşüm ve İzdüşümleri, İstanbul: TÜSİAD Yayını No:T/99–1–251, 1999, s.80–81.

* 2000 Genel Nüfus Sayımındaki idari bölünüme göre yeniden düzenlenmiştir.

** DİE, 2000 GNS, (Çevrimiçi), http://www.die.gov.tr/nufus_sayimi/2000tablo2.xls, 29.08.2003.

Türkiye nüfusu diğer gelişmiş ülkelere göre hızlı yaşlanmaktadır. Sosyal güvenlik sistemi, Türkiye'nin demografik yapısındaki değişimlerden dolayı yeni düzenlemeleri

zorunlu hale getirmektedir. Aşağıda görünen tabloda, Türkiye ve başka ülkelerde yaşlanma hızı görülebilir (Acar, A. İ. & İsmail, K., 2008)**.**

Tablo 3.4. Türkiye ve bazı ülkelerdeki yaşlanma hızı (%)

Ülkeler	**%7 Oranına Ulaştığı Yıl**	**%14 Oranına Ulaştığı Yıl**	**Geçiş Süresi (Yıl)**
Japonya	1970	1996	26
Fransa	1865	1980	115
Almanya	1930	1975	45
İsveç	1890	1975	85
İngiltere	1930	1975	45
ABD	1945	2020	75
Türkiye	**2012**	**2039**	**27**

Kaynak: Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Beyaz Kitap, ss.6-7

Tablodan anladığımız üzere, Türkiye'de yaşlı nüfusun yüzde yediden yüzde on dörde gelmesi, yirmi yedi yıl kadar zaman almıştır. Fransa'nın yaşlı nüfusunun yüzde yediden yüzde on dörde gelmesi yüz on beş yıl sürecektir. Bu durumda, Türkiye, Fransa'ya kıyasla beş kat daha hızlı yaşlanacak. Japonya'nın yaşlanma oranı dışında, Türkiye'nin yaşlanma hızı diğer ülkelere göre kat kat fazladır. 2000-2025 yıllarını kapsayan dönem bağımlılık oranına göre ele alındığında, Türkiye için büyük öneme sahiptir. 'Demografik Fırsat Penceresi' adı verilen bu dönem aralığında, toplam bağımlılık oranı azalacak ve ardından artacaktır. Artan sosyal ekonomi döneminde, ekonomik büyüme ve sosyal güvenlik kurumlarını hızlandırmak için büyük miktarda fon birikimi oluşturulması, Türkiye'de sosyal güvenlik sisteminin geleceğini belirlemek açısından çok önemlidir. Bu nedenle, özellikle 2000-2025 döneminde, istihdam olanakları ve girişimci kapasite geliştirme önlemleri önemlidir (Oktayer & Çak, 2007). Türkiye'nin yaşlı bağımlılığı ve toplam bağımlılığı hakkında aşağıdaki veriler, emeklilik hedeflerine yol gösterebilir (Acar, A. İ. & İsmail, K., 2008).

Tablo 3.5. Türkiye'de yaşlı ve toplam bağımlılık oranları(%)

Yıllar	Yaşlı Bağımlılık Oranı	Bağımlılık Oranı
1975	8,3	82,3
2000	8,8	55,1
2025	13,1	45,1
2050	27,2	54,5

Kaynak: Nagihan OKTAYER, Murat, ÇAK, Sosyal Güvenlik Perspektifinde Mikrofinans Sisteminin Değerlendirilmesi, 22. Maliye Sempozyumu'nda Sunulan Bildiri, s.8

Tablo üzerinde görüldüğü gibi Türkiye, emekli maaşı sistemi nedeniyle çok kısa bir süre içinde yaşlı nüfus artışından kaynaklanan sorunlarla karşı karşıya kalacak. Bu nedenle, sosyal güvenlik reformunda en önemli husus, emeklilik sistemi devamlılığını tesis etmek için tasarlanmış yaşlılık sigortası sisteminin kurulmasıdır (Acar, A. İ. & İsmail, K., 2008).

Son yıllarda gelişen ve gelişmekte olan ülkelerde ortalama yaşam beklentisi ve yaşlıların bağımlılık oranındaki belirgin artış, emeklilik sisteminin değiştirilmesi gerektiğini göstermiştir. Türkiye'de emeklilikle ilgili öngörülerde doğumda beklenen yaşamın 1995-2000 döneminde %69, 2045-2050 döneminde ise, 79'unda emekli olacağı tahmin edilmektedir. Bu hedefle Türkiye'de şuana dek iktisadi ve siyasi bir mesele olarak görülen emeklilik konusunda yapılan hesaplamalarda nüfus bakımından etkenlerin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Acar, A. İ. & İsmail, K., 2008).

Bugün, bu noktadan başlamak üzere, Türkiye'deki ortalama emeklilik yaşı 50'den düşüktür. Bugüne kadar, emeklilik planlarının yapılmasında siyasi ve ekonomik faktörler nüfus gibi demografik faktörlerden daha etkin olmuştur. Genellikle politikacılar sistemi bir amaçtan çok bir araç gibi kullanmışlardır ve etkili kaynak yönetiminin uygulanmadığı gerçeği, sistemin geleceğini zora sokmuştur. (Acar, A. İ. & İsmail, K., 2008).

Genelde, Türkiye'nin denetim altında bir emeklilik sistemine ihtiyacı olduğundan dolayı nüfus büyüklüğü, özellikle siyasi ve ekonomik boyutlar ile sürdürülebilir bir emeklilik sisteminin varlığı için demografik etkenler de dikkate alınmalıdır. Aksi

halde, kaynak ihtiyacı için oluşturulan sosyal güvenlik sistemi durma noktasına gelebilir. Düşük gelirli vatandaşlar için oluşturulacak imkanlar boşa gidebilecektir (Acar, A. İ. & İsmail, K., 2008).

Türkiye nüfusu 1990 yılında 56.473.035 kişi iken, 2000 yılı sayım sonuçlarına göre ise 67.803.927 kişidir. Bu son tarihin üç yıl öncesinde yapılan tespite göre ise nüfus, 62.865.574 kişi olarak saptanmıştır. 1927'den günümüze Türkiye nüfusunun gelişimi izlendiğinde, sürekli bir artışın yaşandığı zaten bilinmektedir. Ancak, 1985-1990 yılları itibariyle yavaşlayan ülke nüfusu artışı, 1990'dan sonra binde 20'nin altına inerek, farklı bir düzleme oturmuştur. 1990 - 1997 döneminde yılda binde 15.1 olarak gerçekleşen nüfus artış oranı, 1990-2000 arası 10 yıllık devre olarak bakıldığında binde 18.3 olarak hesaplanabilmektedir. Bu oranlar, 1955 - 1960 dönemi içerisinde binde 28.5 ile yıllık en yüksek artış hızına ulaşmış olan Türkiye nüfusunun artış ritminin yavaşladığına işarettir. Nitekim 1963'te 6.1 düzeyindeki toplam doğurganlık hızının, 1993'te 2.7'ye gerilemiş olması, nüfus artış hızındaki yavaşlamanın, doğumların düşüşüne paralel bir gidiş izlediğini anlatmaktadır. Ancak bütün bunlara rağmen Türkiye, demografik geçişin son aşamasına ulaşabilmiş değildir (Özgür, 2003).

Nüfus artış hızının en fazla gerçekleştiği 3 il (Antalya yılda binde 42, Şanlıurfa binde 37 ve İstanbul binde 33), nüfus artışının farklı sebeplere dayandığı yerlerdir. İstanbul ili, Marmara Bölgesi'nin endüstri alanlarını temsil etmekte ve bu bağlamda yurdun her yerinden başta Çatalca-Kocaeli kesimi ve kısmen Güney Marmara, doğu tarafına yönelen göçlerin izlerini taşımaktadır (Özgür, 2003).

Şanlıurfa ili, Güneydoğu Anadolu'da yüksek doğurganlık oranına sahipken, 1983'ten 1999'a kadar Güneydoğu Asya'da GAP'ın ve terör olaylarının ve güvenlik endişelerinin olumlu sonuçlarını vurgulayan demografik bir yapı göstermektedir (Özgür, 2003).

Antalya'nın, Akdeniz ve Ege bölgelerinin kıyı bölgelerindeki tarımsal üretkenliğe ek olarak, bu alanların turizm faaliyetleri ile ilgili gelişmesi nedeniyle yüksek bir nüfus artış hızı vardır. Sonuç olarak, bu alanda nüfusta doğal bir artış olmuş ve yabancı

nüfusu çeken önemli bir insan kaynağı haline gelmiştir. Aslında, 1985-1990 dönemindeki değişiklik gibi küçük farklılıklar dışında, bu görüntü sıralama değişikliği gibi ufak farklar bir kenara bırakılırsa, 1985-1990 dönemini anımsatmaktadır (Özgür, 2003).

Batı Karadeniz Bölümü illerinin büyük bölümüyle Türkiye'nin kuzeydoğusundaki Artvin, Kars ve Ardahan illeri nüfuslarının azaldığı görülmektedir. Bu bölgelerdeki nüfus artışı ülke ortalamasından düşüktür. Nüfusu azalan veya durağan olan bu yerler, neredeyse Karadeniz Bölgesi'nin tümü, Orta Anadolu Bölgesi'nin Tuz Gölü doğusunda kalan kısımları ve Doğu Anadolu Bölgesi'nin kuzey kesimleridir (Özgür, 2003).

Nüfus değişimine ilişkin bu görüş bir anlamda ülkedeki nüfus dağılımının bir ifadesidir. Bunun nedeni, mutlak düşüşlerin veya küçük artışların, bölgenin göçünü ve nüfusun diğer kısımlarında, nüfusun yeni bir dağıtım modeli oluşturarak bunun ötesinde artması gerektiğidir. Bu yeni dağıtımda, yüksek ve dağlık ekonomik potansiyeli olan kırsal alanların gündeminde ve sanayi ve turizm alanlarının yönü aktif olarak çalışmaktadır. Bu yönelimin odak noktası Marmara bölgesindeki kentsel alanlara, özellikle Tekirdağ-Adapazarı civarıdır (Özgür, 2003).

Güneydoğu Anadolu'da yüksek doğurganlık oranlarıyla ilişkili hızlı nüfus artışı süreci, olumsuz olaylar nedeniyle zorunlu göç karşısında bir başka belirleyicidir. Bu, bölgedeki nüfus yoğunluğunu önemli ölçüde arttırmaktadır. (Özgür, 2003).

1990 ve 2000 yılları arasında Marmara Bölgesi 17.4 milyon kişiye ulaştı ve bu oran yıllık binde 27 olarak gerçekleşti. Güneydoğu Anadolu, büyüme hızında ikinci sırada ve yılda binde 25 artıyor. Nispeten farklı bir nüfusa sahip olan Adana ve Antalya bölgelerinin doğal koşulları ve ekonomik faaliyetleri, Akdeniz bölgesinde binde 22'ye çıktı. Ege ve İç Anadolu bölgelerinde yıllık büyüme oranları ulusal ortalamanın biraz altındadır. (Özgür, 2003).

Tablo 3.6. Türkiye'de 1990-2017 döneminde, bölgelere göre toplam nüfus miktarları ve değişim oranları

Bölgeler	**1990 Toplam nüfusu**	**1990 Toplam nüfusu**	**Yıllık değişim oranı (Binde)**
Marmara	13.295.878	17.365.027	27.1
Güneydoğu Anadolu	5.157.160	6.608.619	25.1
Akdeniz	7.026.489	8.706.005	21.7
Ege	7.594.977	8.938.781	16.4
Orta Anadolu	10.521.966	12.205.933	15.0
Doğu Anadolu	5.348.512	6.137.414	13.9
Karadeniz	7.528.053	7.842.148	4.1
Türkiye Toplamı	56.473.035	67.803.927	19.3

Kaynak: D.İ.E.Genel Nüfus Sayımı Sonuçları

Ülkede ortalamanın üzerindeki büyüme oranının aksine, Karadeniz bölgesindeki nüfusun yavaşlaması, bazı bölgelerde azalan nüfus nedeniyle bölgede binde 4'lük sınırlı bir büyüme göstermiştir. Doğu Anadolu'daki nüfus yoğun göç olmasına rağmen doğum oranının yüksek olmasından dolayı yıllık binde 14 oranında artmaktadır. Öte yandan, nüfus yoğunluğu bakımından, Türkiye'nin genel ortalamasına Karadeniz Bölgesi halen önemli katkı sağlamaktadır. Doğu Anadolu Bölgesi, Türkiye'nin en ıssız alanlarına sahiptir (Özgür, 2003).

3.3. Türkiye Temel Ekonomi Göstergeleri

Tablo 3.7. Türkiye ekonomisi temel göstergeler 2016-2018

GÖSTERGE	2016	2017	2018 YEP Gerçekleşme Takvimi
GSYH BÜYÜME %	3,2	7,4	3,8
TOPLAM TÜKETİM BÜYÜME %	4,7	5,9	3,7
Kamu Tüketim Büyüme %	10,5	1,5	3,5
ÖZEL TÜKETİM BÜYÜME %	3,8	6,6	3,8
YATIRIMLAR BÜYÜME %	2,2	7,8	1,8

Tablo 3.7.'nin devamı

Kamu Yatırım Büyüme %	2,9	8,1	1,4
Özel Yatırım Büyüme %	2,1	7,8	1,8
NET İHRACATIN BÜYÜMEYE KATKISI	-1,3	0,1	1,4
İŞSİZLİK %	10,9	10,9	11,3
İHRACAT MİLYAR DOLAR	142,5	157,0	170,0
İTHALAT MİLYAR DOLAR	198,6	233,8	236,0
DIŞ TİCARET DENGESİ MİLYAR DOLAR	-56,1	-76,8	-66,0
CARİ AÇIK MİLYAR DOLAR	-32,6	-47,4	-36,0
CARİ AÇIK / GSYH %	-3,8	-5,6	-4,7
TÜFE YILSONU DEĞİŞİM %	8,5	10,8	16,0
BÜTÇE AÇIĞI / GSYH %	1,1	1,8	1,9

*YEP: Yeni Ekonomi Programı
Kaynak: TÜİK, YEP

3.3.1. Büyüme

Tablo 3.8. 2014 – 2015 Yılı dünya ekonomik büyüme oranları

	2014		2015	
Ülkeler / Grupları	IMF	OECD	IMF	OECD
DÜNYA	3,3	3,2	3,5	3,6
Gelişmiş Ekonomiler	1,8	2,8	2,4	4,0
ABD	2,2	2,1	3,1	3,1
Japonya	0,1	1,6	0,6	1,1
Avro Bölgesi	0,8	0,8	1,3	1,0
Almanya	1,9	1,6	1,7	1,8
Yükselen Piyasalar ve Gelişmekte Olan Ülkeler	5,1	4,7	4,6	5,2
Rusya	0,6	0,3	-0,3	0,03
Hindistan	5,8	5,7	6,4	5,9
Çin	7,4	7,2	7,1	7,3
Brezilya	0,3	0,3	1,4	1,4
Orta Doğu, Kuzey Afrika Afganistan, Pakistan	4,9	2,5	3,1	4,8
Türkiye	3,0	2,8	3,0	4,0

Kaynak:
https://www.iav.org.tr/yonetim/dosya/makale/ProfDrAhmetIncekara_IAV.pdf

3.3.2. Enflasyon

Türkiye, 1970'lerin başından beri çift haneli bir enflasyon oranıyla karşılaşmıştır. Türkiye'de yüksek enflasyon ve kalıcı enflasyonist ortam 1970'lerin sonlarında başlamış, ancak uluslararası toplumla ev enflasyonu sürecinde yaşaması gerektiği konusunda endişeleri artmıştır. Bu dönemde, enflasyon artmaya devam ettikçe, enflasyon sürecini etkileyen faktörler de zaman içinde farklılaşmıştır. Daha önce % 20'nin altında olan enflasyon oranı özellikle 1977'den beri artmıştır. Ticaret Odasi'nın fiyat endeksine göre, 1971-1979 yıllarındaki enflasyon yıllık ortalama TEFE'de % 26,8, TÜFE'de (Ankara Geçinme Endeksi) % 25,8'dir (Yükseler, 2004).

1973-74'teki ilk petrol şokundan sonra düzeltici işlem yapılmaması ve sabit kur politikasının bir sonucu olarak, 1970'lerin ikinci yarısında Türk lirasındaki artış ve reel ücretlerdeki artış cari açık ve dış finansman kıtlığından kaynaklanmaktadır. Böylesi artan fon talebine cevap verilemediği için rezervler ve ithalat keskin bir şekilde azaldı. Bu durum üretimi azaltıp kıtlığa neden olarak piyasada çift fiyat yapısının meydana gelmesine fayda bulundu. 24 Ocak 1980'de alınan kararların hedefi, piyasadaki ikili fiyatlandırmayı ortadan kaldırarak ekonomideki göreli fiyat yapısını yeniden düzenlemek, döviz alım işlemlerini teşvik etmek, özellikle ihracattaki kamu açığını azaltmaktı. Bununla ilgili olarak, Türk lirası ABD dolarına karşı % 32,7 oranında değer kaybetmiş, günlük döviz kuru ayarlama düzenine geçilmiş, ihracat teşviklerinde artış olmuş, ithalat koruma yüzdeleri düşmüş ve mevduat faiz oranı serbest bırakılmıştır. (DPT, 1990).

24 Ocak Karar'larından sonra ihracatı teşvik etmek için uygulanan reel döviz kuru politikası, artan maaşların ve ücretlerin kısıtlanmasına rağmen enflasyonda keskin bir yükselişe neden oldu. Nitekim 1971-79 döneminde ortalama TEFE'deki % 26,8'lik artış, 1981 - 89 döneminin % 42,3'üne, yıllık ortalama TÜFE ise % 25,8'den % 43,0'a yükselmiştir. Özellikle 1987'de yapılan parlamento seçimleri nedeniyle maaşlardaki artışla desteklenmeye başlayan iç talepteki artış, yeni enflasyonda bir artışa neden olmuştur. Seçim döneminde uygulanan genişletilmiş maliye politikasının olumsuz

etkilerini ortadan kaldırmak için Şubat ve Ekim 1988'de alınan kararların büyüme ve enflasyon üzerindeki olumsuz etkileri ortaya çıkmıştır**.** 24 Ocak Kararları nedeniyle, TEFE'de yıllık ortalama enflasyon oranı % 107,2, TÜFE'de (Ankara Geçinme Endeksi), % 101.4'e çıkmıştır (Aydoğan, 2004).

1990'lı yılların ikinci kısmında, Latin Amerika Ülkeleri ve Eski Merkezi Planlı Ekonomiler başta olmasından dolağı, Dünya çapında pahalılık oranları hızlı bir şekilde gerilemiştir. 1986'dan bu yana, kamu açığı finansmanı için iç borçlanma ön planda tutulmuştur ve Ağustos 1989'dan bu yana kısa vadeli bir finansal piyasa oluşturulması ve sermaye hareketliliğinin serbestleştirilmesi finansal piyasaların ekonomik politikadaki önemi açısından önem arz etmektedir. Özellikle, mali açıkların bastırılmadığı bir ortamda sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesi, döviz kurlarında ve faiz oranlarındaki dalgalanmaları hızlandırmakta ve enflasyonu, enflasyon beklentilerini olumsuz yönde etkilemektedir (Yükseler, 2004).

Tablo 3.9. Enflasyon oranları (yüzde)

Yıllar	**1990-93**	**1994**	**1995-99**	**2000**	**2001**	**2002-03**	**2018**
YILLIK ORTALAMA							
1. TEFE	57,0	120,7	73,7	51,4	61,6	37,9	17,41
Kamu – Genel	59,4	122,5	74,8	69,4	70,8	36,9	15,9
Özel İmalat	53,9	130,5	69,8	50,1	66,4	34,8	1,59
2. TÜFE	65,6	106,3	80,9	54,9	54,4	35,2	20,30
Gıda	66,6	110,0	77,5	49,8	50,3	39,3	1,08
12 AYLIK							
1. TEFE	57,4	149,6	71,7	32,7	88,6	22,4	2,22
2. TÜFE	67,2	125,5	78,7	39,0	68,5	24,1	-0,40

Kaynak: DPT, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler (1950-2001) ve Yıllık Programlar.

3.3.3. İşsizlik

Çalışma gücü olan ve çalışmak isteyen ancak mevcut ücret ve iş koşullarında iş bulamayan kişilere işsiz denir (Dilek S. , 2019: 7).

İşsizlik, hem ekonomisi gelişmiş olan hem de ekonomisi ilerlemekte olan bütün ülkeleri etkileyen; "sosyal", "ekonomik", "siyasal" ve "psikolojik" olumsuz sonuçlar doğuran önemli bir sorundur. Bir başka ifade ile işsizlik; geçmişteki gibi, günümüzde de gerek ekonomik gerek sosyal yönden gelişmişliği ne olursa olsun, bütün toplumların "en önemli ortak sorununu" oluşturmaktadır (Işığıçok, 2016).

Genel olarak işsizlik aşağıdaki şekillerde sınıflandırılmaktadır:

- İstemli (İradi) İşsizlik: Serbest ekonomi özelinde işsizlik, şu anki ücret ve koşullarında çalışmayı reddedenlerin işsizliğidir.
- İstem Dışı (Gayri-İradi) İşsizlik: Çalışması mümkün iş gücünün mevcut ücrette ve etüt koşullarında çalışmayı kabul etmesi durumunda süreli veya süresiz şekilde çalışabilecek iş edinememeleri halidir.
- Geçici (Friksiyonel-Arızi) İşsizlik: Bu işsizlik çeşidi kısmi gönüllü ve kısmi istem dışıdır. İş veya yer değiştirme gibi arızi sebeplerle gerçekleşir ve tüm ekonomiye etki etmez. İyi örgütlenmiş bir işgücü piyasası, işgücü piyasası hakkında bilgi eksikliği, işgücü hareketliliğinin eksikliği, zamanında üretim girdilerinin yetersiz girişi, işgücüne yeni katılım, yetkinlik için uygun bir iş yeri bulunamaması ve daha iyi koşullarda iş bulmak için işi terk eden insanlar nedeniyle oluşabilmektedir (Dilek, 2019: 7).
- Mevsimlik İşsizlik: İktisadi şartlar mevsimlere göre değişkenliğinden dolayı istihdam fırsatlarının arttığı mevsimlerde, sonbaharda istihdam seviyesi artmakta ve istihdam seviyesi azalmaktadır. Mevsimsel işsizlik en çok tarımda belirgindir. İnşaat ve turizm alanlarında mevsimsel işsizliğe rastlanmaktadır. Mevsimsel işsizlik, ulusal ve dini bayramlar ve doğal sebepler gibi toplumsal nedenlerle ortaya çıkabilir.
- Konjonktürel İşsizlik: Piyasa şartlarında iktisadi etkinlik zaman dâhilinde dalgalanması sonucu işsizlik ve işsizlik nedeniyle işsizlik olarak adlandırılmaktadır. Ekonomik işsizlik, düşük ekonomik verimlilikten kaynaklanmaktadır.
- Teknolojik İşsizlik: Teknolojinin getirdiği imkânlar nedeniyle beşeri sermayeye ihtiyacın azalması veya ortadan kalkmasıyla oluşur. Bu alandaki işçiler işsiz kaldığında, yeni teknoloji üretimi artarken, işgücü bir alandan diğerine geçiyor. Bu nedenle, teknik işsizliğe yapısal işsizlik denir. Bununla birlikte, kısa vadeli istihdam

ve uzun vadeli istihdam teknolojisi gelişimi önemli bir rol oynamaktadır. Uzun vadede, ikincil emeği ve emeği tekrar kullanma fırsatına sahibiz.

- Yapısal (Strüktürel) İşsizlik: Ekonomi ve piyasa şartlarında yaşanan yapısal değişmelerden kaynaklı talep yapısı farklılıkları nedeniyle oluşan bir işsizlik türüdür. Ekonomik (iç) veya ekonomik olmayan (dış) nedenlerle olabilir. İşsizlik, işgücündeki değişiklikler veya talepteki değişiklikler nedeniyle ekonomik nedenlerden kaynaklanmaktadır. Politik faktörler gibi ekonomik faktörler ve ekonomik olmayan sebepler ve işgücü arzındaki hızlı artış gibi doğal faktörler de işsizliğe yol açabilir.
- Gizli İşsizlik: Ekonomik faaliyet alanında, emeğin bir kısmını geri çekerek toplam çıktıda bir değişiklik olmazsa, gizli bir işsizlik vardır. İş elemanı çalışıyor gibi gözüküyor, ancak aslında verimli verimlilik altında çalışıyor. Ekonomideki gizli işsizliğin sebebi, emek faktörlerinin artması ve örgüt yokluğuna daha uygun bir üretim kapasitesi yaratamamasıdır. Gelişmekteki ülkelerde nüfus artışı hızı, sermaye artışı oranından daha yüksek olduğu için, bu ülkelerdeki gizli işsizlik süreklidir (Karakayalı, 1995).

Türkiye'nin sorunu işsizlik, sanayileşmede istenilen bir düzeye gelinememesi ve tarım toplumu kalitesinin sürdürülebilirliğini belirleyen genç nüfus istihdamına yetersiz yatırım sağlanması nedeniyle yapısal özelliklere sahiptir (Kanca, 2012).

Türkiye'de üç sınıf işsizlik görülebilir. Bunlardan biri tarım sektörüdür. Türkiye tarımda sahip olduğu toplam işgücünün yaklaşık %45'ini kullanıyor. Bu işgücünün, yüksek ölçüde mevsimlere göre dalgalanmalara bağlı ve küçük işletmelerin kadınları işe almaya, kendi kendine yeten üretim ve ücretsiz aile yardımına odaklı aile işletmelerine güvenmesi muhtemeldir. İkincisi, nüfusun hızla yükselmesi ve genç nüfus etkisi gibi nüfus çeşitliliği unsurlarına bağlanabilir. Son olarak, iç göç, eğitim ve kentleşme ile temsil edilen yerler arasındaki farklılık durumları, işsizliği ortaya koymaktadır. (Aydemir, 2013).

Türkiye'de, özellikle 1980'den bu tarafa, işsizlik yüzdesi, küresel faiz oranlarına kıyasla daha yüksek olduğu düşünülen küreselleşme ve 1990'larda yaşanan teknolojik ilerleme nedeniyle artmaya başlamıştır. İşsizlik 2001 kriziyle daha çok hissedildi ve istihdam sorunu kriz sonrası çözülemedi. Bu sorunlara nüfusun hızlı artışı, eğitim

uygulamalarındaki sıkıntılar, yatırım eksikliği, siyasi ve iktisadi istikrarsızlık gibi dengesizlikler neden olmuştur (Ay, 2012). İşsizlik sorunu 2000'li yıllar boyunca artmış, yıllar içinde olmayan işler, Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizleri sebebiyle ikiye katlanmaya başlamış ve artış sürmektedir (Apaydın, 2018). Yetersiz sermaye ve yetersiz sermaye nede niyle istihdamın artmaması durumunda yapısal işsizlik artacak ve işsiz kalacaktır. Ayrıca, döviz olmamasından dolayı yapısal işsizlik, yatırım için ayrı bir darboğaz olarak artmıştır. Kore'de işsizlik çözümü, ekonomik kalkınmayı (sermaye yaratma, döviz darboğazlarını ortadan kaldırma) ve işgücü arzını (çoğunlukla nüfus artışı) denetim altında tutma sorunudur. Bu sebeple, nüfusta artışı durdurmak ve köyden şehre işgücü göçünü önlemeye yönelik çabalar, işgücü arzını azaltmak açısından önemlidir. Diğer taraftan, ihracata yönelik ekonomik politikalar, döviz kurunu önleyen ve emek yoğun sektörler yaratan politikalardır. Tarım, inşaat ve turizm gibi işgücü istihdamı yaratacak sektörlerin önceliklerini belirlemede işsizliğin önlenmesi uygundur. Bununla birlikte, asıl sorun uzun vadede yerli tasarruf kaynakları yaratmak, yabancı yatırımları teşvik etmek, döviz karını artırmak ve kronik yapısal işsizliği ortadan kaldırmaktır (İyibozkurt, 1997).

Kayıt dışı istihdam uzun yıllar Türkiye’nin sorunu haline gelmiş ve bu sorun sürmektedir. Türkiye’de kayıt dışı istihdam özellikle 1980 sonrası hızlanmıştır, bunun da temel olarak kırsal kesimlerden büyük kentlere yapılan göçlerin artması nedeniyle olduğu düşünülmektedir (Aydemir, 2013).

Tablo 3.10. Kurumsal olmayan nüfusun işgücü durumu

Yıllar	15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	İşgücü	İstihdam edilenler	İşsiz	İşgücüne dâhil olmayan nüfus	İşgücüne katılma oranı	İşsizlik oranı(%)	Tarım dışı işsizlik oranı(%)	İstihdam oranı (%)
2015	48 356	21 691	19 633	2 058	26 665	44,9	9,5	12,0	40,6
2006	49 275	21 913	19 933	1 980	27 362	44,5	9,0	11,1	40,5
2007	50 177	22 253	20 209	2 044	27 925	44,3	9,2	11,2	40,3
2008	50 982	22 899	20 604	2 295	28 083	44,9	9,2	11,2	40,4
2009	51 833	23 710	20 615	3 095	28 124	45,7	13,1	16,0	39,8
2010	52 904	24 594	21 858	2 737	28 310	46,5	11,1	13,7	41,3
2011	53 985	25 594	23 266	2 328	28 391	47,4	9,1	11,3	43,1
2012	54 961	26 141	23 937	2 204	28 820	47,6	8,4	10,3	43,6
2013	55 982	27 046	24 601	2 445	28 936	48,3	9,0	10,9	43,9
2014	56 986	28 786	25 933	2 853	28 200	50,5	9,9	12,0	45,5
2015	57 854	29 678	26 621	3 057	28 176	51,3	10,3	12,4	46,0
2016	58 720	30 535	27 205	3 330	28 185	52,0	10,9	13,0	46,3
2017 -Ekim	60 148	31 932	28 645	3 287	28 217	53,1	10,3	12,3	12,3
-Kasım	60 221	31 790	28 515	3 275	28 433	52,8	10,3	12,2	47,3
-Aralık	60 295	31 579	28 288	3 291	28 716	52,4	10,4	12,3	12,3
2017 Yıllık	59 894	31 643	28 189	3 454	28 251	52,8	10,9	13,0	47,1
2018 -Ocak	60 360	31 438	28 029	3 409	28 922	52,1	10,8	12,7	46,4
-Şubat	60 415	31 520	28 166	3 354	28 895	52,2	10,6	12,5	46,6
-Mart	60 464	31 709	28 499	3 210	28 755	52,4	10,1	11,9	47,1
-Nisan	60 519	32 095	29 009	3 086	28 424	53,0	9,6	11,4	47,9
-Mayıs	60 571	32 274	29 138	3 136	28 297	53,3	9,7	11,6	48,1
-Haziran	60 626	32 629	29 314	3 315	27 997	53,8	10,2	12,1	48,4

Tablo 3.10.'nin Devamı

-Temmuz	60 679	32 796	29 265	3 531	27 883	54,0	10,8	12,9	48,2
-Ağustos	60 733	32 989	29 318	3 670	27 745	54,3	11,1	13,2	48,3
-Eylül	60 788	32 813	29 063	3 749	27 975	54,0	11,4	13,5	47,8
-Ekim	60 841	32 658	28 870	3 788	28 183	53,7	11,6	13,6	47,5

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri
Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
2005-2013 dönem sonuçları ekonometrik model ile tahmin edilmiştir.

3.3.4. İhracat

Bir ürünün dış ülkelere döviz getirisiyle yapılan satışı ihracat olarak adlandırılır. İhracatçı Birlikleri'ni kapsayan ürünlerin ihracatını yapan firmaların, ilgili birliklere üyelikleri gereklidir. Birlik üyeliği belgesine sahip olmayan şirketler bu malların ihracını yapamaz. Ürünün ihracatıyla ilgili biçimde kaliteli ve uluslararası ölçütlere ve piyasadaki şartlara uygun şekilde üretilmesinden, ihracatı, reklam ve tanıtımların sağlanması, dış ticaretinin gerçekleştirilmesi, en düşük maliyet ve istenen şartlarda nakliye ve ambalaj çeşidinin seçilmesi, ihracatçının kendi ülkesindeki dış ticaret hakkında olan mevzuatı bilerek zamanında gereken işlemlerin tamamlanması ve ürünün istenen yere doğru zamanda teslimatının yapılmasına kadar varan türlü aşamalardan geçerek gerçekleşir. Bir ürünün, yürürlükte olan İhracat Mevzuatı ile Gümrük Mevzuatı'na uygun biçimde Türkiye gümrük bölgesinin dışına veya sınırsız bölgelere çıkarılmasını ve ya Müsteşarlık tarafından dışardan alım olarak onaylanacak farklı çıkış ve işlemlere denir (Kaya, 2011).

Tablo 3.11. Türkiye ihracat göstergeleri

	2016	2017	2018
İHRACAT (MİLYAR $)	142,6	157,0	168,1
MAL TİCARETİ BÜYÜMESİ (%)	-0,9	10,2	7,1

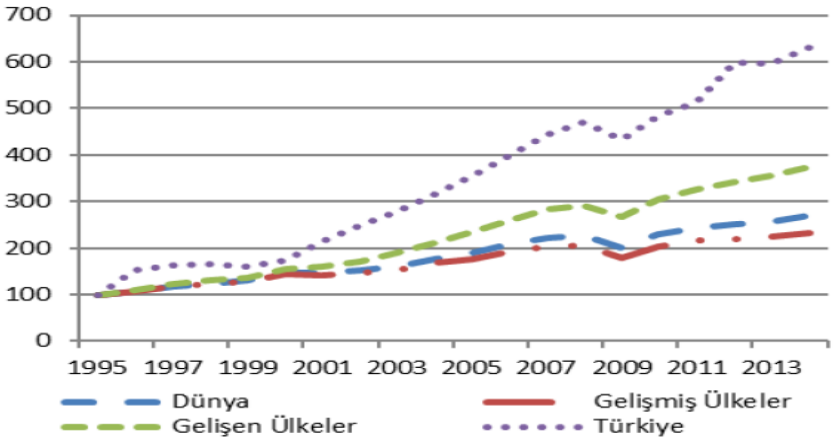
Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Tablo 3.12. Yıllar itibariyle ihracatçı firma sayısı

YIL	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Firma Sayısı	43.456	45.467	50.065	50.666	51.927	54.472	57.350
YIL	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Firma Sayısı	60.733	64.542	67.886	69.330	72.195	77.727	83.279

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Türkiye'nin 1995-2013 arası dönemde ihracatı yıl ortalaması olarak %10.9 artışla 21.6 milyar dolardan 151.8 milyar dolara yükselmiştir. Bu, dünya ortalamasının ve gelişmiş ülkelerin üzerinde bir büyüme durumunu göstermektedir. Türkiye'nin ihracatı / GSYH 1995'ten beri % 9,6 iken 2013'te %18,5'e yükseldi. 1995-2013 arası dönemde Türkiye'nin sürdürülebilir ihracat büyüme performansı yüksek ihracat özelliklerine sahip, yapısal bir dönüşüm zorunlu kılmaktadır.

Grafik 3.1. İhracat performansı (1995 = 100)

İhracatla büyümeyi ilişkilendiren çalışmalar ekseninde, ihracatla ilgili gelirlerdeki istikrarın önemi özellikle kavranmıştır. Bir ülke, ihracatında sayı bakımından sınırlı ülke veya sektöre aşırı bağımlı olursa; ülke ihracatının gelirleri, ticari ortaklarda yaşanan iktisadi kararsızlık ve dalgalanmalardan veya ana iş kollarındaki hızlı değişimlerden daha çok zarar görebilmekte, döviz kazançlarında kırılganlıklar meydana gelebilmektedir (Erlat ve Akyüz, 2001; Değer ve Genç, 2010). Bu durumda, ihracat çeşitliliğinin çoğaltılması pazar ve ürün açısından ehemmiyet teşkil etmektedir.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne yaptığı ihracatı ürün çeşitlilik durumu bakımından değerlendiren Ekmen-Özçelik ve Erlat (2013), gelişmekte olan ülkelerin kalıplaşmış ihracat ürünleri düşük ticaret sınırlarına bağlı olduğundan, ürün çeşitliliğinin önemini vurgulamakta ve birkaç ürünle rekabet olasılığının arttığını vurgulamaktadır. Bu bağlamda, ihracat ürünlerinin çeşitliliğinin olgunlaşması, ihracattaki artışa ve ihracat kazançlarının dengelenmesine katkıda bulunmaktadır.

3.3.5. İthalat

2001–2006 yılları için bir yıllık dönemin ithalat artış hızı sırayla yüzde 25, yüzde 35, yüzde 41, yüzde 20 ve yüzde 18; yıllık ortalama ise yüzde 27 oldu. 2001–2006 döneminde gerçekleşen yüksek ithalat artışı 2000 yılına kıyasla yüzde 14 (OECD, 2006) değerlenen gerçek etkili döviz kuru nedeniyle gerçekleşti. Bu değerlenme sebebiyle ekonomi ithalat bağımlısı durumuna geldi, bunun sunucu olarak ihracata yönelik iş kollarının özellikle dışarıya açık sektörlerden olan imalat sanayiinin dış rekabet imkânlarının azaldığı kaygıları dillendiriliyor. Bu dış ticaret hakkında kaygıların Türkiye'de ne düzeyde geçerli olduğuna, özellikle ithalat konusunda bakalım, bu nedenle son zamanlardaki artışların ve ekonomiye olan ithalat bağımlılığının yükselip yükselmediğinin belirlenmesi gerekmekte.

Bir ülkenin ithal olarak aldığı başlıca ürünler ve bu ürünlerin bazı kalemlerde yoğunlaşma olup olmadığını;

- İlgili ürünler için benzer ülkelere göre daha fazla bir talep görülüp görülmediğini;
- İthalatı yapılan başlıca ürünlerin değer bakımından büyüklüğünü;
- Başlıca ithalat ürünlerinin hangi piyasaya ve kesime hitap ettiğini;
- Bu ürünlerin ithalatıyla ilgili yaşanan yıllara göre ortalama büyüme hızını verir (ITC, 2006).

Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü'nün derlemiş olduğu COMTRADE veri havuzunu kullanarak Türkiye'nin ithalattaki durumunu ortaya koyuyor. Bu durum, iki

haneli Standart Ticaret Sınıflandırması'na (SITC) göre 2005 yılı içerisinde Türkiye'nin ithalat değeri 1 milyar doların üzerinde yirmi sekiz adet ürün grubu için 2000 - 2005 arasında her yıl için ortalama ithalat artışını (düşey eksen), ithalat eğilimi (yatay eksen) ile karşılaştırmalı şekilde ortaya koymaktadır. Bir ürün grubuyla ilgili bir ülkenin ithalat eğilimi, o ürün grubunda bir kişiye karşılık gelen ithalat, kalkınmanın benzer safhasında olan ülkelerin 5 ortalama kişiye karşılık gelen ithalatıyla kıyas edilerek hesaplanır. İthalat eğilimini belirten Türkiye için yatay eksen eksi yüz (çok düşük ithalat eğilimi) ile artı elli (çok yüksek ithalat eğilimi) arasında değişen bir noktadadır. Düşey eksenin bulunduğu ülke bölgesinde, maksimum ve minimum değer, her yıl 2000 - 2005 arasındaki ithalat ve artış oranına bağlı olarak değişebilir. Türkiye'nin bu değerleri eksi on ile artı elli arasında değişiklik göstermektedir. Ek olarak, ilgili ihracat malı grubunun değeri, balonun büyüklüğüne göre karşılaştırılabilir.

Tablo 3.13. Türkiye'nin yakıt ithalatı

Yıllar	Ham(Milyon Ton) Petrol	Ham Petrol (Milyar Dolar)	Mineral Yakıt Toplamı ve Yağlar (Milyar Dolar)
2000	21,1	4,2	9,5
2001	23,1	3,9	8,3
2002	23,7	4,1	9,2
2003	24,0	4,8	11,6
2004	23,9	6,1	14,3
2005	23,4	8,7	21,3
2006-18	23,8	10,7	28,6

Kaynak: TÜİK

Sonuç itibariyle, tabloda bulunan Mineral Yakıt Toplamı ve Yağlar ithalat kaleminin 9,5 milyar düzeyinden 28,6 milyar dolar düzeyine yükselmesi, şekilde işlem görmemiş olan gıda, hammadde, yağlar ve yakıt sınıfında görülen 20 milyar dolar düzeyinde artışın büyük ölçüde 2003-2006 aralığında başta ham petrol, bütün mineral yakıtların fiyat artışlarından kaynaklandığını gösteriyor.

Türkiye'nin imalat sanayinin yapısı, ithalata dayanan izlenimini vermektedir. Alınan girdilerin yapısının sektörle bazda ayrıntılı olarak ele alınması, bu görüşün ne kadar

doğru olduğunun tespitine de katkı sağlayacaktır. Tabloda Basamaklı Standart Ticaret Sınıflamasına göre, 2005'in ortalama ithalat değerinin ve ithalat değeri 500 milyon doların üzerinde olan 32 ara malın payını göstermektedir. Ürün grubu bazında karşılaştırmaya izin vermek için, ihracatla ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 3.14. Basamaklı standart ticaret sınıflandırmasına göre en çok ithal edilen ara malları

Ürün	İthalat (2005) (milyon dolar)	İhracat (2005) (milyon dolar)	İhracat (2005) (milyon dolar)	Yıllık Ortalama İthalat Artı Hızı (2000-05)	Yıllık Ortalama İhracat Artı Hızı (2000-05)	Dünya İthalat Payı, %	Dünya İhracat Payı, %
971. Altın, Altın Kaplama Gümüş Ve Altın	3895	137	3758	1821	39	9.73	0.43
784. Motorlu Kara Taşıtları İçin Aksam Ve Parçalar	3399	1508	-1892	17	27	1.51	0.65
282. Demir - Çelik (Döküntü Ve Hurda	3143	69	-3074	35	30	12.46	0.30
673. Demir, Çelik (Yassı Hadde)	2909	443	-2466	28	15	4.48	0.71
713. Kıvılcım Ateşlemeli, Sıkıştırma Ateşlemeli Motor Ve Aksamı	2564	876	-1689	27	27	2.31	0.77
575. İlk Şekillerde Deri Plastikler	1889	133	-1756	23	28	3.08	0.21
641. Kağıt Ve Kartonlar	1558	165	-1392	16	27	1.63	0.17
776. Elektronik Lambalar, Katod Valfler,Transstör,Mkro Devre Vb	1541	25	-1516	10	18	0.39	0.01
651. Tekstl Plkler	1530	1010	-520	14	6	4.21	2.69
682. Bakır, Alaımları;Lk Mamuller	1405	291	-1113	26	12	2.45	0.48
684. Alumnyum, Alaşımları, Lk Mamuller	1133	612	-521	20	24	1.52	0.84
652. Pamuklu Dokumalar	1014	871	-143	27	16	4.57	3.13
263. Pamuk (Ham,Döküntü,Taranmış)	911	105	-806	6	8	9.71	1.27
772. Baskılı Devreler, Elektrik Teçhizatı Aksam, Parçası	910	411	-499	16	30	0.67	0.30
675. Paslanmaz, Alaşımlı Çelik Yassı Mamuller	875	90	-784	28	100	2.09	0.22
571. Etlen Polmerler	863	20	-843	27	17	2.25	0.06
598. Çeşitli Kmyasal Ürünler	835	103	-732	20	26	1.34	0.17
541. Tıbb Malzeme	827	53	-774	9	-1	1.28	0.08

Tablo 3.14.'nin devamı

515. Eterler, Aldehtler,Ketonlar, Organk Asit Ve Bileşikler	800	14	-786	11	10	0.95	0.02
672-Külçe, Lk Şekellerde Alaşımsız Demir-Çelik;Yarı Mamuller	797	819	22	17	30	3.09	2.91
513-Alkoller, Fenoller Ve Türevler	786	30	-756	16	11	2.21	0.10
562-Kmyasal Gübreler	751	37	-714	15	44	2.47	0.16
674-Demir, Alaımsız Çelik Yassı Mamuller-Kaplamalı	531	260	-271	17	41	1.55	0.81
572-Stren Polmerler-İlk Şekillerde	542	3	-539	25	18	2.99	0.0
573-Vnl Klorür Polimerler	570	8	-563	21	8	4.80	0.07
893-Plastkten Mamul Eşyalar	590	677	87	15	28	0.70	0.82
533-Der Boyayıcı Maddeler, Macunlar, Çözücüler, Nceltcler	738	187	551	17	23	2.07	0.49
699-Der Metal Eşya	734	699	-35	22	35	0.86	0.80
676-Demr-Çelik Flmaşin (Çubuk Profil)	658	3198	2540	33	26	1.39	6.35
653-Sentetk-Sun Elyaftan Mensucat	611	1097	485	6	14	2.59	3.81
574-Polasetal, Polkarbonat	598	84	-515	21	15	1.72	0.25
582-Plastikten Levha, Plaka, Bant, Şerit Vb.	592	398	-194	18	22	1.10	0.72

Kaynak: COMTRADE, REF Hesaplamaları

2005'te ithalat değeri sadece en yüksek olmak ile yetinmeyip, aynı zamanda 2000-2005 arasındaki ithalattaki en hızlı artış sağlayan ara mal olan altın, altın kaplama, gümüş ve altın kaplama döküntüleridir. 2005 yılında 3,8 milyar dolar olan net ithalat kullanılarak yapılan bu ara malları altın, gümüş, elmas gibi son 5 yılda mal ihracatı 4 kat artarak 1 milyar dolara yükseldi. Tabloya göre, 2005 yılında en yüksek ithalat değerine sahip olan 32 ara mal grubu ağırlıklı olarak dört sektöre odaklanmaktadır: Kimya, Metal, Otomotiv ve Tekstil. Bu otuz iki ara malın yirmi beşini bu dört sektör kullandığından, ithal girdi yapısını sektörel olarak ele almak faydalı olacaktır.

Tablo 3.15. İthalatın sektörel dağılımı (yıllık)

	1993	**1994**	**1995**	**1996**	**1997**	**1998**	**1999**	**2000**	**2001**	**2002**
Tarım ve Ormancılık	5	4	5	5	5	5	4	4	3	3
B. Balıkçılık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C. Madencilik ve Taş Ocakçılığı	11	14	11	12	11	8	10	13	16	14
İmalatı	84	82	83	82	84	87	85	83	80	82
Elektrik, gaz ve su	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0
Diğer iş faaliyetleri	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sosyal ve kişisel Faaliyetler	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: DPT, Temel Ekonomik Göstergeler Ocak 2004, s. 57.

Sermaye malları ve ara mallar gelir gruplarının ürün gruplarına göre dağılımında önemli rol oynamaktadır. Bu, endüstrimizin ithalata bağlı oluşunu göstermektedir. Özellikle, 1996 yılından beri tüketim mallarının ithalattaki payındaki artış, ithalat sisteminin serbestleşmesi ile açıklanabilir (Şahin, 2000:326).

Öte yandan, ithalat ve ihracat arasındaki etkileşimin olduğunu gösteren araştırma, hammadde ve ara mal ithalatını azaltma politikası olarak ihracat üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğunu gösteriyor (Sivri ve Usta, 2001:10).

Tablo 3.16. İthalatın mal gruplarına göre dağılımı (yıllık%)

Yıllar	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Sermaye Malları	25	22	23	23	23	23	21	21	17	16	16
Ara Malları	66	71	70	66	66	64	65	66	72	73	72
Tüketim Malları	9	6	7	10	11	12	12	13	10	10	11
Diğerleri	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	1
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: DIE (1) Birleşmiş Milletler Geniş Ekonomik Kategoriler (BEC) sınıflamasına göre

Ulusal gelirin dağılımı, AB ülkeleri grubunun ithalatının payının Türkiye'nin ithalatı ile paylaştığı 1995 yılına kadar artmaktadır, ancak düşüş eğilimi, tüm bu yıllar sonrasında gözlenmektedir. EFTA ülkelerinin gelirdeki payı, özellikle 2000'den beri artmıştır. Öte yandan, Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ), Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT), Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT), Türk Cumhuriyetleri ve İslam Konferansı Teşkilatı'nın (İKT) payında önemli bir değişiklik yoktur.

Tablo 3.17. İthalatın ülke gruplarına göre dağılımı (%)

Yıl	AB Ülkeleri	Üçüncü Ülkeler Toplam	EFTA Ülkeleri	KEİ	EİT	BDT	Türk Cumh	İKT
1994	46,9	53,1	2,4	9,3	4,0	7,8	0,8	15,3
1995	47,2	52,8	2,5	11,2	3,2	9,3	0,8	12,9
1996	53,0	47,0	2,5	8,9	2,7	7,0	0,7	12,8
1997	51,2	48,8	2,7	9,2	2,3	7,4	0,8	10,9
1998	52,4	47,6	2,5	9,4	2,1	8,1	1,0	9,2
1999	52,6	47,4	2,3	10,6	2,8	9,2	1,1	10,0
2000	48,8	51,2	2,1	12,3	2,8	10,4	1,2	13,5
2001	44,2	55,4	3,6	13,4	3,0	11,2	0,7	14,6
2002	45,2	54,8	4,9	12,8	3,0	10,8	0,9	13,1
2003	45,8	54,2	4,9	13,4	4,0	11,2	0,9	12,2

Kaynak: DPT, Temel Ekonomik Göstergeler Ekim 1999, s. 60. DPT, Temel Ekonomik Göstergeler Ocak 2004, s. 60

Dağıtım grubu, ülkenin ihracatına göre, AB ülkelerinin Türkiye'nin ihracatındaki payının 1999 yılına kadar dalgalanmasına karşın, 1999'dan sonra kademeli olarak azalmıştır. Bu durumda Türkiye'nin AB pazarında rekabet gücü zayıflamıştır. İhracatçılara yönelik AB pazarlarına olan yakınlığı nedeniyle, Türkiye'de maliyetlerin düşürülmesine ve tercihli gümrük vergilerinden faydalanmasına rağmen tekstilin

ihracat yapısı ve giyime hazır olmaları, dünya ticaretindeki payları artmakta, uluslararası ülkenin rekabet gücü, elektrik ekipmanı, elektrik üretim ekipmanı ve haberleşme ürünleri ihracatına doğru şekillendirilmelidir (Kotan ve Sayan, 2003:17-18). EFTA ülkelerinin Karadeniz Ekonomik İşbirliği, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı, Bağımsız Devletler Topluluğu, Türk Cumhuriyeti ve İslam Konferansı Teşkilatı'ndaki paylarında önemli bir değişiklik olmamıştır (Saatcioğlu & Kutlu, 1993-2002).

2010 yılında, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (GTHB), kırmızı et pazarındaki reel fiyat artışlarını dengelemek için hayvancılık ve kırmızı et ithalatına uygulanan tarifeleri azaltmaya karar vermiştir. Bu dönemde, kırmızı et pazarının hareketliliği de Rekabet Kurumu tarafından tespit edildi. Yayınlanan bir raporda, ESK'nin kırmızı et endüstrisindeki bir aktör ve düzenleyici olarak rolü kaçınılmaz olarak bir çıkar çatışmasına yol açmış ve düzenleyicilerden bağımsız ve objektif bir karar alma kabiliyetine neden olmuştur. Yerel üreticilerin karkas maliyetlerine ve zarar veren yetiştiricilere ithal ettiği karkas etinin ithalatı nedeniyle, Mart 2011'de gümrük vergisi oran 112 %30'dan %45'e, Mayıs'ta %60 ve Temmuz'da %75'e yükseltildi ve yerel yetiştiriciler korunmaya çalışıldı. Kırmızı et ithalatına devam etmek için Aralık ayında yayınlanan BKK, ESK'nın ithalat yetkisi 2012'nin sonuna kadar uzatıldı. Karkas ithalatına uygulanan %75 gümrük vergisi 2012 yılında % 100'e yükseldi (Polat, 2018).

Hayvancılık Gıda Tarım Bakanlığı'nın 2013 yılında hazırladığı stratejik planda, arz açığında kırmızı et üretiminin artırılması, arz güvenliğinin sağlanması ve fiyat dalgalanmalarının önlenmesi, et / yem paritesinin 22-25 Aralığında ve sürdürülebilir kırmızı et arzı arasında kalması sağlanarak fiyat dalgalanmalarının önlenmesi üzerinde durularak güvenlik hedeflenmiştir.

Dokuzuncu Kalkınma Planı dönemini kapsayan 2007-2013 döneminde, Türkiye'de kırmızı et ithalatına, bu dönemde evcil hayvan üretimini desteklemek için doğrudan ödemelerin yanı sıra, hayvancılık girdi maliyetlerinin getirilmesinin oldukça yüksek olması nedeniyle, farklı ülkelerle kıyaslandığında, hayvancılık nakli işletmelerinde önemli bir artışa başlanmıştır. Maliyetlerdeki artışa ek olarak; üretici-toplayıcı-besleyici-tüccar-toptancı-satıcı ve pazarlama zinciri tüketicisi, tüketici fiyatlarındaki

tüketici payı, birçok üründe kademeli olarak azalmakta, süreç için destek aslında bir sonraki sürece aktarıldığı gösterilmektedir (Polat, 2018).

Hayvansal üretimde yerli ve milli vurgusu yapılmıştır ve bununla ilgili çeşitli projeler hayata geçirilmiştir. 2016 yılının son gününde alınan BKK ile ESK, 500 bin adet damızlık olmayan canlı hayvan ithalatı için yetkilendirilmiştir. Kararla ESK sıfır gümrük ile besilik ve kasaplık hayvan ithalatında bulunabilecektir. Tarım otoritelerini yetkililere uygulamakta çok fazla başarısızlık oldu. Kamuya ithal edilen hayvanların genetik durumu, kalitesi ve dağılımı tartışılmıştır. Piyasaya yansımamış ithal edilen uygulamalar neticesinde pazardaki kırmızı et fiyatları düşmüş, evcil hayvanların üretilmesi ile kırmızı et fiyatları sanayiden düşmüştür. Mart 2017'de, Türkiye'de yeterli sayıda bölüm bulunmaması nedeniyle, kırmızı et fiyatlarındaki yükselişin önlenmesi için ESK aracılığıyla piyasa durduruldu. Uygulama kapsamında ESK, taze karkaslar, et ve et üreticileri, donmuş karkaslar için kasap satmaktadır. Uygulamada, kasaplar ve sanayiciler, satış fiyatlarının piyasa satış fiyatlarının altında olduğuna işaret ederken, ESK'nin haksız rekabet ortamı yaratan kurumlardaki rakiplerini artırdığı belirtildi. Öte yandan, fiyatlar genel olarak bu dönemde değerlendirilirken, Şubat 2017'de kırmızı et fiyatlarında gözlenen yukarı yönlü hareket, haziran ayında da devam etmiş, temelde yurt içi arz yetersizliği nedeniyle fiyatlardaki artış devam etmiştir. 2017 yılının haziran ayında hayvancılıkta %135 olan gümrük vergisi oranı% 26, sığır eti sığırlarında ise% 40 ile% 100 arasında değişen gümrük vergisi oranı % 40 oranında düşürüldü. Bu karara göre, ESK'lere canlı hayvan ve karkas konusunda verilen ithalat lisansları tüm sektörlere verildi. Bu kararnamenin yayınlanmasından bir ay sonra, ESK hariç istisnasız 90.000 ton kırmızı et, 500.000 büyükbaş ve 475.000 küçükbaş hayvan da dahil olmak üzere 975 bin baş canlı hayvan ithal edildi. Fiyatların olmamasına rağmen, ithalatın fiyatını düşürmek için et fiyatlarının düşürülmesi, Ağustos 2017'de yayınlanan BKK'nın hayvan başına maliyeti "Tarımsal Yardım Kararnamesi"nde 200 TL ücretli hayvan başı destek aldı. Hayvancılıkta hayvancılık desteğinin kaldırılmasıyla, hayvan başına 200 dolar, pazar kayıt dışı hayvanların desteğiyle pazarda yasak hayvan yetiştiriciliği gerçekleştirilmiş, sektörün kayıtsız iş eğilimi ortaya çıkmıştır. Kızılay Şirketi, ülke genelinde büyük pazar zincirleri kiralayarak kırmızı et fiyatlarının piyasaya düşmesi için et ve sığır eti pazarlayacağını açıkladı. ESK tarafından ithal edilen karkasın özel sektördeki tüketicilere toplam

ağırlığı 24 dolar olan, 27 dolar olan kuş eti olan 116 paket olarak satılması hedefleniyor. Kırmızı et fiyatları, BKK tarafından uygulanan zincir pazarları yoluyla ucuz et satışlarını sağlaması büyük tartışmalara yol açtı. Kasaplar ve yetiştiriciler ucuz et satışlarıyla zor duruma düştüklerini söylediler. Et fiyatlarının düşük olması nedeniyle, sığır yetiştiricileri sığırlarını kesmediler veya aylarca, evcil hayvanların maliyetinin altında fiyatları düşürdüğünü söylediler. Öte yandan üreticiler gıda maddelerinin üretimini bırakmış, devletin kredisi ve birçok gıda sektöründeki ambarların desteği gündeme gelmiştir (Polat, 2018).

2010 yılında başlayan bu süreç günümüze dek devam etmekle birlikte 2010-2017 yılları arasında kırmızı ette yapılan ithalat miktarı tabloda sunulmuştur.

Tablo 3.18. Türkiye'de 2010-2017 yılları arasında yapılan büyükbaş hayvan

Yıllar	Besilik-Kasaplık Sığır (baş)	Karkas ve Parça Et (ton)
2010	120.021	50.658
2011	392.231	110.731
2012	422.869	26.436
2013	159.766	6.141
2014	24.396	640
2015	154.194	17.574
2016	430.180	5.659
2017	350.000	66.000
Toplam	2.053.657	283.839

Kaynak: https://ihslc.mehmetakif.edu.tr/files/tam-metin-eylul-2018-01.pdf

Tabloda görüldüğü üzere Türkiye'de 2010-2017 yılları arasında toplam 2.053.657 baş besilik-kasaplık sığır ve 283.839 ton karkas ve parça et ithalatı yapılmıştır. (Polat, 2018)

3.4. Türkiye'de Tarım Sektörü

Tarım sektörü, türlü gıdalar üreten, bunları işleyen, çeşitlendiren, bu maddelerin bireysel ihtiyaçlarını karşılayan ve dolayısıyla toplumun sağlığı ve gelişimi üzerinde önemli bir etkisi olan bir alandır. Yiyecek ihtiyacı insan yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır. Doğru ve dengeli beslenme toplum sağlığını ve sosyo-ekonomik gelişmeyi sağlar. Bireyler önce istedikleri besin miktarını ve türünü bulmak için yeterli ve dengeli bir beslenmeye sahip olmalı ve daha sonra bu maddeleri alabilecek gelire

kavuşmalıdır. Tarım sektörü, ülkenin iktisadi ve toplumsal kalkınmasında çok önemli bir rol oynamıştır ve gelecekte de böyle devam etmesi beklenmektedir. Tarım; Ülkenin nüfus katkısına, ulusal gelir ve istihdam katkısına, diğer iş kollarına ham madde ve sermaye arzına, ihracata doğrudan ve dolaylı etkilerine ve biyo-çeşitlilik ile çevre dengesine katkıda bulunarak dünyanın vazgeçilmez bir parçasıdır. Bu sebebiyle, tarımsal sektörü, ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlar tüm sosyal sektörlerle yakından ilişkilidir.

3.4.1. Tarım Sektörünün Tarihsel Gelişimi

Ekonomi, toplumu oluşturan bireylerin tüm ihtiyaçlarını karşılamak için alternatif üretim faktörlerinin sınırlı kullanım seçeneklerini araştıran bir bilim alanıdır (Gürler, 2008). Tarım sektörü aynı zamanda ulusal ekonomiyi oluşturan ana sektörlerden biridir. Bugün tarımla ilgili akla gelen ilk şey bitki üretimidir. Ancak tarım, ziyadesiyle kapsamlı bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarım, ekin üretimin yanında hayvansal üretim, ormancılık ve su ürünleri yetiştiriciliği içerir (Olalı & Duymaz, 1987). Sebze ve hayvansal ürünler, genellikle tarımda; Üretim, kalite ve verimlilik iyileştirme, uygun şartlarda koruma, işleme ve değerlendirme (http://tdkterim.gov.tr/bts/, erişim tarihi: 05.2.2019) olarak tanımlanmıştır. Farklı bir tanıma göre tarım, bitki ve hayvanların biyolojik üretim özelliklerini planlı ve yönlendirilmiş bir şekilde kullanarak topluma gıda ve hammadde teminidir (Gürler, 2008).

Doğal, kültürel ve ekonomik koşullara göre, bitkisel ve hayvansal üretimin rasyonel olarak üretilmesi veya bu ürünlerin tarımsal, sektör aracılığıyla kazancını sağlama tekniği olarak işlenmesi, bu ürünlerin işlenmesinin rasyonel olarak kullanılmasıyla üretim faktörleri (emek, sermaye, teknoloji, girişimci vb.). oluşur (Zincirlioğlu, 1977).

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana, tarım sektörü ülkemizin iktisadi ve sosyal kalkınmasında önemli görevler üstlenmiş ve bunu sürdürmektedir. Tarım; dünyada beslenme, milli gelir ve istihdama katkı, sanayiye hammadde temini gibi faydalarıyla doğrudan ve dolaylı birçok şekilde topluma ve iktisadi yapıya katkılar sağlamaktadır.

İnsanlığın varlığından bugüne kadar tarımsal sektörü, üretim faaliyetlerinde ve toprak mülkiyetinde türlü aşamalardan geçmiştir. Avlanma bir de toplama döneminden başlayan tarımsal faaliyetler, bilgi ve teknolojinin kullanımıyla birlikte profesyonel ve planlı tarımsal yönetim ile değiştirildi. Tarımsal faaliyetleri tarihsel sürece göre oluşturan adımlar aşağıdaki şekilde açıklanabilir (Direk, 2010).

- **Toplayıcılık**

İnsanlar önce içgüdüleriyle doğadan ürünlerini yiyerek geçimlerini sağladılar. Bu zamanlarda beşeriyet; kök, yumru, meyve ve hayvansal mahsulleri (solucanlar, yengeçler, yılanlar, vb.) gibi doğanın sunduğu varlıklardan beslendiler. Doğanın insanoğlunun yaşadığı ya da yaşadığı yerlerde sunduğu bu varlıklar tükendiğinde insanlar yiyecek bulduğu yeni bölgelere yerleşti ve geçimlerini böyle sürdürdüler.

- **Av ve Balıkçılık**

Bu dönemde, insan avlanarak geçim sağladı. İnsanlar hayvan yakalamak ve yakaladıkları hayvanları yemek için türlü araçlar yaptılar. Medeniyet tarihi bu dönemi Paleolitik dönem olarak belirtilir. Bu süre zarfında insanlar hayvanların yaşadığı bölgeye gittiler ve hayvanın hareketli mevsimi izlendi. Bu süreçte insanların hayvanları daha yakından tanımaya başladı tanıması süreci oluştu. Daha sonra, göçebelikten yoruldular ve koyun, keçi, at ve eşek benzeri hayvanları evcilleştirdiler ve göçebe alışılmış şekilde yaşamaktan vazgeçmeye başladılar (Direk, 2010).

- **İlkel Ziraat**

İnsanlara geçim sağlamak amacıyla çevre tarafından toplanan ve depolanan bitkiler, yumrular, kökler ve tohumlar gibi çeşitli yiyecekler, depolama alanlarında yere düştü ve yeni ürünler farkında olmadan tohumlanmış oldu. Bu aşamada ilkel tarım dönemi başladı. Daha sonra, insanlar farklı zamanlarda ve farklı şekillerde ilk elden ekim işlemini, elle, sobanın açılmasıyla ve çapa dikerek sürdürdüler. Neolitik dönemin başlamasıyla birlikte, Kuzey Mezapotamya dağlıklarında yaşayan bir kısım topluluklar, bitkileri ve evcil hayvanları yetiştirerek doğal ortamlarına yeni bir şekil

vermeye başladı. Bu dönemin başında, insanlar tarafından yetiştirilen önemi yüksek tarımsal ürünler buğday ve arpa, evcil hayvanlarınsa koyun ve keçidir.

- **Geçimlik Tarım**

İlk tarım örneklerinin ardından, zamanla birçok toplumun arasındaki etkileşimin artması sonucunda tarım tüm dünyada yaygınlaşmıştır. Bu aşamada çeşitli bitki, kök ve tohumlar aracılığı ile yeni bitkiler yetiştirmeyi öğrenen insanlar, yetiştirdikleri bitkilerin büyük bir bölümü ile beslenmiş, bir kısmını hasat sezonu dışındaki dönemlerde de tüketilmesi amacı ile depolamış, bir kısmını ise başkaları ile takas yoluna giderek ilkel ekonomik faaliyetlerin başlanmasına neden olmuştur (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2019).

- **Uzmanlaşmış Tarım**

Bazı bitkisel ürünlerde uzmanlaşmış tarımsal ürünlerin birçok bitkisel ürün türünde gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Bu dönemde, ürün çeşitliliği çeşitli üretim tekniklerine göre üretildiğinde çiftçiler, meyve ve sebzeler gibi tarımın ana dalları ve aynı zamanda belirli bir ürün yetiştirme faaliyeti bakımından tarımsal etkinliklerini sürdürdüler (Direk, 2010).

- **Modern Tarım**

İçinde bulunduğumuz zamanda mühendislik bilgisi, teknolojisi, biyolojisi ve diğer zirai bilimler ve özel ziraat mühendisliği bilgileri kullanılmaktadır. Modern tarım; gübreleme, sulama, makine kullanımı ve tohum ıslahı gibi çeşitli yöntemlerin bir sonucu olarak, birim alanda en üst verimi sağlamayı amaçlamıştır.

- **Türkiye'de Tarım Sektörünün Gelişimi**

Türkiye, tarih süresince farklı medeniyetleri içinde bulundurmuş bir bölgede bulunmaktadır. Bu uygarlığın tarımsal faaliyetleri, eski Anadolu ve dünya ticaret merkezlerinde iklim değişikliği nedeniyle birçok bölgede ve türde güçlenmiştir. Bu

medeniyetlerin en önemlisi Asur, Hitit, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı imparatorluklarıdır.

Tarım sektöründe seçilen ülkelerde sanayi gelişimini sağlamak amacıyla 1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti ile Lozan Anlaşmasına aktarılan borcun ardından tarımsal üretimin artırılmasına yönelik politikalar izlenmiştir. 1923 ve 1929 arasındaki gelişmeler seçim başarısını ortaya koydu. Bu dönemde, tarım sektörü %10'dan daha fazla büyümüştür ve tarım sektörünün olumlu etkisi ülkenin zor durumunun üstesinden gelmiştir. Tarımsal faaliyetleri desteklemek için 1930'larda tarımsal kredi ve satış kooperatifleri, tarımsal tarım ve devlet tarım işletmeleri kurulmuştur. II. 1940'larda II. Dünya Savaşı'nın olumsuz etkilerinden dolayı tarım ürünlerinin fiyatı artmaya devam etti. Bu sırada, iktidar hükümeti tarım ürünlerinin fiyatını düşürmeye çalıştı ve 1945'te çiftçiler yasasını toprak olarak kullanarak çiftçi olmayanları inşa etmeyi hedefledi. 1950'lerde, tarım işçileri kırsal alanlardan kentsel alanlara taşınmaya başladı ve toprak reformu başarısız oldu. 1960'lı yıllardan beri beş yıllık bir kalkınma planı hazırlanmış ve tarımsal faaliyetleri destekleyici bir politika kabul edilmiştir.

Kalkınma planlarının gelişmesiyle birlikte, tarım sektörünün üretimindeki artış biraz hızlandı, ancak uygulanan tarım politikaları belirlenen hedeflere ulaşamadı. 2000'li yıllarda, Uluslararası Para Fonu (IMF) ile imzalanan anlaşmalar çerçevesinde tarım politikalarında önemli değişiklikler yapıldı. Bu değişikliklerin en önemlileri aşağıdaki gibi ifade edilebilir (Uludağ İhracatçı Birlikleri, 2017):

i. Var olan destek politikasından vazgeçilerek, Dünya Bankası'nın önerdiği, küçük üreticiyi hedef alan araziye dayalı Doğrudan Gelir Desteği Sistemine geçilmesi,
ii. Hububat, tütün ve şeker pancarı fiyatlarını dünya fiyatları ile uyumlu hale getirilmek ve zaman içinde destekleme alımlarının kaldırılması,
iii. Hükümetin çiftçilere verdiği kredi yardımının aşamalı olarak kaldırılması,
iv. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB) ve Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası (TCZB)'nin yeniden yapılandırılması.

Türkiye Zirai Donatım Kurumu (TZDK), İstanbul Gübre Sanayi A.Ş. (İGSAŞ), Türkiye Gübre Sanayi A.Ş. (TÜGSAŞ), Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. (TŞFAŞ), Çaykur ve Tekel'in özelleştirilmesi olarak sayılabilir. Uluslararası Para Fonu ile sağlanan anlaşmalarda çiftçilere verilen ekonomik destek ciddi şekilde azaltılmıştır. Bunun yanında, Türkiye'de üretilen tarım ürünlerine ilişkin maliyetler, dünyadaki tarımsal üretim maliyetlerine kıyasla, önemli fiyat farklarının ortaya çıktığını göstermiştir. Bu farkların ana sebepleri; Türkiye'nin tarımıyla ilgili altyapı sorunları, giriş fiyatının yüksekliği, daha küçük ortalama firma büyüklüğüne, nadas zorunluluğu, sulama tesislerinin eksikliği, teknolojinin sınırlı değerlendirilmesi, gübre, tohum ve tarım ilacı fiyatlarının fazlalığıdır. Bu nedenlerden dolayı, yerel fiyatlar dünya fiyatlarından yüksektir ve tarımsal üretim destek fiyatları yetersizdir. Bu olumsuz durumlar ülkemizdeki tarım üreticilerinin tarımsal üretimi terk etmelerine neden olmaktadır (Suiçmez, 2004).

3.4.2. Tarım Sektörünün Ekonomik Kalkınma Üzerinde Etkileri

Tarım alanı, genelde iktisat sistemin vazgeçilmez bir parçasıdır. Tarımın ülke ekonomisindeki yeri, tarımın genel ekonomide oluşturduğu katma değerle ölçülmektedir. Bu katma değer tarımsal üretim, dış ticaret, istihdam ve diğer sektörlerdeki üretimden oluşmaktadır. Gelişme aşamasında olan ülkeler geleneksel bir iktisadi alanda ziyade ilerici bir iktisadi yapıya ulaşmak amacıyla çok çalışıyorlar. Bu yapıya ulaşmanın yolu genellikle sanayileşebilir. Ancak, ülkenin sanayileşme süreci ile ekonomik gelişme ve geleneksel ekonomik yapı talepleri arasında bir ilişki vardır. Ekonomik gelişme sürecinde tarım ve sanayi arasında yakın bir bağ ve etki vardır. O sebeple, tarıma bağlı ekonomisi olan ekonomisi ileri ülkeler tarım sektörüne önem vermekte, tarımsal sektörünü geliştirmiş ve bu sektörde elde edilen kaynaklarla sanayileşmeyi hızlandırmıştır. Fransa, İngiltere, Rusya ve Japonya gibi ülkeler sanayileşmeyi, çoğunlukla tarım sektöründen elde edilen kaynaklar aracılığıyla maddiyatını sağlamışlardır (Tuna, 1993: 42).

Tablo 3.19. Tarımsal gayrisafi yurtiçi hâsıla ve yıllar itibari ile gelişim hızları (üretim yöntemi ve sabit fiyatlar ile gsyih-1998 temel fiyatlarına göre)

Yıllar	Tarımsal GSYİH Tutarı (1000 TL)	Gelişim Hızı(%)	Tarımsal GSYİH'nin Genel GSYİH İçerisindeki Payı (%)
1998	8.757.483	**-**	**12,5**
1999	8.259.850	**-5,7**	**12,2**
2000	8.844.649	**7,1**	**12,2**
2001	8.147.374	**-7,9**	**11,9**
2002	8.860.621	**8,8**	**12,2**
2003	8.683.621	**-2,0**	**11,4**
2004	8.929.288	**2,8**	**10,7**
2005	9.570.752	**7,2**	**10,6**
2006	9.700.944	**1,4**	**10,0**
2007	9.046.723	**-6,7**	**8,9**
2008	9.433.550	**4,3**	**9,3**
2009	9.768.638	**3,6**	**10,1**
2010	9.999.429	**2,4**	**9,5**
2011	10.604.053	**6,1**	**9,2**
2012	10.935.277	**3,1**	**9,3**
2013	11.315.315	**3,5**	**9,2**

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu Ulusal Hesaplar Veri Tabanı

Tablo 3.20. Türkiye'de 1997-2013 yılları arasında tarımsal üretim değerleri

Yıllar	Bitkisel Üretim Değeri (1000 TL	Hayvansal Üretim Değeri (1000 TL	Su Ürünleri Üretim Değeri (1000 TL)	Toplam Tarımsal Üretim Değeri (1000 TL)
1997	3.553.871	2.491.730	33.717	6.079.318
1998	7.265.715	4.927.428	70.496	12.263.639
1999	9.652.440	8.471.039	95.553	18.219.032
2000	14.920.079	11.804.270	139.552	26.863.901
2001	20.017.457	14.371.109	173.890	34.562.456
2002	32.264.199	19.870.749	212.248	52.347.196
2003	40.569.390	27.823.918	415.575	68.808.883
2004	45.680.437	33.968.674	520.603	80.169.714
2005	50.939.686	37.425.281	704.283	89.069.250

Tablo 3.20.'nin devamı

2006	54.515.463	41.841.151	766.220	97.122.834
2007	56.787.423	47.587.745	839.762	105.214.930
2008	66.010.114	49.338.055	850.646	116.198.815
2009	68.267.485	54.756.300	952.935	123.976.720
2010	80.033.858	85.001.165	1.066.778	166.101.801
2011	88.979.273	102.648.699	1.098.634	192.726.606
2012	87.946.988	112.868.484	1.112.303	201.927.775
2013	92.452.530	98.115.412	1.128.745	191.696.687

Kaynak: TÜİK, Tarımsal Yapı (Üretim, Fiyat, Değer) Yayını, Tarım İstatistikleri Özeti Yayını, Su Ürünleri İstatistikleri, 2014**.**

3.4.3. Tarım Sektörünün Sorunları

1980'lerde, tarım sektörünün serbestleşmesi, 1980'lerde uygulanan Türkiye ekonomisinin lokomotifi olarak görülmeye başlandı ve serbest piyasa ekonomisine, sanayiye, hizmetlere ve inşaat büyümesine geçiş hızla azalmaya başladı. GSYİH'nın GSYH'ye katkısı, 2013'te % 10'dan, 1980'lerde % 62,5'e, 2013'te % 26'ya, 1980'lerde% 8,5'e, 1980'lerde % 8,5'e ve 1980'lerde % 57'ye yükseldi. Ancak, faiz oranlarındaki bu düşüş, tarım sektörünün üretiminin azaldığı anlamına gelmiyor. Tarım sektöründeki GSYİH payı, diğer sektörlerin hızlı büyümesi nedeniyle orantılı olarak azalmaktadır (Yalçınkaya ve Çılbant, 2006: 102);

Miras kanunu, tarım arazilerinin çökmesine ve küçülmesine neden olmaktadır. Tarım alanlarının bozulması, işletmelerin büyüklüğünde düşüşe ve dolayısıyla tarımsal verimlilikte düşüşe yol açmaktadır. Tarımsal ekonomilerin azaltılması, ölçek ekonomisinin önemli ekonomilerine yol açmakta ve üretkenliği azaltmayı amaçlamaktadır. Sonuç olarak, hayvansal ve bitkisel üretimin yetersiz gelir ve küçük üretim maliyetlerinin tarımsal işletmelerin yaklaşık %70'ini oluşturduğu

düşünüldüğünde, tarımsal işletmelerde uzmanlaşmak yaygın değildir. Birçok çiftçi tarımsal faaliyetlerini bırakmak zorundadır çünkü giderlerini ödeyemezler.

Gübre, tarım ilaçları, tohumlar, tarım makineleri ve dizel yakıtlardaki aşırı fiyat artışları, tarımın karlılığını önemli ölçüde azaltmıştır. Bu, bazı tarımsal işletmelerin kaybına neden oldu.

Geçmişte, çiftçilere başarılı hizmetler sağlama durumundaki küçülen politikaların bir sonucu olarak; tarımsal su, toprak suyu, çiftçinin hizmet arzının bozulmasına ve verimlilikte düşüşe yol açtı.

Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası (DB) ve Avrupa Birliği'nin ülkemiz tarımına doğrudan müdahaleleri tarımsal işletmeleri olumsuz etkilemektedir. Geçmişte, girdilere dayalı devlet desteği ise doğrudan bir gelir desteği haline geldi, bu durum karşısında toprağı olmasına rağmen ekmeyen kişilere gelir desteği sağlanmış, üreticiye tarımdan el çektirilmiştir.

Çiftçiler için eğitim seviyesine adaptasyon ve modern tarım teknolojilerinin kullanımı süreci istenen düzeyde sağlanamamıştır. Bu sebeplerden dolayı, çiftçilerin bilgisi ve sermayesi yetersizdi ve son tarımsal gelişme yakından takip edilemedi. Bunun için başka bir sebep. Küçük ölçekli tarım işletmeleri, modern tarım ekipmanları ve modern tarımsal üretim teknolojileri için gereken maddi kaynakları karşılayamaz.

Çiftçiler, örgütleşmeleri nedeniyle ürünlerini pazarlayamadılar ve aracılar tarafından düşük fiyatlarla satın alınan ürünler, tüketiciye hem üreticiyi hem de tüketiciyi etkileyen yüksek fiyatlarla satıldı.

Üretim planlaması yapılamadığından, çiftçiler tarafından üretilen ürünler zaman zaman satılamadı, bunun sonucunda çiftçinin zarar gördüğü ve tarım faaliyetlerini terk etmek zorunda kaldığı anlaşıldı.

Türkiye'nin tarımla alakalı en önemli konulardan biri, üst düzey ülkelere göre ortalama tarım alanlarının altında olmak ve kırsal alanlarda işsizliğin varlığıdır. Kalıtımla sürekli daralan tarım işletmelerinin ortalama büyüklüğü, özellikle son yıllarda tarımsal

reformun önemini belirtmiş ve çok katmanlı önlemlerin belirmesini sağlamıştır (Uçak, 2011: 9).

Tarımsal gelişme, ulusal kalkınma düzeyinden bağımsız olarak tüm ülkelerin iktisadi yaşamında önemli noktalarda olmuştur. Nedeni ise insanların hayatta kalması için gereken gıdalar ve kullandıkları hammaddelerin çoğu tarım sektörü tarafından sağlanıyor ve bu iş kolunun yerini alamaz.

Tarım, diğer sektörlere kıyasla vazgeçilmez ve stratejik açıdan önemli bir sektördür ve büyük çok uluslu şirketler bu sektörde, ya tarım sektöründe veya alt sektörlerde giderek daha fazla ilgilenmektedir. Tarımsal etkinlikler büyük ölçekli profesyonel tarım şirketleri tarafından modern tarım yöntemlerinde gerçekleştirilmelidir. Piyasa koşullarında sürekli değişim ve gelişme koşulları altında, küçük ve orta ölçekli tarımsal işletmelerin yöneticileri daha profesyonelce yüzleşmeli ve durumlarını planlamalıdır. Doğru ve doğru bilginin varlığı, işletme yöneticisinin belirli bir planda bulunmasına veya durumu ve rasyonel kararı bilmesini sağlar. Bu nedenle, tüm şirketlerdeki muhasebe bilgi sistemlerinin şirketlerin geleceği için farklı bir nokta ve önemi vardır. Tüm ticari faaliyetler için tarımsal üretim sürecinde elde edilen sonuçların, tarım ürünleri hakkında pratik ve doğru muhasebe bilgileri elde etmek çok zordur. Zira tarımsal üretim sürecinde; Birçok tarımsal ürünle üretim, tarımsal ürünlerin tarımsal kullanımı, araç tarafından üretilen tarımsal ürünlerin kişisel kullanımı, tarımsal varlıklar, çiftçiler veya çiftçilerin diğer tarımsal varlıkları; Üretimi. Kendi emek ve zirai ürünleri nedeniyle, tarımsal üretim maliyetinin ödenmemesi ve bu sayede kar veya zararın belirlenmesi zordur.

3.5. Türkiye'de Madencilik Sektörü

Madencilik sektörü, ekonomiyle birlikte tarımın yanı sıra en önemli hammadde üreticilerinden biridir. Bu kalite nedeniyle sektör her iki yönde de önemlidir; doğrudan ekonomiye katkıda bulunur ve diğer sektörlere, özellikle de imalat sektörüne katkıda bulunur. Gelişmiş madencilik, üretim, istihdam vb. ekonomik göstergelere katkıda bulunabilir ve doğru politikaları ve planları izleyerek imalat sanayinin kilit bir faktörü

olabilir. Bu sebeple, iktisadi kalkınma politika ve planlarının geliştirilmesine özel önem verilmelidir (Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı, 2015).

Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) döneminde, dünya ekonomisinin hızlı büyümesi doğal olarak, neredeyse tüm madencilik ürünleri, özellikle de petrol ve metal madenleri için talepte önemli bir artışa neden olmuştur. Madencilik ürünlerine olan talebin artması kısmen gelişmiş batı ekonomilerinden kaynaklansa da, Çin'in özellikle Çin başta olmak üzere özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki sanayileşme süreçleri belirleyici bir rol oynadı (Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı, 2015).

Cumhuriyetin ilk zamanları, madenciliğin ekonomik gelişme açısından önemi anlaşılmış, yasal ve kurumsal açıdan gayet mühim adımlar atılmıştır. Kabul edilen öncelikler ve ilkeler bakımından önemli farklılıklar gözlenmiş olsa da, 1960'larda başlayan planlı kalkınma döneminde madencilik sürekli önemli bir ekonomik faaliyet ve öncelik olarak kabul edilmiş ve kalkınma planlarının hazırlık süreçlerinde madenciliğe her zaman özel bir yer verilmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı, 2015).

Onuncu Kalkınma Planı (2014 - 2018) için hazırlıkların bir parçası olarak yürütülen çalışma, önceki planlar için özel ihtisas komisyonunun çalışmalarına kıyasla, bazı açılardan önemli ölçüde farklılık ortaya koymaktadır. Bu çalışmada, zaman kısıtlamalarından dolayı, her madencilik ürünü için ayrı bir rapor hazırlanmamıştır ve ayrı bir rapor hazırlanmamıştır. Sektörün genel sorunlarını ve çözümlerini tanıtmak yerine, sektörel politikaların nihai hedeflerinin temelini oluşturmak için dikey ve yatay bölümler alarak analizin yönetimi tercih edildi (Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı, 2015).

Türkiye İstatistik Kurumu kendi hazırladığı çalışmalarında birincil olarak halen, Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (Statistical Classification of Economic Activities in the European Community) sınıflandırma düzeninin ikinci revizyonunu 3 (NACE. Rev2) kullanmaktadır. Etkinlik bazlı bu sınıflandırma düzeninde madencilik, sektör olarak (B) koduyla, “Madencilik ve Taş

Ocakçılığı" şeklinde bulunmakta ve aşağıdaki 5 alt sektörden oluşmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı, 2015).

B- Madencilik ve Taş Ocakçılığı

05- Kömür ve linyit çıkartılması

06- Ham petrol ve doğal gaz çıkarımı

07- Metal cevherleri madenciliği

08- Diğer madencilik ve taş ocakçılığı

09- Madenciliği destekleyici hizmet faaliyetleri

Tablo 3.21. Türkiye madencilik sektörü ithalatı ülke dağılımı (milyon ABD doları)

Ülkeler	**2016**	**2017**	**2016-2017 Değişim(%)**	**2017 pay**
Rusya federasyonu	1.196	1.764	47,4%	26,0%
Kolombiya	937	1.588	69,4%	23,4%
Ukrayna	269	501	86,3%	7,4%
A.B.D	132	423	221,6%	6,2%
Brezilya	306	380	24,4%	5,6%
Güney Afrika Cum.	213	339	58,6%	5,0%
Avustralya	219	290	32,5%	4,3%
İsveç	125	208	66,5%	3,1%
Çin	101	187	84,9%	2,8%
Kanada	177	179	0,9%	2,6%
Fas	67	66	-0,9%	1,0%
Almanya	66	60	-8,3%	0,9%
İngiltere	45	57	21,1%	0,8%
Hindistan	24	53	121,5%	0,8%
İspanya	28	50	81,8%	0,7%
İtalya	42	50	18,4%	0,7%
Mısır	29	42	46,4%	0,6%
Mozambik	18	38	111,9%	0,6%
Güney Kore	18	37	104,4%	0,5%
İran	35	35	1,7%	0,5%
İlk 20 Ülke Toplam	4.046	6.348	56,9%	93,6%
Toplam	4.409	6.787	53,8%	100,0%

(Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, 2018).

3.6. Türkiye'de Sanayi Sektörü

Sanayi, insan kullanımına uygun bir şekilde getirmek için hammaddelerin çıkarılması, işlenmesi ve üretimi olarak bilinmektedır. Türkiye son yıllarda sanayileşme konusunda büyük perfonmansı kaydetmiştir. Türkiye 1980'lerin başlarına kadar bir tarım ülkesiyken olarak bilinmektedır, ürünlerimizi tarımsal ürünler aracılığıyla yaratıp ihraç ederken, ihracatın% 90'ı ve ülke haline gelen diğer sanayi ürünleri. Türkiye tarafından ihraç edilen ürünün başında; metal, motorlu taşıtlar, giyim, ekipman, gıda, kimyasallar, dayanıklı tüketim malları, rafine edilmiş petrol gelmektedir (Yücel, 2015).

Ekonominin ana sektörlerinden olan iş sektörü, tüm iş faaliyetlerini kapsar. İş süreçleri, güzel malzemelerin sürdürülebilir ve karlı ürünlere dönüştürülmesidir. sanayi; Kelime Arapça kökenlidir ve materyal üretmek ve enerji kaynakları oluşturmak için kullanılan bir dizi teknik ve araç olarak yorumlanabilir. Yeni teknolojilerin benimsenmesinde anlam ve yasallık ne olursa olsun, büyük, orta ve büyük işletmelerin üstlendiği her türlü ekonomik faaliyete sanayi denir (İleilgili, 2019).

Uluslararası Standart Sanayi Sınıflandırması'nda, sanayi sektörü (ISIC1), madencilik (ISIC2), imalat sektörü (ISIC3), elektrik ve su (ISIC4) ve inşaat sektörünün (ISIC5) katılımıyla geniş anlamda tanımlanmaktadır. DİE tarafından yapılan ayrımda imalat sanayi sınıflandırmasına dâhil sanayi grupları;

a. Gıda, içki ve tütün
b. Dokuma, giyim eşyası ve deri sanayi
c. Orman ürünleri ve mobilya
d. Kâğıt, kâğıt ürünleri ve basım
e. Kimya, petrol, kömür, kauçuk ve plastik ürünleri
f. Taş ve toprağa dayalı sanayi
g. Metal ana sanayi
h. Metal eşya, makine ve teçhizat, ulaşım aracı, ilmi ve mesleki ölçme aletleri
i. Diğer imalat sanayi

Şeklinde değerlendirilmektedir. Böylece, imalat sanayinde üretilen mallar 36 sanayi dalında sınıflandırılmış ve genellikle tüketim, ara ve yatırım malları üreten sanayi dalları içinde ele alınmıştır. Bu kapsamda, televizyon, buzdolabı, çamaşır makinası yatırım malı sayılmaktadır. Çünkü tüm dayanıklı tüketim malı alt sektörleri, yatırım malı üreten sektörlerdir (Makina Mühendisleri Odası, 2018).

3.7. Türkiye'de Hizmet Sektörü

Ekonominin fiziki varlığı olmayan, tüketiciler sanayi tarafından üretildiği anda tüketilen iktisadi malların meydana getirildiği sektöre "hizmet sektörü" denir.

1980' li yılların başlarında dışa açılma politikasını benimseyen Türkiye' de, özellikle 1990' lı yıllardan itibaren hizmet sektöründe önemli bir gelişme trendi yakalanmıştır. Hizmet sektörü, tarım ve sanayi sektörlerine göre daha büyük önem kazanmıştır. Özellikle tarım sektörü oldukça düşmüştür. Son yıllarda, yatırım teşvik belgesi alan hizmet işletmelerinin sayısı büyük ölçüde artmıştır.

Hizmet Ticaretin Economideki ve önemi

Uluslararası ekonominin gelişim süreci incelendiğinde, imalat sanayinin gelişimi ile ortaya çıkan refah artış ve yüksek gelir düzeyine erişilmesi sonucunda zamanla hizmet sektörünün öneminin arttığı ve hizmet sektörü içinde yer alan bankacılık, pazarlama, dağıtım, iletişim, turizm gibi pek çok faaliyetin kendi başına ekonomik gelişme sürecini etkileyen yaşamsal önemde girdiler olduğunun anlaşıldığı görülmektedir. Bu bağlamda, hizmet sektörünün gelişimini genel ekonomik gelişme ve refahın sonucu olarak değil de, daha çok ekonomik gelişmenin ön koşullarından biri olarak değerlendirmek gerekir (Ergün, 2010).

TÜRKİYE HİZMET TİCARETİ İSTATİSTİKLERİ

2013 yılı itibariyle dünya hizmet ihracatı 2012 yılına kıyasla ***%5.5 artışla 4.6*** trilyon $ ve ***dünya hizmet ithalatı %4.3 artışla 4.3*** trilyon $ ve ***hizmet ticareti dengesi %27.7*** artışla ***285*** milyar $'olmuştur. ***2010-13*** döneminde dünya hizmet ***ihracatı %20.9***, dünya hizmet ***ithalatı %20.1*** ve ***denge değeri %36*** artmıştır.

- Türkiye ***hizmet sektörleri ihracatı 2013 yılında 44 milyar $***'la ve 2012 yılına göre ***%8 artışla*** dünya toplam hizmet ihracatından ***%0.9 pay*** almakta, AB'nin tek blok ülke olarak ele alınması durumunda ***16. sırada*** yer almaktadır. AB ülkelerinin ***blok olmaması durumunda*** Türkiye'nin ülkeler arasındaki dünya sıralaması ***27*** olmaktadır. Hizmet ihracatında ***2010*** yılında Türkiye ***34.5 milyar*** $ ile 27***. sırada*** yer almıştır. (bakanlığı, 2018)

Hizmet sektörüne ilişkin kollar aşağıda verilmiştir:

- ***Taşımacılık***
- ***Turizm***
- ***İnşaat Hizmetleri***
- ***Sigorta Hizmetleri***
- ***Finansal Hizmetler***
- ***Diğer Ticari Hizmetler***
- ***Resmi Hizmetleri***
- ***Diğer Hizmetler***

Tablo 3.22. Dünyada ve Türkiye hizmet ticareti istatistikleri (AB ayrı)

TOPLAM İHRACAT (milyar $)						**TOPLAM İTHALAT (milyar $)**					
Sıra	**Ülke**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**Sıra**	**Ülke**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
1	ABD	515	578	621	662	1	ABD	358	391	411	427
2	Almanya	230	253	257	287	2	Almanya	256	284	293	315
3	İngiltere	227	274	280	290	3	Çin	192	236	280	329
4	Çin	170	182	190	207	4	İngiltere	156	171	174	173
5	Fransa	140	161	211	233	5	Japonya	155	165	175	161
6	Japonya	138	143	142	144	6	Fransa	126	141	172	188
7	İspanya	121	148	136	144	7	Hindistan	117	130	127	127
27	**Türkiye**	**33**	**38**	42	44	**35**	**Türkiye**	**18**	**19,6**	**19**	**22**
	DÜNYA	3.665	4.150	4.350	4.623		DÜNYA	3.510	3.867	4.150	4.341

Kaynak: DTÖ Uluslararası Ticaret İstatistikleri, 2014

4. TÜRKİYE VE GİNE ARASINDA DIŞ TİCARET HAREKETLİLİĞİ

Diş Ticaret, gerçekleştiren her iki ülke içinde önemli faydalar Sağlamaktadır (Konak, 2019). İhracatın artması Ülke GSYİH'sını artmaktadır (karataş, 2019: 121)

4.1. Gine'den Türkiye'ye İhraç Edilen Ürünlerin Dış Ticaret Analizi

Gine ülkesi Afrika bölgesindedir. Afrika bölgesinin çok yağışlı ve ılık olması orman ve orman ürünlerinin yaygın olduğunu göstermektedir. Yine Afrika ülkesinin deniz kıyısında oluşu bize deniz ürünülerinin bol olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada hedef ülkelerimiz Gine ve Türkiye olarak orman ve deniz ürünlerinin ihracat ve ithalat verilerilerini yıllara göre kıyas edilecektir.

Tablo 4.1. Gine'den Türkiye'ye satılmış olan mal ve miktarı (2002) (Ü.K. 260)

ISIC	**ISIC ADI**	**Fiyat(Dolar)**
220	Tomrukçuluk	109.864
1399	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Tekstillerin İmalatı	339
1610	Ağaçların Biçilmesi Ve Planyalanması	187.407
2219	Diğer Kauçuk Ürünleri İmalatı	420
Toplam		300.030

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

Gine Cumhuriyeti ile Türkiye arasında ticari ilişkiler 2002 yılında tekstil ve orman ürünleri ticaretleriyle başlamıştır. Gine'nin Türkiye'ye yaptığı ihracata konu ürünlerden Ağaçların biçilmesi ve planlanması ile tomrukçuluk ürün sınıfları fiyat bakımından önde gelenlerdir.

Tablo 4.2. Gine'den Türkiye'ye satılmış olan mal ve miktarı (2003) (Ü.K. 260)

ISIC	**ISIC ADI**	**Fiyat (Dolar)**
220	Tomrukçuluk	292.556
2219	Diğer Kauçuk Ürünleri İmalatı	194
Toplam		292.750

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

Tablo 4.3. Gine'den Türkiye'ye satılmış olan mal ve miktarı (2004) (Ü.K. 260)

ISIC	**ISIC ADI**	**Fiyat (Dolar)**
220	Tomrukçuluk	27.406
311	Deniz balıkçılığı	4.530
2029	Başka Yerde sınıflandırılmış Diğer kimyasal ürünlerin imalatı	1.322
2819	Genel Amaçlı Diğer Makinelerin imalatı	203
Toplam		33.461

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

Gine Türkiye arası ticaret hareketlerinden bir kaçını ele alınmıştır. Geçmiş yıl ile karşılaştırıldığında tomruk ithalatı 2003 yılında 292.556 kadar iken 2004 yılına gelindiğinde 27.406 olarak gerçekleşmiştir. 2004 yılında Gine ülkesinden yeni ürünler olarak, deniz balıkçılığı, başka yerde sınıflandırılmış diğer kimyasal ürünlerin imalatı ve genel amaçlı diğer makinelerin imalatı olarak eklenmiştir. Tabloya baktığımızda toplam olarak 33.461 şeklinde oluşmuştur.

Tablo 4.4. Gine'den Türkiye'ye satılmış olan mal ve miktarı (2005) (Ü.K. 260)

ISIC	ISIC ADI	Fiyat(Dolar)
129	Diğer Çok Yıllık (Uzun Ömürlü) Bitkisel Ürünlerin Yetiştirilmesi	48.388
220	Tomrukçuluk	13.366
311	Deniz balıkçılığı	1.515
1610	Ağaçların Biçilmesi ve Planlanması	83.650
1622	Bina Doğramacılığı Ve Marangozluk Ürünlerinin imalatı	31.853
Toplam		178 772

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

2005 yılına gelindiğinde ise Gine Türkiye ticaretinde tomruk ithalatı 13.366 olarak görülmektedir. Geçmiş yıl ile karşılaştırıldığında ise 14,040 olarak fark oluşmuş ve düşüş olduğu görülmektedir. Deniz balıkçığına bakıldığında ise 1.515 olarak gerçekleşmiştir. Deniz balıkçılığını geçmiş yıl ile karşılaştırma yapıldığında ise 3.025 olarak azalmıştır. 2005 yılında diğer yılda olmayan yeni ithalat ürünleri eklenmiştir. Bunlar çok yıllık bitkisel ürünlerin yetiştirilmesindeki miktar 48.388, ağaçların biçilmesi ve planlanması 83.650, doğramacılığı ve marangozluk ürünlerinin imalatı

31.853 ve toplam 178.772 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 4.5. Gine'den Türkiye'ye satılmış olan mal ve miktarı (2006) (Ü.K. 260)

ISIC	**ISIC ADI**	**Fiyat(Dolar)**
111	Tahılları (pirinç Hariç) Baklagillerin ve yağlı Tohumların yetiştirilmesi	27.805
129	Diğer Çok Yıllık (Uzun Ömürlü) Bitkisel Ürünlerin Yetiştirilmesi	237.487
220	Tomrukçuluk	29.649
311	Deniz Balıkçılığı	35.615
321	Deniz ürünleri yetiştiriciliği	1.138
1610	Ağaçların Biçilmesi Ve Planyalanması	64.968
2620	Bilgisayar Ve Bilgisayar Çevre Birimleri imalatı	405
2710	Elektrik Motoru, Jeneratör, Transformatör ile Elektrik Dağıtım Ve Kontrol Cihazlarının imalatı	156
Toplam		397 223

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

2006 yılında gerçekleştirilen Gine'nin ithalatında yeni eklenen ürünler ise tahılları (pirinç hariç) baklagillerin ve yağlı tohumların yetiştirilmesi, deniz ürünleri yetiştiriciliği, bilgisayar ve bilgisayar çevre birimleri imalatı ve elektrik motoru, jeneratör ve transformatör ile elektrik dağıtım ve kontrol cihazlarının imalatı olarak eklenmiştir. Verileri ise sırası ile 27.805, 1.138, 405 ve 156 olarak gerçekleşmiştir. Gine'nin teknolojik ürünlerini geliştirerek Türkiye'ye satması ülkenin gelişmeye çabaladığını göstermektedir. 2006 yılı Gine, Türkiye ye yapılmış olan toplam ihracat 397.223 olarak gerçekleştirmiştir. Geçmiş yıl ile karşılaştırıldığında ise tomruk ithalatı 13.366 iken, 2006 yıllında 29.649 olarak gerçekleşmiştir. Bu demek oluyor ki iki yıl arasındaki fark artış göstermektedir. Deniz balıkçığına bakıldığında ise 2005 yıllında 1.515 iken, 2006 yıllında ise 35.615 olarak gerçekleşmiştir burada artış olduğunun göstermektedir. Toplam yapılan ihracatı 2006 yılı için 397 223(Dolar) olarak görünmektedir.

Tablo 4.6. Gine'den Türkiye'ye satılmış olan mal ve miktarı (2007) (Ü.K. 260)

ISIC	**ISIC Adı**	**Fiyat(Dolar)**
111	Tahılların (Pirinç Hariç), Baklagillerin Ve Yağlı Tohumların Yetiştirilmesi	140.737
129	Diğer Çok Yıllık (Uzun Ömürlü) Bitkisel Ürünlerin Yetiştirilmesi	193.007
130	Dikim İçin Bitki Yetiştirilmesi	4.314
149	Diğer Hayvan Yetiştiriciliği	1.235
311	Deniz Balıkçılığı	34.339
1010	Etin İşlenmesi Ve Saklanması	338.210
2710	Elektrik Motoru, Jeneratör, Transformatör İle Elektrik Dağıtım Ve Kontrol Cihazlarının İmalatı	4.878
Toplam		716.720

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

2007 yılında gerçekleştirilen Gine'nin ithalatında yeni eklenen ürünler ise etin işlenmesi ve saklanması, dikim için bitki yetiştirilmesi olarak eklenmiştir. Verileri ise sırası ile etin işlenmesi ve saklanması 2007 yılı için 338 210 kaydedilmiştir, dikim için bitki yetiştirilmesi için 2007 yılı için 4 313 olarak gerçekleştirmiştir.

Tahılların (pirinç hariç), baklagillerin ve yağlı tohumların yetiştirilmesi Gine tarafında yapılan ihracatı 2006 yılı 27.805 ve 2007 yılı için 140 737 olarak kaydedilmiştir. Bu demek oluyor ki bir artış olarak kaydedilmiştir. Geçmiş yıl ile karşılaştırıldığında ise diğer çok yıllık (uzun ömürlü) bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi 2006 yılı için 237.487 ve 2007 yılı için 193 007 olarak verilmiştir. Bu demek oluyor ki iki yıl arasındaki fark azalma göstermektedir. Deniz balıkçığına bakıldığında ise 2006 yıllında 35.615 ve 2007 yıllında bakıldığında 34 339 olarak kaydedilmiştir. Bu demek oluyor ki hafif bir azalma olmuştur. 2007 yıllında toplam yapılan ihracatı 716 720 (Dolar) olarak kaydedilmiştir.

Tablo 4.7. Gine'den Türkiye'ye satılmış olan mal ve miktarı (2008) (Ü.K. 260)

ISIC	**ISIC Adı**	**Fiyat(Dolar)**
111	Tahılların (Pirinç Hariç), Baklagillerin Ve Yağlı Tohumların Yetiştirilmesi	670 378
129	Diğer Çok Yıllık (Uzun Ömürlü) Bitkisel Ürünlerin Yetiştirilmesi	136 080
149	Diğer hayvan yetiştiriciliği	53 603
311	Deniz Balıkçılığı	176 198
321	Deniz Ürünleri Yetiştiriciliği	3 147
899	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	5 117
2420	Değerli Ana Metaller Ve Diğer Demir Dışı Metallerin imalatı	4.993.802
Toplam		6.038.325

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

2008 yılına geldiğinde ise Gine Türkiye ticaretinde tahılların (pirinç hariç), baklagillerin ve yağlı tohumların yetiştirilmesi 670 378 (Dolar) geçmiş yıl ile karşılaştırıldığında 2007 yılı için 140 737 olarak kaydedilmiştir. Bu demek oluyor ki iki yıl arasındaki bir artma ile kaydedilmiştir. Diğer çok yıllık (Uzun Ömürlü) bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi ise 2008 yılana 136 080 ve 2007 yıla ise 193 007 bu demek oluyor ki bir azaltma olmuştur. Deniz balıkçılığını geçmiş yıl ile karşılaştırma yapıldığında ise 2007 için 34 339 ve 2008 yılı için 176 198 (Dolar) olarak kaydedilmiştir. 2008 yılı için toplam yapılan ihracatı 6.038.325(Dolar) kadar yükselmiştir.

Tablo 4.8. Gine'den Türkiye'ye satılmış olan mal ve miktarı (2009) (Ü.K. 260)

ISİC	**ISIC Adı**	**Fiyat(Dolar)**
111	Tahılların (Pirinç Hariç), Baklagillerin Ve Yağlı Tohumların Yetiştirilmesi	465 957
149	Diğer Hayvan Yetiştiriciliği	36 056
311	Deniz Balıkçılığı	198 645
321	Deniz Ürünleri Yetiştiriciliği	1 562
2813	Diğer Pompa, Kompresör, Musluk Ve Vana imalatı	3 116
2819	Genel Amaçlı Diğer Makinelerin imalatı	12 430
2824	Maden, Taş Ocağı Ve İnşaat Makineleri imalatı	150 000
3830	Materyallerin Geri Kazanımı	54 423
Toplam		922 189

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

2009 yılında gerçekleştirilen Gine'nin ithalatında yeni eklenen ürünler ise diğer pompa, kompresör, musluk ve vana imalatı. Geçmiş yıl ile karşılaştırıldığında ise tahılların (pirinç hariç), baklagillerin ve yağlı tohumların yetiştirilmesi 2009 yıllında 465 957, 2008 yıllında ise 670 378 olarak görünmektedir. Bu demek oluyor ki iki yıl arasındaki bir azaltma olmuştur. Diğer hayvan yetiştiriciliği ise 2008 yıllında 53 603 iken 2009 yıllında 36 056 olarak kaydedilmiştir, Bu demek oluyor ki bir azalma oldu.

Deniz Ürünleri Yetiştiriciliği ise 2009 yıllında bakiliğimde 1 562, ve 2008 yıllında 3 147 olarak görünmektedir. Bu demek oluyor ki bir azalma oldu. Toplam yapılan ihracat bakiliğimizde 2009 yıllında için 922 189 (Dolar) olarak görünmektedir.

Tablo 4.9. Gine'den Türkiye'ye satılmış olan mal ve miktarı (2010) (Ü.K. 260)

ISIC	ISIC Adı	Fiyat(Dolar)
111	Tahılların (pirinç hariç), baklagillerin ve yağlı tohumların yetiştirilmesi	2.068.792
129	Diğer çok yıllık (Uzun ömürlü) bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	61 236
149	Diğer hayvan yetiştiriciliği	56 756
311	Deniz balıkçılığı	157 331
321	Deniz ürünleri yetiştiriciliği	363
1010	Etin işlenmesi ve saklanması	46.800
1079	Başka yerde Sınıflandırılmamış diğer gıda maddelerinin imalatı	20 318
1610	Ağaçların biçilmesi Ve planyalanması	11 972
2420	Değerli ana metaller Ve diğer demir Dışı metallerin imalatı	86.254
3811	Tehlikesiz atıkların toplanması	145 092
Toplam		2.654.914

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

2010 yılında gerçekleştirilen Gine'nin ithalatında yeni eklenen ürünler ise diğer çok yıllık (uzun ömürlü) bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi, Etin işlenmesi ve saklanması,

Başka yerde Sınıflandırılmamış diğer gıda maddelerinin imalatı, geçmiş yıl ile karşılaştırıldığında ise tahılların (pirinç hariç), baklagillerin ve yağlı tohumların yetiştirilmesi 2009 yıllında 465 957 iken, 2010 yıllında 2.068.792 kadar yükselmiştir.

Bu demek oluyor ki iki yıl arasındaki bir artma olmuştur, diğer hayvan yetiştiriciliği ise 2009 yıllında 36 056 iken, 2010 yıllında ise 56 756 kadar yükseldiğini göstermektedir. Deniz balıkçılığı 2009 yıllında 198 645 iken, 2010 yıllında 157 331 kadar düşüş göstermektedir. Toplam yapılan ticaret 2010 yılı için 2.654.914 olarak kaydedilmiştir.

Tablo 4.10. Gine'den Türkiye'ye satılmış olan mal ve miktarı (2011) (Ü.K. 260)

ISIC	ISIC Adı	Fiyat(Dolar)
111	Tahılların (Pirinç Hariç), Baklagillerin Ve Yağlı Tohumların Yetiştirilmesi	1 547 961
125	Diğer Ağaç Ve Çalı Meyvelerinin Ve Sert Kabuklu Meyvelerin Yetiştirilmesi	22 868
149	Diğer Hayvan Yetiştiriciliği	55 703
222	Tomrukçuluk	50 527
321	Deniz Balıkçılığı	203 425
1010	Etin İşlenmesi Ve Saklanması	52 931
1200	Tütün Ürünleri İmalatı	209
1410	Kürk Hariç, Giyim Eşyası İmalatı	223
1430	Örme (Trikotaj) Ve	944
1610	Ağaçların Biçilmesi Ve Plan yalanması	18 793
Toplam		1.953.584

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

2011 yılında gerçekleştirilen Gine'nin ithalatında yeni eklenen ürünler ise tütün ürünleri imalatı ve tomrukçuluk, geçmiş yıl ile karşılaştırıldığında ise tahılların (pirinç hariç), baklagillerin ve yağlı tohumların yetiştirilmesi 2010 yıllında 2.068.792 iken, 2011 yıllında 1 547 961 olarak olmaktadır azalış olmuştur.

Diğer Ağaç ve çalı meyvelerinin ve sert kabuklu meyvelerin yetiştirilmesi ise 2010 yıllında 61 236 iken, 2011 yıllında ise 55 703 azaltma olmuştur, Diğer hayvan

yetiştiriciliği batiğimde 2010 yıllında 56 756 iken, 2011 yıllında 55 703 oldu, Bu demek oluyor ki 2011 de 2010 yıla göre bir azalma olmuştur. 2011 yılı için toplam ihracat 1.953.584 olarak kaydedilmiştir.

Tablo 4.11. Gine'den Türkiye'ye satılmış olan mal ve miktarı (2012) (Ü.K.260)

ISIC	ISIC Adı	Fiyat(Dolar)
111	Tahılların (Pirinç Hariç), Baklagillerin Ve Yağlı Tohumların Yetiştirilmesi	2 723 977
125	Diğer Ağaç Ve Çalı Meyvelerinin Ve Sert Kabuklu Meyvelerin Yetiştirilmesi	14 169
129	Diğer Çok Yıllık (Uzun Ömürlü) Bitkisel Ürünlerin Yetiştirilmesi	437.724
130	Dikim İçin Bitki Yetiştirilmesi	5 706
149	Diğer Hayvan Yetiştiriciliği	28 164
311	Deniz Balıkçılığı	136 002
1020	Balık, Kabuklu Deniz Hayvanları	795.350
1610	Ağaçların Biçilmesi Ve Plan yalanması	29 615
2011	Temel Kimyasal Maddelerin İmalatı	199
2420	Değerli Ana Metaller Ve Diğer Demir Dışı Metallerin imalatı	632 170
2630	İletişim Donanımlarının imalatı	164
2790	Diğer Elektrikli Donanımların imalatı	161
Toplam		4.803.401

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

2012 yılına gelindiğinde ise Gine Türkiye ticaretinde tahılların (pirinç hariç), baklagillerin ve yağlı tohumların yetiştirilmesi ithalatı 2 723 977, 2011 yıllında ise bu 1 547 961 olarak vardı, Bu demek oluyor ki iki yıl arasındaki bir artma olmuştur, Deniz Balıkçılığı ise 2011 yıllına 203 425 ve 2012 yıllında 136 002 olarak kaydedilmiştir. Bu demek oluyor ki bir önceki yılla göre hafif azaltma oldu. Diğer ağaç ve çalı meyvelerinin ve sert kabuklu meyvelerin yetiştirilmesi ise 2011 yıllına 22 868 olarak kaydedilmiştir**,** 2012 ise 14 169 bu demek oluyor 2011 göre azaldı. Deniz Balıkçılığı ise 2011 yıllına 203 425(Dolar) ve 2012 yıllında 136 002 kadar azalmıştır. Genel olarak 2012'de yapılan ticarete baktığımızda toplam 4 803 401(Dolar) yapılmıştır.

Tablo 4.12**.** Gine'den Türkiye'ye satılmış olan mal ve miktarı (2013) (Ü.K.260)

ISIC	ISIC Adı	Fiyat(Dolar)
111	Tahılların(Pirinç Hariç) Baklagillerin ve Yağlı Tohumların yetiştirilmesi	2 312 810
125	Diğer Ağaç Ve Çalı Meyvelerinin Ve Sert Kabuklu Meyvelerin Yetiştirilmesi	86 780
149	Diğer Hayvan Yetiştiriciliği	23 564
311	Deniz Balıkçılığını	49 199
1020	Balık, Kabuklu Deniz Hayvanları Ve Yumuşakçaların İşlenmesi Ve Saklanması	7 149 894
1610	Ağaçların Biçilmesi Ve Plan yalanması	1 891
22 20	Plastik Ürünlerin İmalatı	2 276
2420	Değerli Ana Metaller Ve Diğer Demir Dışı Metallerin İmalatı	2 799 142
2596	Çatal-Bıçak Takımı, El Aletleri Ve Genel Hırdavat Malzemeleri İmalatı	33 835
2599	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Fabrikasyon Metal Ürünlerin İmalatı	5.245
2610	Elektronik Bileşenlerin Ve Devre Kartlarının İmalatı	159
2630	İletişim Donanımlarının İmalatı	258
2813	Diğer Pompa, Kompresör, Musluk Ve Vana İmalatı	17 414
2819	Genel Amaçlı Diğer Makinelerin İmalatı	110
2824	Maden, Taş Ocağı Ve İnşaat Makineleri İmalatı	35 665
Toplam		12.518.245

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

2013 yılına gelindiğinde ise Gine Türkiye ticaretinde tahılların(pirinç hariç) baklagillerin ve yağlı tohumların yetiştirilmesi ithalatı 2 312 810 olarak görülmektedir. Geçmiş yıl ile karşılaştırıldığında 2012 yıllında 2 723 977 oluşmuş ve düşüş olduğu görülmektedir. Deniz balıkçığına bakıldığında 2013 ise 49 199 olarak gerçekleşmiştir. Deniz balıkçılığını geçmiş yıl ile karşılaştırma yapıldığında 2012 yıllına ise 136 002 olarak yükselmiştir. 2013 yılında diğer yılda olmayan yeni ithalat ürünleri eklenmiştir.

2013 yıllında toplam yapılan Gine'den, Türkiye'ye ihracatı toplam olarak 12 518 245(Dolar) kaydedilmiştir.

Tablo 4.13. Gine'den Türkiye'ye satılmış olan mal ve miktarı (2014) (Ü.K.260)

ISIC	ISIC Adı	Fiyat(Dolar)
111	Tahılların (Pirinç Hariç), Baklagillerin Ve Yağlı Tohumların Yetiştirilmesi	2 334 981
125	Diğer Ağaç Ve Çalı Meyvelerinin Ve Sert Kabuklu Meyvelerin Yetiştirilmesi	32 955
127	İçecek Üretiminde Kullanılan Bitkisel Ürünlerin Yetiştirilmesi	2 664
149	Diğer Hayvan Yetiştiriciliği	8.133
311	Deniz Balıkçılığı	122 689
1020	Balık, Kabuklu Deniz Hayvanları Ve Yumuşakçaların İşlenmesi Ve Saklanması	202 475
1200	Tütün Ürünleri İmalatı	139
1610	Ağaçların Biçilmesi Ve Plan yalanması	45 061
2420	Değerli Ana Metaller Ve Diğer Demir Dışı Metallerin İmalatı	743.604
3811	Tehlikesiz Atıkların toplanması	1.916.224
Toplam		5 408 925

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

2014 yılına gelindiğinde ise Gine Türkiye ticaretinde tahılların(pirinç hariç) baklagillerin ve yağlı tohumların yetiştirilmesi ithalatı 2 334 981 olarak görülmektedir. Geçmiş yıl ile karşılaştırıldığında 2013 yıllında 2 312 810 oluşmuş ve düşüş olduğu görülmektedir, öteki ağaç ve çalı meyvelerinin ve sert kabuklu meyvelerin büyütülmesi ise 2014 yıllında 32 955(Dolar) ve 2013 yıllında 86 780 olarak kaydedilmişti, Bu demek oluyor ki bir önceki yılla göre azaltma oldu.

Diğer hayvan yetiştiriciliği ise 2013 yıllına göre 23 564 olarak kaydedilmişti ve 2014 yıllına 8.133(Dolar) olarak gösterilmektedir, azalma olmuştu, deniz balıkçılığı 2014 yıllında 122 689 ve 2013 yıllında 49 199 olarak kaydedilmiştir, bu demek oluyor ki artmıştır. 2014 yıllında toplam yapılan ticareti ise 5 408 925 ulaşmıştır.

Tablo 4.14. Gine'den Türkiye'ye satılmış olan mal ve miktarı (2015) (Ü.K.260)

ISIC	**ISIC Adı**	**Fiyat(Dolar**
111	Tahılların (pirinç hariç), baklagillerin ve Yağlı tohumların yetiştirilmesi	3.442.064
125	Diğer ağaç ve çalı meyvelerinin ve Sert kabuklu meyvelerin yetiştirilmesi	393
149	Diğer hayvan yetiştiriciliği	6 461
311	Deniz balıkçığı	106 153
321	Deniz ürünleri yetiştiriciliği	910
710	Demir cevheri madenciliği	664
1030	Sebze ve meyvelerin işlenmesi Ve saklanması	438
1610	Ağaçların biçilmesi Ve Planyalanması	98 568
2420	Değerli Ana metaller Ve diğer demir dışı Metallerin İmalatı	164 378
2620	Bilgisayar ve bilgisayar çevre birimleri imalatı	393
Toplam		3 820 420

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

2015 yılında Gine'nin ihracatı tahılların (pirinç hariç), baklagillerin ve yağlı tohumların yetiştirilmesi 3.442.064, 2014 yıllında ise 2 334 981 olarak gösterilmektedir, bu demek oluyor ki bir artış oldu.

Öteki ağaç ve çalı meyvelerinin ve Sert kabuklu meyvelerin yetiştirilmesi ise 2015 yıllında 393 olarak verilmişti ve 2014 yıllında 32 955(Dolar) olarak görünmektedir.

Bu demek oluyor ki bir azalma oldu bir önceki yıla göre, değerli ana metaller ve diğer demir dışı metallerin imalatı ise 2014 yıllında 743.604 ve 2015 yıllında ile karşılama yapıldığında 164 378(Dolar) olarak görünmektedir. Bu demek oluyor ki artış olduğu görülmektedir. 2015 yıllında yapılan toplam ihracatı 3 820 4208(Dolar) oldu.

Tablo 4.15. Gine'den Türkiye'ye satılmış olan mal ve miktarı (2016) (Ü.K.260)

ISIC	ISIC Adı	Fiyat(Dolar)
111	Tahılların (Pirinç Hariç), Baklagillerin Ve Yağlı Tohumların Yetiştirilmesi	5 863 425
125	Diğer Ağaç Ve Çalı Meyvelerinin Ve Sert Kabuklu Meyvelerin Yetiştirilmesi	35 233
127	İçecek Üretiminde Kullanılan Bitkisel Ürünlerin Yetiştirilmesi	332 045
149	Diğer Hayvan Yetiştiriciliği	3 534
311	Deniz Balıkçılığı	87 662
1610	Ağaçların Biçilmesi Ve Planyalanması	36 340
2396	Taş Ve Mermerin Kesilmesi, Şekil Verilmesi Ve Kullanılabilir Hale Getirilmesi	6 404
2610	Elektronik Bileşenlerin Ve Devre Kartlarının Imalatı	254
2790	Diğer Elektrikli Donanımların imalatı	2 099
Toplam		6.367.006

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

2016 yılında Gine'nin ihracatı tahılların (pirinç hariç), baklagillerin ve yağlı tohumların yetiştirilmesi 5 863 425 olarak verilmişti, 2015 yıllına ile karşıladığımızda 3.442.064 olarak gösterilmişti bu demek oluyor ki artış olduğu görülmektedir, diğer ağaç ve çalı meyvelerinin ve sert kabuklu meyvelerin yetiştirilmesi ise 2015 yıllında 393 iken, 2016 yıllında 35 233 kadar yükselmiştir. Diğer hayvan yetiştiriciliği ise 2016 yıllında 3 534 iken, 2015 yıllında 6 461 olarak görünmektedir bu demek bir önceki yıla göre azalış olduğunu göstermektedir. 2016 yıla toplam yapılan ihracatı 6. 367.006(Dolar) olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.16. Gine'den Türkiye'ye satılmış olan mal ve miktarı (2017) (Ü.K.260)

ISIC	**ISIC Adı**	**Fiyat(Dolar)**
111	Tahılların (Pirinç Hariç), Baklagillerin Ve Yağlı Tohumların Yetiştirilmesi	3 695 116
127	İçecek Üretiminde Kullanılan Bitkisel Ürünlerin Yetiştirilmesi	1 626 906
311	Deniz Balıkçılığı	54 311
1074	Makarna, Şehriye, Kuskus Ve Benzeri Unlu Mamullerin imalatı	13 080
2420	Değerli Ana Metaller Ve Diğer Demir Dışı Metallerin imalatı	12 680 403
2593	Çatal-Bıçak Takımı, El Aletleri Ve Genel Hırdavat Malzemeleri imalatı	814
2610	Elektronik Bileşenlerin Ve Devre Kartlarının imalatı	543
2710	Elektrik Motoru, Jeneratör, Transformatör Ile Elektrik Dağıtım Ve Kontrol Cihazlarının imalatı	667
2732	Diğer Elektronik Ve Elektrik Telleri Ve Kablolarının imalatı	14 664
2819	Genel Amaçlı Diğer Makinelerin imalatı	19 482
2822	Metal İşleme Makineleri Ve Takım Tezgâhları imalatı	1 765
2829	Diğer Özel-Amaçlı Makinelerin imalatı	1 260
Toplam		18.109.011

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

2017 yılında Gine'nin ihracatı tahılların (pirinç hariç), baklagillerin ve yağlı tohumların yetiştirilmesi bir azalış olduğuna gösteriyor, elektronik bileşenlerin ve devre kartlarının imalatı ise bir azalış olduğuna görünmektedir. Ve diğer elektrikli donanımların imalatı azalış olduğuna ortada görünmektedir. Toplam yapılan ihracatı ise 2017 yılın 2016 yıla göre 2 kat fazla ihracat yapılmaktadır.

Tablo 4.17. Gine'den Türkiye'ye satılmış olan mal ve miktarı (2018)

ISIC	**ISIC Adı**	**Fiyat(Dolar)**
111	Tahılların (Pirinç Hariç), Baklagillerin Ve Yağlı Tohumların Yetiştirilmesi	4 159 454
127	İçecek Üretiminde Kullanılan Bitkisel Ürünlerin Yetiştirilmesi	282 649
149	Diğer Hayvan Yetiştiriciliği	6.743
311	Deniz Balıkçılığı	114 436
810	Kum, Kil Ve Taş Ocakçılığı	601
899	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	45 373
2011	Temel Kimyasal Maddelerin imalatı	13 577
2420	Değerli Ana Metaller Ve Diğer Demir Dışı Metallerin imalatı	61.697.747
2610	Elektronik Bileşenlerin Ve Devre Kartlarının imalatı	185
2640	Tüketici Elektronik Ürünlerinin imalatı	468
2651	Ölçme, Test Etme, Yönlendirme Ve Kontrol Teçhizatı imalatı	10 652
2813	Diğer Pompa, Kompresör, Musluk Ve Vana imalatı	60 823
Toplam		66.392.708

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

2018 yılında Gine'nin ihracatı tahılların (pirinç hariç), baklagillerin ve yağlı tohumların yetiştirilmesi bir artış kaydetmektedir, İçecek üretiminde kullanılan bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi bir artış olduğuna görünmektedir. Toplam yapılan Gine'den Türkiye'ye ihracatı 2018 Yılı, 2017 yıla göre bir artış olduğuna görünmektedir.

4.2. Türkiye'den Gine'ye İhraç Edilen Ürünlerin Diş Ticaret Analizi;

Tablo 4.18. Türkiye'den Gine'ye satılmış olan mal ve miktarı (2002) (Ü.K.260)

ISIC	**ISIC Adı**	**İhracat Dolar**
1030	Sebze Ve Meyvelerin İşlenmesi Ve Saklanması	243
1061	Öğütülmüş Hububat Ve Sebze Ürünleri imalatı	26.829
1071	Fırın Ürünleri imalatı	1.036.803
1073	Kakao, Çikolata Ve Şekerleme imalatı	816.695
1074	Makarna, Şehriye, Kuskus Ve Benzeri Unlu Mamullerin imalatı	7.840

Tablo 4.18.'nin Devamı

1079	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Gıda Maddelerinin imalatı	20.420
1392	Giyim Eşyası Dışındaki Tamamlanmış Tekstil Ürünlerinin imalatı	241
1399	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Tekstillerin imalatı	358
1410	Kürk Hariç, Giyim Eşyası imalatı	278.068
1430	Örme (Trikotaj) Ve Tığ Işı Ürünlerin imalatı	16.443
1701	Kâğıt Hamuru, Kâğıt Ve Mukavva imalatı	60.616
1702	Oluklu Kağıt Ve Oluklu Mukavva imalatı Ile Kağıt Ve Mukavvadan Yapılan Ambalaj Kutuları imalatı	602
1709	Kâğıt Ve Mukavvadan Diğer Ürünlerin imalatı	35.488
1811	Basım	103
2011	Temel Kimyasal Maddelerin imalatı	2 310
2023	Sabun Ve Deterjan, Temizlik Ve Parlatıcı Maddeleri; Parfüm; Kozmetik Ve Tuvalet Malzemeleri Imalatı	380.749
2029	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Kimyasal Ürünlerin imalatı	37.707
2211	İç Ve Dış Lastik imalatı	364.199
2220	Plastik Ürünlerin imalatı	62 156
2310	Cam Ve Cam Ürünleri imalatı	6 343
2392	Kilden İnşaat Malzemeleri imalatı	68.044
2393	Diğer Porselen Ve Seramik Ürünlerin imalatı	376
2394	Çimento, Kireç Ve Alçı imalatı	693.919
2395	Beton, Çimento Ve Alçıdan Yapılmış Eşyaların imalatı	739
2396	Taş Ve Mermerin Kesilmesi, Şekil Verilmesi Ve Kullanılabilir Hale Getirilmesi	54.252
2399	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünlerin imalatı	2.206
2410	Ana Demir Ve Çelik imalatı	429.786
2511	Metal Yapı Malzemeleri imalatı	350
2593	Çatal-Bıçak Takımı, El Aletleri Ve Genel Hırdavat Malzemeleri imalatı	8 668
2599	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Fabrikasyon Metal Ürünlerin imalatı	626.951
2610	Elektronik Bileşenlerin Ve Devre Kartlarının imalatı	1 446
2620	Bilgisayar Ve Bilgisayar Çevre Birimleri imalatı	10.420
2030	İletişim Donanımlarının imalatı	1.150
2640	Tüketici Elektronik Ürünlerinin imalatı	54.891
2651	Ölçme, Test Etme, Yönlendirme Ve Kontrol Teçhizatı imalatı	479
2710	Elektrik Motoru, Jeneratör, Transformatör Ile Elektrik Dağıtım Ve Kontrol Cihazlarının imalatı	45.806
2732	Diğer Elektronik Ve Elektrik Telleri Ve Kablolarının imalatı	267.139
2740	Elektrikli Aydınlatma Ekipmanlarının imalatı	1.582
2750	Ev Aletleri imalatı	138.539
2790	Diğer Elektrikli Donanımların imalatı	2.547

Tablo 4.18.'nin devamı

2816	Kaldırma Ve Taşıma Donanımları imalatı	320
2817	Büro Makineleri Ve Donanımları imalatı Bilgisayarlar Ve Çevre Birimleri Hariç	9.870
2819	Genel Amaçlı Diğer Makinelerin imalatı	331.679
2824	Maden, Taş Ocağı Ve İnşaat Makineleri imalatı	6.147
2825	Gıda, İçecek Ve Tütün İşleme Makineleri imalatı	282
2826	Tekstil, Giyim Eşyası Ve Deri Üretiminde Kullanılan Makinelerin imalatı	1.420
2829	Diğer Özel-Amaçlı Makinelerin imalatı	1.058
3091	Motosiklet imalatı	155.433
3092	Bisiklet Ve Engelli Aracı imalatı	250
3100	Mobilya imalatı	22.003
Toplam		6.091.965

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

2002 yılında Türkiye'nin ihracatı fırın Ürünleri imalatı, kakao çikolata , Şekerleme imalatı Ve kürk Hariç, Giyim Eşyası imalatı gibi ön sırada görünmektedir.

Tablo 4.19. Türkiye'den Gine'ye satılmış olan mal ve miktarı (2003) (Ü.K. 260)

ISIC	**ISIC Adı**	**İhracat(Dolar)**
124	Yumuşak Çekirdekli Meyvelerin Ve Sert Çekirdekli Meyvelerin Yetiştirilmesi	12.631
1030	Sebze Ve Meyvelerin İşlenmesi Ve Saklanması	990
1040	Bitkisel Ve Hayvansal Sıvı Ve Katı Yağların imalatı	6.466
1061	Öğütülmüş Hububat Ve Sebze Ürünleri imalatı	485.159
1062	Nişasta Ve Nişastalı Ürünlerin imalatı	215
1071	Fırın Ürünleri imalatı	1.350.675
1073	Kakao, Çikolata Ve Şekerleme imalatı	1.110.746
1074	Makarna, Şehriye, Kuskus Ve Benzeri Unlu Mamullerin imalatı	10.488
1079	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Gıda Maddelerinin imalatı	66.564
1200	Tütün Ürünleri imalatı	103.408
1312	Dokuma	132
1392	Giyim Eşyası Dışındaki Tamamlanmış Tekstil Ürünlerinin imalatı	228.695
1399	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Tekstillerin imalatı	137
1410	Kürk Hariç, Giyim Eşyası imalatı	141
1512	Bavul, El Çantası Ve Benzerleri İle Saraçlık Ve Koşum Takımı imalatı (Deri Giyim Eşyası Hariç)	160
1621	Ahşap Plaka Ve Levha imalatı	15.098
1622	Bina Doğramacılığı Ve Marangozluk Ürünlerinin imalatı	29.516

Tablo 4.19.'nin Devamı

Tablo 4.19.'nin Devamı

1701	Kâğıt Hamuru, Kâğıt Ve Mukavva imalatı	31.719
1702	Oluklu Kâğıt Ve Oluklu Mukavva imalatı ile Kâğıt Ve Mukavvadan Yapılan Ambalaj Kutuları imalatı	346.412
1709	Kâğıt Ve Mukavvadan imalatı	37.625
2011	Temel Kimyasal Maddelerin imalatı	541
2021	Haşere Ilaçları Ve Diğer Zirai-Kimyasal Ürünlerin imalatı	11.040
2023	Sabun Ve Deterjan, Temizlik Ve Parlatıcı Maddeleri; Parfüm; Kozmetik Ve Tuvalet Malzemeleri imalatı	332.094
2211	Iç Ve Dış Lastik imalatı	145.965
2220	Plastik Ürünlerin imalatı	296.592
2310	Cam Ve Cam Ürünleri imalatı	38.334
2392	Kilden İnşaat Malzemeleri imalatı	8.243
2393	Diğer Porselen Ve Seramik Ürünlerin imalatı	2.281
2394	Çimento, Kireç Ve Alçı imalatı	660.110
2399	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünlerin imalatı	4.802
2410	Ana Demir Ve Çelik imalati	507.692
2420	Değerli Ana Metaller Ve Diğer Demir Dışı Metallerin imalatı	18.659
2511	Metal Yapı Malzemeleri imalatı	8.105
2512	Metal Tank, Rezervuar Ve Muhafaza Kapları imalatı	1.767
2593	Çatal-Bıçak Takımı, El Aletleri Ve Genel Hırdavat Malzemeleri imalatı	14.226
2599	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Fabrikasyon Metal Ürünlerin imalatı	813.775
2610	Elektronik Bileşenlerin Ve Devre Kartlarının imalatı	901
2620	Bilgisayar Ve Bilgisayar Çevre Birimleri imalatı	22.866
2630	İletişim Donanımlarının imalatı	4.317
2640	Tüketici Elektronik Ürünlerinin imalatı	39.729
2651	Ölçme, Test Etme, Yönlendirme imalatı	274
2710	Elektrik Motoru, Jeneratör, Transformatör Ile Elektrik Dağıtım Ve Kontrol Cihazlarının imalatı	33.944
2732	Diğer Elektronik Ve Elektrik Telleri Ve Kablolarının imalatı	178.029
2740	Elektrikli Aydınlatma Ekipmanlarının imalatı	602
2750	Ev Aletleri imalatı	102.042
2790	Diğer Elektrikli Donanımların imalatı	6.313
2813	Diğer Pompa, Kompresör, Musluk Ve Vana imalatı	4.945
2816	Kaldırma Ve Taşıma Donanımları imalatı	36.012
2819	Genel Amaçlı Diğer Makinelerin imalatı	135.222
2821	Tarım Ve Ormancılık Makineleri imalatı	82.500
2822	Metal İşleme Makineleri Ve Takım Tezgahları imalatı	20.897
2824	Maden, Taş Ocağı Ve İnşaat Makineleri imalatı	6147
2829	Diğer Özel-Amaçlı Makinelerin imalatı	238
2920	Motorlu Kara Taşıtları Karoseri (Kaporta) imalatı; Treyler (Römork) Ve Yarı Treyler (Yarı Römork) imalatı	45.000

Tablo 4.19.'nin Devamı

2930	Motorlu Kara Taşıtları İçin Parça Ve Aksesuar imalatı	8.613
3100	Mobilya imalatı	80.506
3290	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer İmalat	2.273
Toplam		7.512.573

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

Tablo 4.20. Türkiye'den Gine'ye satılmış olan mal ve miktarı (2004) (Ü.K.260)

ISIC	ISIC Adı	İhracat Dolar
111	Tahılların (Pirinç Hariç), Baklagillerin Ve Yağlı Tohumların Yetiştirilmesi	3.435
810	Kum, Kil Ve Taş Ocakçılığı	30.506
1030	Sebze Ve Meyvelerin İşlenmesi Ve Saklanması	79.561
1040	Bitkisel Ve Hayvansal Sıvı Ve Katı Yağların imalatı	3.302
1050	Süt Ürünleri imalatı	1.576
1061	Öğütülmüş Hububat Ve Sebze Ürünleri imalatı	51.673
1071	Fırın Ürünleri imalatı	928.957
1073	Kakao, Çikolata Ve Şekerleme imalatı	429.532
1074	Makarna, Şehriye, Kuskus Ve Benzeri Unlu Mamullerin imalatı	48.425
1075	Hazır Yemeklerin Ve Yiyeceklerin imalatı	189
1079	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Gıda Maddelerinin imalatı	32.220
1392	Giyim Eşyası Dışındaki Tamamlanmış Tekstil Ürünlerinin imalatı	182.253
1394	Halat, Ip, Sicim Ve Ağ imalatı	283
1399	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Tekstillerin imalatı	298.539
1410	Kürk Hariç, Giyim Eşyası imalatı	27.364
1520	Ayakkabı, Terlik Vb. imalatı	6.103
1622	Bina Doğramacılığı Ve Marangozluk Ürünlerinin imalatı	2.090
1701	Kâğıt Hamuru, Kâğıt Ve Mukavva imalatı	16.203
1702	Oluklu Kâğıt Ve Oluklu Mukavva imalatı Ile Kâğıt Ve Mukavvadan Yapılan Ambalaj Kutuları imalatı	158.002
1709	Kâğıt Ve Mukavvadan Diğer Ürünlerin imalatı	55.630
1920	Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri imalatı	281
2011	Temel Kimyasal Maddelerin imalatı	3.420
2121	Haşere İlaçları Ve Diğer Zirai-Kimyasal Ürünlerin imalatı	19.509
2022	Boya, Vernik Ve Benzeri Kaplayıcı Maddeler Ile Matbaa Mürekkebi Ve Macun imalatı	22.845
2023	Sabun Ve Deterjan, Temizlik Ve Parlatıcı Maddeleri; Parfüm; Kozmetik Ve Tuvalet Malzemeleri imalatı	337.065
2029	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Kimyasal Ürünlerin imalatı	71.738
2211	İç Ve Dış Lastik imalatı	68.108

Tablo 4.20.'nin Devamı

2219	Diğer Kauçuk Ürünleri imalatı	8.777
2220	Plastik Ürünlerin imalatı	147.495
2310	Cam Ve Cam Ürünleri imalatı	56.689
2393	Diğer Porselen Ve Seramik Ürünlerin imalatı	440
2394	Çimento, Kireç Ve Alçı imalatı	1.027.198
2395	Beton, Çimento Ve Alçıdan Yapılmış Eşyaların imalatı	154.043
2396	Taş Ve Mermerin Kesilmesi, Şekil Verilmesi Ve Kullanılabilir Hale Getirilmesi	64.020
2399	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünlerin imalatı	20.095
2410	Ana Demir Ve Çelik imalatı	1.148.863
2420	Değerli Ana Metaller Ve Diğer Demir Dışı Metallerin imalatı	187
2431	Demir Ve Çelik Dökümü	82.741
2511	Metal Yapı Malzemeleri imalatı	176.721
2593	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Fabrikasyon Metal Ürünlerin imalatı	53.636
2599	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Fabrikasyon Metal Ürünlerin İmalatı	445.693
2620	Bilgisayar Ve Bilgisayar Çevre Birimleri imalatı	16.237
2651	Ölçme, Test Etme, Yönlendirme Ve Kontrol Teçhizatı imalatı	10.594
2710	Elektrik Motoru, Jeneratör, Transformatör ile Elektrik Dağıtım Ve Kontrol Cihazlarının imalatı	114.076
2732	Diğer Elektronik Ve Elektrik Telleri Ve Kablolarının imalatı	334.993
2740	Elektrikli Aydınlatma Ekipmanlarının imalatı	10.211
2750	Ev Aletleri imalatı	123.220
2790	Diğer Elektrikli Donanımların imalatı	2.211
2811	Motor Ve Türbin imalatı	332
2813	Diğer Pompa, Kompresör, Musluk Ve Vana imalatı	3.585
2816	Kaldırma Ve Taşıma Donanımları İmalatı	36.873
2817	Büro Makineleri Ve Donanımları İmalatı (Bilgisayarlar Ve Çevre Birimleri Hariç)	401
2818	Motorlu Veya Pomattık (Hava Basınçlı) El Aletlerinin İmalatı	55.020
2819	Genel Amaçlı Diğer Makinelerin İmalatı	255.917
2821	Tarım Ve Ormancılık Makineleri İmalatı	33.466
2822	Metal İşleme Makineleri Ve Takım Tezgâhları İmalatı	48.150
2824	Maden, taş ocağı ve İnşaat makineleri imalatı	21.736
2829	Diğer Özel-Amaçlı Makinelerin İmalatı	16.338
2920	Motorlu Kara Taşıtları Karoseri (Kaporta) İmalatı; Treyler (Römork) Ve Yarı Treyler (Yarı Römork) İmalatı	7.229
3099	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı	4.004
3100	Mobilya İmalatı	8.802

Tablo 4.20.'nin Devamı

3230	Spor Malzemeleri İmalatı	162
3240	Oyun Ve Oyuncak İmalatı	344
3250	Tıbbi Ve Dişçiliğe Ait Araç Ve Gereçlerin İmalatı	295
3290	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer İmalat	130.741
5920	Ses Kaydı Ve Müzik Yayıncılığı Faaliyetleri	418
Toplam		7.520.189

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

2005 ten 2018 yılları kadar Yapılan Türkiye Gine'ye Arası olan ihracat Toplam fiyat olarak verilmişti. Bir Tablo üzerinde gösterilmiştir.

Tablo 4.21. Türkiye'den Gine'ye yapılan ihracat tutarları (2005-2018) (Ü.K. 260)

Yıllar	**Ülke Adı**	**İhracat Dolar Yıl toplam**
2005	Gine	12.156.396
2006	Gine	17.076.359
2007	Gine	18.181.708
2008	Gine	26.941.856
2009	Gine	13.472.190
2010	Gine	27.688.635
2011	Gine	39.184.252
2012	Gine	54.748.052
2013	Gine	126.860.399
2014	Gine	580.101
2015	Gine	65.037.073
2016	Gine	62.299.793
2017	Gine	95.757.961
2018	Gine	106.798.653

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu(Diş Ticaret Veri Tabanı)

Türkiye'den Gine'ye yapılan İhracat 2013 yıllında en yüksek rakam olarak görünmektedir, 2018 yıllında da yüksek olduğunu görünmektedir, 2017 yıllında ise 95 757 961 (Dolar) olarak kaydedilmiştir.

Tablo 4.22. Türkiye ve Gine'nin dış ticaret karşılaştırması (2002-2018) (Ü.K. 260) (dolar cinsi)

Yıllar	Türkiye'nin Gine'ye İhracatı	Gine'nin Türkiye'ye İhracatı
2002	6.091.965	300.030
2003	7.512.573	292.750
2004	7.520.189	33.461
2005	12.156.396	178.772
2006	17.076.359	397.223
2007	18.181.708	716.720
2008	26.941.856	6.038.325
2009	13.472.190	922.189
2010	27.688.635	2.654.914
2011	39.184.252	1.953.584
2012	54.748.052	4.803.401
2013	126.860.399	12.518.245
2014	580.101	5.408.925
2015	65.037.073	3.820.420
2016	62.299.793	6.367.006
2017	95.757.961	18.109.011
2018	106.798.653	66.392.708

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu(Diş Ticaret Veri Tabanı)

5. GRANGER NEDENSELLİK ANALİZ VE SONUÇLARI

5.1. İki Değişkenli Modellerin Granger Nedensellik Analizleri

Ekonometrik çalışmalarda ilk önce üzerinde çalışılan serilerin durağanlığına, birim kök içerip içermediğine bakılır. Gine GSYİH, ihracat ve ithalat verileri üzerinde çalışmalar yapılmıştır. Durağanlığın araştırılması amacıyla Philips Perron testi tercih edilmiştir. (Dış Ticaret Veri Tabanı, 2018)

Phillips Perron testi, zaman serileri için birim kök sınaması sağlayan durağanlık testidir, zaman serileri incelemelerinde, zaman serilerinin düzen ile bütünleştirildiğine dair kuramı denemek için kullanılır (University of Bath, 2010).

Veri Setinin logaritması daha sağlıklı sonuçların elde edilmesi için alınmıştır.

Tablo 5.1. Logginegelir değişkeni Philips Perron birim kök testi sonuçları
(t statistic ve p değerleri)

	GSYİH	
	Düzey	1. Fark
Sabitli	-1.0125 0.7363	-4.1055 0.0034
Sabitli ve trendli	-1.8011 0.6798	-4.0127 0.0192
Sabitsiz ve Trendsiz	-1.2489 0.9426	-4.0484 0.0002

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu(Diş Ticaret Veri Tabanı)

Birinci farkların alınması durumunda p değerlerinin 0,05'ten küçük olması nedeniyle logginegelir serisinin 1.farktan durağan olduğuna karar verilmiştir.

Tablo 5.2. Loggineihracat değişkeni Philips Perron birim kök testi sonuçları
(t statistic ve p değerleri)

	GSYİH	
	Düzey	1. Fark
Sabitli	-6.068 1.000	-4.6198 0.0009
Sabitli ve trendli	0.6670 0.9993	-5.4707 0.0006
Sabitsiz ve Trendsiz	2.3562 0.9943	-4.0510 0.0002

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu(Diş Ticaret Veri Tabanı)

Loggineihracat serisinde de birinci farkların p değerlerinin 0,05'ten küçük olduğu görülmektedir. Birinci dereceden durağan olduğuna karar verilmiştir.

Tablo 5.3. Loggineithalat değişkeni Philips Perron birim kök testi sonuçları (t statistic ve p değerleri)

	GSYİH	
	Düzey	1. Fark
Sabitli	0.7271 0.9583	-6.3922 0.0000
Sabitli ve trendli	-1.4603 0.8216	-6.5326 0.0000
Sabitsiz ve Trendsiz	-3.4102 0.9996	-5.5703 0.0000

Tablo 5.3.'nin Devamı

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu(Diş Ticaret Veri Tabanı)

Granger nedensellik analizinin gerçekleştirilmesi için gecikme uzunluğunun incelemesine geçilmiş ve Tablo 5.4'deki sonuçlara ulaşılmıştır. FPE, AIC, SC ve HQ kriterlerine göre gecikme uzunluğu birdir. Bu nedenle gecikme uzunluğu bir olarak belirlenmiştir.

Tablo 5.4. Logginegelir, loggineihracat, loggineithalat VAR modelinin gecikme uzunluğu

Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	5.694144	NA	0.000166	-0.192439	-0.049703	-0.148803
1	52.92140	80.96101	1.09e-05*	-2.922957*	-2.352013*	-2.748414*
2	57.60533	7.025896	1.52e-05	-2.614667	-1.615513	-2.309215
3	62.18009	5.881824	2.22e-05	-2.298578	-0.871216	-1.862219
4	78.30717	17.27902*	1.53e-05	-2.807655	-0.952085	-2.240389

Üç model hakkında Granger nedensellik analizleri gerçekleştirilmiştir.

Granger (1969) nedenselliği ortadan kaldırmak için zaman serisi veri tabanlı bir yaklaşım önermiştir. Granger nedensellik testi, anlamlı x'i tahmin etmek için kullanılan bir testtir. Bu çerçevede "faydalı" y'nin sadece geçmiş değerleri dikkate alınarak y öngörüsünün tahminlere göre doğruluğunu arttırabileceği anlamına gelir (Foresti, 2007). Granger nedensellik testi, çok değişkenli nedensellik ve zaman serilerinin altında yatan sistemlerin birbirine bağımlılık yapısının araştırılmasında kullanılmıştır (Siggiridou & Kugiumtzis, 2015). Granger nedensellik testini uygulamak, nedensellik yönünü test etmenin en etkili ve pratik yoludur (Florens &

Mouchart, 1982). Ekonometride literatürlerin çoğuna uygun olarak, bir değişken Granger'a, göre söylendiğinde eğer diğer değişken için daha kesin bir tahmin yapmamıza yardımcı olursa, ikincisinin geçmişini belirleyici olarak kullanılabilir. İki değişken arasındaki göreceli nedensellik, gerçek bir nedensel ilişki olarak yorumlanamaz, ancak yalnızca bir değişkenin diğerini daha iyi tahmin etmesine yardımcı olabileceğini gösterir.

Granger nedensellik analizi sonuçları Tablo 5.5'de verilmiştir.

Tablo 5.5. Granger nedensellik sonuçları

Dependent variable: LOGGINEGELIR

Excluded	Chi-sq	Df	Prob.
LOGGINEIHRACAT	0.997926	1	0.3178
LOGGINEITHALAT	0.075724	1	0.7832
All	7.297953	2	0.0260

Dependent variable: LOGGINEIHRACAT

Excluded	Chi-sq	df	Prob.
LOGGINEGELIR	1.400465	1	0.2366
LOGGINEITHALAT	8.301414	1	0.0040
All	8.417138	2	0.0149

Dependent variable: LOGGINEITHALAT

Excluded	Chi-sq	df	Prob.
LOGGINEGELIR	0.172900	1	0.6775
LOGGINEIHRACAT	4.525536	1	0.0334
All	4.954383	2	0.0840

Birinci modelde logginegelir bağımlı; loggineihracat ve loggineithalat bağımsız değişkenlerdir.

$Logginegelir=\alpha_0 + \alpha_1 loggineihracat + \alpha_2 loggineithalat + Є$

P değerlerine bakıldığında ihracat değişkeninin Gine GSYİH'nın nedeni olmadığı ortaya çıkmaktadır, çünkü p değeri 0,05'ten büyüktür (P:0.3178). Benzer biçimde ithalat değişkeni de Gine GSYİH değişkeninin nedeni değildir, çünkü p değeri 0,05'ten büyüktür (P:7832). Tüm denklemin olasılık değeri ise 0,000'dır ve bu nedenle denklemin anlamlı olduğunu yani ihracat ve ithalatın birlikte ele alındığında GSYİH nedeni olduğu kabul edilmektedir.

İkinci modelde loggineihracat bağımlı; logginegelir ve loggineithalat bağımsız değişkenlerdir.

$Loggineihracat=\alpha_0 + \alpha_1 logginegelir + \alpha_2 loggineithalat + Є$

Logginegelir, loggineihracat değişkeninin nedeni değildir, çünkü p değeri 0,05'ten büyüktür (P:0,2366). Ama loggineithalat, loggineihracat değişkeninin nedenidir, çünkü bu sefer p değeri 0,05'ten küçüktür (P:0,0040). Ayrıca tüm model de anlamlıdır, çünkü olasılık (P) değeri 0,0149'a eşittir yani 0,05'ten küçüktür.

Üçüncü modelde loggineithalat bağımlı; logginegelir ve loggineihracat bağımsız değişkenlerdir.

Logginegelir, loggineithalat nedeni değildir çünkü olasılık değeri (p), 0,05'ten büyüktür (p:0,6775). Buna karşılık loggine ihracat ise loggine ithalatın nedenidir, çünkü p değeri 0,05'ten küçüktür (P:0,0334). Tüm model ise %10 seviyesinde anlamlıdır (P:0,0840).

5.2. İki Değişkenli Modellerin Granger Nedensellik analizi sonuçları

Öncelikle logginegelir ve loggineihracat değişkenleri arasındaki bağlantılara bakılmıştır. Gecikme uzunluğu bir olarak belirlenmiştir. Granger Nedensellik analizi sonuçları Tablo 5.6'da verilmiştir.

Tablo 5.6. Gelir ve ihracat granger nedensellik

Dependent variable: LOGGINEGELIR

Excluded	Chi-sq	df	Prob.
LOGGINEIHRACAT	7.468773	1	0.0063
All	7.468773	1	0.0063

Dependent variable: LOGGINEIHRACAT

Excluded	Chi-sq	df	Prob.
LOGGINEGELIR	0.091788	1	0.7619
All	0.091788	1	0.7619

Buna göre loggineihracat, logginegelir değişkeninin nedenidir, çünkü olasılık değeri 0,05'ten küçüktür (P:0,0063). Yani aşağıdaki model %5 seviyesinde anlamlıdır.

$Logginegelir=\alpha_0 + \alpha_1 loggineihracat + Є$

Buna karşılık logginegelir, loggineihracatın nedeni değildir (P:0,7619).

Logginegelir ve loggineithalat değişkenleri arasındaki nedenselliğe de bakılmış ve Tablo 7'deki sonuçlara ulaşılmıştır. Gecikme uzunluğu bir olarak belirlenmiştir

Tablo 5.7. Gelir ve ithalat granger nedensellik

Dependent variable: LOGGINEGELIR			
Excluded	Chi-sq	df	Prob.
LOGGINEITHALAT	6.300494	1	0.0121
All	6.300494	1	0.0121
Dependent variable: LOGGINEITHALAT			
Excluded	Chi-sq	df	Prob.
LOGGINEGELIR	0.380889	1	0.5371
All	0.380889	1	0.5371

Buna göre loggineithalat, logginegelir değişkeninin nedenidir, çünkü olasılık değeri 0,05'ten küçüktür (P:0,0121). Yani aşağıdaki model %5 seviyesinde anlamlıdır.

$Logginegelir = \alpha_0 + \alpha_1 loggineithalat + Є$

Buna karşılık logginegelir, loggineithalatın nedeni değildir (P:0,5371).

Loggineihracat ve loggineithalat değişkenleri arasındaki nedenselliğe de bakılmış ve Tablo 5.8'deki sonuçlara ulaşılmıştır. Gecikme uzunluğu bir olarak belirlenmiştir.

Tablo 5.8. İhracat ve ithalat granger nedensellik

Dependent variable: LOGGINEIHRACAT

Excluded	Chi-sq	df	Prob.
LOGGINEITHALAT	6.917733	1	0.0085
All	6.917733	1	0.0085

Dependent variable: LOGGINEITHALAT

Excluded	Chi-sq	df	Prob.
LOGGINEIHRACAT	4.927024	1	0.0264
All	4.927024	1	0.0264

Buna göre loggineithalat, loggineihracatın değişkeninin nedenidir, çünkü olasılık değeri 0,05'ten küçüktür (P:0,0085). Yani aşağıdaki model %5 seviyesinde anlamlıdır.

$Loggineihracat=\alpha_0 + \alpha_1 loggineithalat + Є$

Ayrıca loggineihracat, loggineithalat değişkeninin nedenidir, çünkü olasılık değeri 0,05'ten küçüktür (P:0,0264). Yani aşağıdaki model %5 seviyesinde anlamlıdır.

$Loggineithalat=\alpha_0 + \alpha_1 loggineihracat + Є$

6. SONUÇ

Farklı kıtaları birbirine bağlayan bir noktada bulunan Türkiye'nin, Afrika Kıtası ülkelerinden biri olan Gine ile ticaret ilişkilerinin ne düzeyde olduğu daha iyi bir şekilde yakınlaşmaya doğru ve dış ticaret önem göstermemiz için. Günümüzde teknolojik gelişmelerde yaşanan hız ile birlikte, ülkeler arasında sermaye, hizmet ve mal ticareti artmış, coğrafi sınırlar küreselleşme sonucu ortadan kalkmıştır. Ülkeler daha her noktasında daha yakın ve iş konusunda paylaşılan tecrübeler ortada söz konusudur.

Ekonomi biliminin sınırları daima değişmekte bunun sebebi sürekli gelişen ve dönüşen dünyada yeni ihtiyaç algılarının belirmesi ve gün geçtikçe yeni ticari faaliyet yöntemlerinin ortaya çıkmasıdır. İnsanlar, devletler ve diğer ticari yapılar ihtiyaç ve uygulamalarına göre bu alana yenilikler katmışlar ve temeli mal ve/veya hizmetin takası üzerine kurulu ekonomik faaliyetlerini farklı şekillerde tanımlamış ve uygulamışlardır

Ülkeler yakınlaştıran ve işbirliği arttıran ticaret önemli bir faktör olduğunu ve aracıdır. Ekonomik faaliyetler ve istihdam işi halledebilmek için sadece iç talebin sonucu değil, aynı zamanda ülke ekonomisi ve ticaret ortakları arasındaki mal, hizmet ve sermaye hareketlerinin bir sonucudur.

Günümüzde de dünya ticaret yapısı, bir devletin tüm diğer devletlerle bir şekilde bağlantı halinde olunması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Devletler kendi ülkelerinde bir şeyler üretebilir ve bu üretim unsurları diğer ülkelere satarak ek gelir elde eder aksi takdirde ülkelerin ekonomileri kısır bir döngüye girer ve daimi olamaz. Aynı zamanda bir ülke diğer ülkelerden de kendi ülkesinde sahip olmadığı teknolojik, tarımsal, hayvansal ve daha birçok çeşitlilikte ürünü dış ülkelerden kendi halkının o anki ihtiyaçlarını karşılayabilmek ve refah seviyesini yükseltebilmek için almalıdır.

Gine ve Türkiye arasındaki Ticari ilişkiler ve değişiklikler, ticaret ülkeler ve kıtalar için önemli bir ekonomi, politik güç olduğunu bilinmektedir.

KAYNAKLAR

Acar, A. İ. & İsmail, K. (2008, Ocak - Haziran). Sosyal güvenliğin demografik boyutu: Türkiye'deki emeklilik sistemindeki değişim. *Maliye Dergisi*(154).

Apaydın, F. (2018). Türkiye'de işsizliğin karakteristiklerinin karşılaştırmalı analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(30), 159-200.

Ay, S. (2012). Türkiye'de işsizliğin nedenleri: istihdam politikaları. *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari,* 19(2), 321-341.

Aydemir, C. (2013). Türkiye'de işgücü yapısı, işsizlik ve kırsal alan. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* 27(1), 115-138.

Bureau de Stratégie et de Développement (Ministère de l'Elevage et des Productions Animales de Guinée). (2017). Présentation Sectorielle : Élevage. Conakry: Ministère de l'Elevage et des Productions Animales de Guinée. Minester En Charge de l Investisment Public: http://invest.gov.gn adresinden alındı

Comhafat. (2014). Conférence Ministérielle sur la Coopération Halieutique entre les États Africains Riverains de l'Océan Atlantique. Étude de diagnostic et de faisabilité relative à la création d'un système d'information intégré couvrant l'ensemble du secteur de la pêche en GUINEE.

Cournanel, A. (2012). L'Économie Politique de la Guinée (1958 – 2010). L'Harmattan, 12.

Dilek, S. (2017). *Oyun teorisi eşliğinde sanayi ekonomisi.* Seçkin Yayınları.

Dilek, S. Ve Kandemir, O. (2013). In The Process of Global crisis the importance of tourism in decreasing regional development differences; an evaluation of Kastamonu province in Turkey. İnternational Journal of Management and ınnovation. 5 (l).

DPT. (1990). 1980'den 1990'a Makroekonomik politikalar, Türkiye ekonomisindeki gelişmelerin analizi ve bazı geğerlendirmeler. Devlet Planlama Teşkilatı.

DPT. (2007). Madencilik dokuzuncu kalkınma planı 2007 - 2013. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı. http://www.enerji.gov.tr adresinden alındı

FMI. (Octobre 2018). World economic outlook database. Ocak 13, 2019 tarihinde World Economic Outlook Database. adresinden alındı

INS. (2015). Annuaire statistique. Ministere du plan et de la cooperation ınternationale. Conakry: Department Des Statiques Economiques et Sociales.

INS. (2017). Comptes Nationaux Série 2006 – 2011. Programme d'appui au renforcement des fonctions statistiques de l'etat (PARFSE), Département de la Comptabilité Nationale. Conakry: Ministère du Plan et de la Coopération Internationale.

INS, Département de la comptabilité nationale. (2017). Comptes Nationaux Série 2006 – 2011.

INS, Département de la comptabilité nationale. (2017). Comptes Nationaux Série 2006 - 2011 et 2012 - 2013 et 2014 - 2015. Ministere du Plan et de la Cooperation Internationale, Departement de la Comptabilite Nationale. Conakry: Institut National de la Statistique - INS.

INS, Direction Des Statiques Economiques Et sociales. (2016-2017). Bulletin Statistique Du Commerce Exterieur. Ministere Du Plan Et Du Developpement Economique, Conakry.

INS, I. N. (2012). Annunaire des statisques de l environnement. Conakry: Minestere du plan.

Institut National de la Statistique. (2012). Annuaire Des Statistiques De L 'environnement 2012. République De Guinée Ministére Du Plan, Conakry.

Işığıçok, Ö. (2016). *Türkiye'de işsizlik sorununa genel bir bakış*. Bursa.

İyibozkurt, E. (1997). *Güncel Ekonomik Sorunlarımız, Küreselleşme ve Ekonomimiz. (O. C. Kanca, Dü.)*

Kanca, O. C. (2012). Türkiye'de işsizlik ve iktisadi büyüme arasındaki nedenselliğin ampirik bir analizi. Ç.Ü. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 21(2), 1-18.

Karakayalı, H. (1995). *Makro İktisat* (Bilgehan Basımevi b.). İzmir.

Kaya, F. (2011). İhracat - İthalat İşlemleri.

l'agriculture, M. d. (2012). Agricuture et Alimentaition(ANASA). Conakry: Agence Nationale des Statistique.

l'Agriculture, M. d. (2012). Evolution de la production nationale. Conakry: INS (Institut National de la Statisque).

Oktayer, N., & Çak, M. (2007). *Sosyal güvenlik perspektifinde mikrofinans sisteminin değerlendirilmesi.* 22. Türkiye Maliye Sempozyumu, (s. 8). Antalya.

Orde des Experts - Comptables. (2018, Septembre). Guinée : Profil commercial. 02 03, 2019 tarihinde Expert Comptable International: http://www.expert-comptable-international.info/fr/pays/guinea/echanger-3 adresinden alındı

Özgür, E. M. (2003). XXI. Yüzyılın başında Türkiye nüfusu. *Coğrafi Bilimler Dergisi* (1(1)), 43-53.

Polat, A. P. (2018). International Health Science And Life Congress. International Health Science And Life Congress. Burdur.

Saatcioğlu, C., & Kutlu, R. (1993-2002). Türkiye'nin dış ticaret yapısı üzerine bir uygulama. SÜ İİBF *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar*.

Sergün, Ü. (1988). Dünya nüfus artışının ülkeler düzeyinde incelenmesinin ortaya koyduğu sonuçlar.

Statistique, I. N. (2012). Annuaire Des Statitisques de L' Environnement. Conakry.

Şahin, Y. (2018). Gine Cumhuriyeti Ülke Profili. Ankara: T.C. Ekonomi Bakanlığı, 11.26.2018 tarihinde alındı

The Word Bank . (2018). About Guinea population. The Word Bank, Population, Washington. 12.05.2018 tarihinde https://www.worldbank.org/en/country/guinea/overview adresinden alındı

Toprak, M. & Çatalbaş, N. (2015). *Türkiye ekonomisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

TSPB. (2010). Türkiye ekonomisi. 1.20.2019 tarihinde Türkiye sermaye piyasaları birliği: https://www.tspb.org.tr/wp-content/uploads/2015/06/AIM_Yayin_ve_Raporlar_Yillik_Yayinlar_2010_ekonomi2010.pdf adresinden alındı

TÜİK. (2012). İstatistiklerle Türkiye 2011.

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı. (2015). Madencilik Politikaları. Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı, Ankara. 03.18.2019 tarihinde http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/10_MadencilikPolitikalari.pdf adresinden alındı

Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı. (2018). Madencilik. İhracat Genel Müdürlüğü - Maden, Metal ve Orman Ürünleri Daire Başkanlığı, Ankara.

03.19.2019 tarihinde https://ticaret.gov.tr/data/5b87000813b8761450e18d7b/Madencilik.pdf adresinden alındı

Türkiye İstatistik Kurumu. (2019). Dış Ticaret İstatistikleri Veri Tabanı. TÜİK, Ankara.

Yıldırım, K., & Şahin, L. (2015). Osmanlı'dan Günümüze Mesleki Eğitimin Gelişimi. Çalışma ve Toplum. 11.11.2018 tarihinde alındı

Yükseler, Z. (2004). Türkiye'nin Enflasyonist Süreç ve Etkileyen Faktörlere İlişkin Bir Değerlendirme. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. Ankara: Researcgate.

Zanbak, C. (2009, 09 17). Türkiye Kalkınmasının Sürdürülebilirliği Açısından Doğal Kaynaklardan Yararlanma Sorunları. 1.20.2019 tarihinde TMMOB Maden Mühendisleri Odası: http://www.maden.org.tr/resimler/ekler/6b20716fbd5b253_ek.pdf adresinden alındı

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad : Saikou Amadou Diallo
Doğum Yeri ve Yılı : Conakry , Gine, 1992.
Medeni Hali : Bekar
Yabancı Dili : İngilizce, Fransızca ve Turkçe
E-posta : Saikoudiallo157@gmail.com

Eğitim Durumu

Lise: Complexe Scolair Sylla Lamine

Lisans: Kastamonu Üniversitesi/ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi/ İktisat Bölümü